kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

SAYI: 2 MAYIS 1995

35.000 TL. (KDV DAHİL)

gününü boşverin

ANNELİĞİN KAÇ YÜZÜ VAR?

"MEHMETÇİK" VE CİNSELLİK

kutsal anılar, küfürler...

GENELEVDE GREV!

seksi kadın ajandasını nereye koyacak?

İzmir Genelevi'ne girdik!

Merhaba

İkinci sayımızı hazırlarken devlet katında kadınları ilgilendiren bir değişiklik oldu. Kadından sorumlu Devlet Bakam değiştirildi. Onay Alpago'nun yerine Aysel Baykal getirildi. Bu değişikliğin parti içi hesaplaşmalar dışında bilinen bir nedeni yok. Zaten bu Bakanlık, başından beri "koltuk" işlevi görüyor desek yeridir. Güler İleri'nin işe başlamasıyla ayrılması bir olmuştu. Türkân Akyol feminizm öcüsünden bahsederek işe başlamış, Mor Çatı'ya ödenek sağladığı günlerde görevi Onay Alpago'ya devretmek durumunda kalmıştı. Onay hamm da "Feminist misiniz?" sorusuna "Kemalistim" diye cevap vermişti başlangıçta. Şimdi çevresine kadınlarla birlikte kadın politikası yapmanın kendisine başka şeyler öğrettiğini ve bunun dönüşünün olmadığım anlatıyor. Artık görevi Aysel Baykal'a devretti. Aysel Hanım da bizi şaşırtmayarak feminizmi dışlayan bir demeçle işe başladı. Bereket versin, bu işi bilen danışmanlar var da ikinci demeçte durum kurtarıldı. Belki gelecek günlerde Aysel Baykal da "bu yolun" dönüşü olmadığım farkeder. Ne diyelim, feminizmin (ve danışmanlarının) gücü.

Birinci sayımızı bayilere dağıttığımız günden bu yana müthiş moral verici telefonlar, mektuplar alıyoruz. Okurlarımızdan ricalarımız var, bulunduğunuz yerde, hani ne derler "bayilere göz kulak" olur musunuz? Çok fazla reklam yapamadığımız için bayiler Pazartesi'yi tanımıyor ve görünür bir yere koymuyor. Pazartesi'yi satın aldığınız bayiye geçerken bir bakın, görünür bir yere asmış mı? İsterseniz uyarın. Hatta satışları denetleyip bizi haberdar ederseniz seviniriz.

Sadece bu da değil, okurlarımızdan gönüllü birer muhabir olmalarını, çevrelerinde kadınlarla ilgili haberleri, gelişmeleri bize aktarmalarını istiyoruz.

Bu sayıyı beğeneceğinizi umuyoruz. Handan'la Semra'nın İzmir "çıkartması" gerçekten heyecan verici oldu. Siz nasıl bulacaksınız bakalım? Bu arada acı bir olay yaşadık. Filiz, babasını kaybetti. Uzun süredir tedavi gören Resulhi Amcayı saygıyla anıyor, ailesine başsağlığı diliyoruz.

Anneler Günü!..

Hani çok iyi bilirsiniz... Mayıs ayının ikinci pazarı Anneler Günüdür. Herkeste bir alışveriş telaşı olur, her yerde anneliğe methiyeler düzülür. Hatta anne olmamayı tercih etmiş kadınları utandıracak, anne olamayanlar ya da annesini kaybetmiş olanları iyice sıkıp üzecek raddelere varır bu konu. Biz anneliğin nasıl bir şey olduğunu tartışmak istedik. Kadınlara dayatılan esas kimlik olarak annelik bazen kendilerinin ve çocuklarının cehennemi olur, bazen de güven, sevgi ve şefkatin cenneti.
Biz, bu Anneler Gününde anneliği suçluluk ya da korku ile değil sevgi ve paylaşmayla yaşamanızı, bir yandan da annenizi, onun yaşadıklarını anlamanızı diliyoruz.

kadınlara mahsus gazete
PAZARTESİ

Genelevde grev var!

7 Nisan sabahı arka sokaklarda 20-30 kadın toplandılar. Kızgındılar. Kararlıydılar. Biri öne geçip "Var mısınız kızlar?" dedi. Alkış sesleri yükselirken şaşkın müşteriler bir anda demir kapının dışına atıldı. "Çıkın dışarı, biz bugün namuslu kadınız", dediler. Demir kapılar kapandı.

İzmir Genelevi'nde transseksüeller de var. Onlar fotoğraf çektirmekten çekinmediler.

FOTOĞRAFLAR: B. TAVLI

Genelevde

N. AYGIN

İzmir'de sokakların isimleri yok numaraları var. Tepecik'te 1225. Sokakta, bir çok küçük işletmeden oluşan özel sektöre ait büyük bir işyerinde çalışan 450 kadın 7 Nisan sabahı iş bıraktılar. Bu, bilebildiğimiz kadarıyla bu iş kolundaki ilk grev. Bu işçilerin patronlarına karşı bir araya gelmeleri çok zor. İş yerlerinin dışarıyla olan irtibatı çok zayıf. Çalışma koşulları çok ağır. Gelirleri sabit olduğu halde zorunlu giderlerine iki üç misli zam yapılmış. O sabah arka sokaklarda 20-30 kadın toplandılar. Kızgındılar. Kararlıydılar. Harekete geçtiler. Önlere doğru "Var mısınız kızlar?" diyerek eylemi başlattılar. Sokak hareketlendi. Alkış sesleri yükseldi. Şaşkın müşterileri önlerine katıp demir kapının dışına çıkartarak işyerini boşalttılar. İş giysilerini çıkartıp normal kıyafetlerini giydiler. Sumru: **"O gün, şey oldu. Eylem. İsyan işte. Toplandık. İçerideki müşterileri kadınlar hep kovdu dışarıya. Alkışlar. 'Çıkın dışarı biz bugün namuslu kadınız' dedik. Kapıları kapattık."**

Yedi milyona kan

Tepecik teki bu işyeri İzmir Genelevi. Eylem, üç ayda bir zorunlu yapılan kan testlerinin fiyatının 1 milyondan 3 milyona çıkması üzerine patladı. Rüya: **"300'dü 500 oldu, 700 oldu, 1 milyon oldu. 1 milyona kadar hiç ses çıkartmadık. Ama artık**

grev var!

İzmir genelevinde çalışan 450 kadar kadın, zorunlu kan tahlillerine yapılan zamlar karşısında greve gitti. Bu zor yolun yolcularıyla konuştuk; kadınların sermaye olarak kullanıldığı, "dışarıda"ki kadınlara yasaklanan, bilinmeyen, tanınmayan bir dünyayla tanıştık.

"İçerideki hemcinslerimiz"

Genelevde direniş yapan kadınlarla konuşabilmek için Semra'yla İzmir'e gittik. İzin için ilk durak valilikti. İzmir Vali Yardımcısı bizi Emniyet'e havale etti. Böyle bir başvuruyla ilk kez karşılaşılan Emniyet'te beş kat, dört bölüm, iki buçuk saat dolaştık. Konuyla ilgili amir bize, "Ben her şeyi biliyorum 'aşağıya' gitmenize gerek yok, size anlatayım. Zaten orada sizinle konuşan olmayacak" diye çok ısrar etti. Oysa, oradaki kadınlar bizimle saatlerce konuştular; hep söyledikleri şuydu,"Burayı sadece yaşayan bilir." İlgili emniyet görevlileri ve orada çalışan herkes genelevden haklı olarak, "içeri" diye bahsediyor. Çünkü orası bir yarı açık cezaevinden daha acımasız.

Daha önce, tecavüz edilen kadının fahişe olması durumunda, cezada indirim yapılmasını öngören 438. maddeye karşı eylem yapmak üzere Karaköy'deki genelevin kapısına kadar gitmiş ve içeri girememiştik. Sonra bu yasa kalktı. Neyse. Bu "dar" kapıdan elini kolunu sallaya sallaya girmenin tek ve basit bir koşulu var: Belli bir yaşın üstünde erkek olmak. Kadınsan, esas çalışanları sadece hemcinslerinden oluşan bu işyerine girmek imkânsız. "İçeri"ye giden yolun köşesinde sigara alırken, yanımızda erkek olmadığını gören satıcı bize "Yanlış yoldasınız" dedi. İzmir'de, Karaköy'de, daha birçok şehirde, ülkede, bu sokakları dolduran erkeklere "doğru" olan bu yol, bize geçmek için bile yanlıştı... Çalışanlarının hergün sabah 9'da girip gece 11'de çıktıkları, çoğumuzun babasını, ağbisini, amcasını, nişanlısını, oğlunu ağırlamış bu işyerini, şehirden, şehrin annelerinden, eşlerinden, genç kızlarından demir parmaklıklar, polisler ayırıyordu...

Handan

Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH)

Ne zamandır, Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH) konusunda bir şeyler yazmak, başka kadınlarla tartışmak ve onlardan akıl almak istiyordum, ama günler geçip gidiyordu... iki şey beni dürtükledi. Birincisi İzmir Genelevinde kadınların HIV (AIDS virüsü) tarama testinin fiyatlarına karşı ayaklanmaları, ikincisi de bir doktor arkadaşla yaptığım sohbet (neler anlattığı aşağıda)...

Adından da anlaşılacağı gibi cinsel temas yoluyla bulaşan bütün hastalıklar bu gruba giriyor. Bu hastalıkların etkenleri bakteriler, virüsler, parazitler ya da ufak böcekler olabiliyor; hastalıklar da çok farklı şekillerde ortaya çıkabiliyor. Türkiye'de görülme sıklıklarına göre sıralayacak olursak Hepatit B (kanla bulaşan sarılık), Trichomoniasis, Bacterial vaginosis, Chlamydia, Genital siğil, Gonorhea (bel soğukluğu), Syyphilis (frengi), Genital Herpes, HIV/AIDS gibi bir dizi Latince-İngilizce isim.

Kimleri bulur?

Cinsel ilişkide (ağız, makat ya da vagina farketmez) bulunan herkesi. Çok geniş bir grup oldu. Daraltalım:

Kimlerin riski daha çok?

Tıbbi yayınlarda geçtiği şekliyle cinsel eş sayısı fazla olanlar yani değişik kişilerle cinsel ilişkide bulunanlar. İstatistiklere meraklı Amerikalılar oturup hesaplamışlar. Amerika'da hayatı boyunca beşten fazla kişiyle cinsel ilişkiye geçmiş olanların cinsel yolla bulaşan hastalık alma riski çok fazla. Mazbut kadınlar derin bir oh çekebilirler, zaten Sağlık Bakanlığı'nın AIDS konusunda halka yönelik tek eğitim faaliyetindeki meşum posterler ne diyordu? "Çözüm; Tek eşlilik!"(?) Çapkın kadınlar, profesyonel seks işçileri? Ehh, onlar da seçimlerinin sonucuna katlanacaklar artık, "Kötü kızlar"!

Ya iyi kızlar?

İyi kızlar, koltuklarına yaslanıp rahat nefes alsınlar mı? Hazır koltuklarına yaslanmışken önce şu hikâyeyi dinlesinler:
Geçenlerde özel bir hastanede kadın doğum uzmanı olarak çalışan bir doktor arkadaşla sohbet ederken son iki ay içinde sekiz tane Genital Herpes tanısı koyduğunu söyleyince "İşte" dedim, "Geliyor dediğimiz felâket artık kapıda". (Genital Herpes, Batı ülkelerinde oldukça sık görülen, cinsel organlarda ağrılı yaraların çıktığı, cinsel yolla bulaşan bir hastalık. İngilizce kitaplarda ⇨

bu hastalık hakkında geniş bölümler okumamıza rağmen, yakın zamanlara kadar Türkiyeli doktorların çok gördüğü bir hastalık değildi. Sohbet ettiğim bir arkadaş da, "Devlet hastanelerinde geçirdiğimiz sürelerde binlerce hasta gördüğümüz halde toplasan üç dört tane genital herpes görmüştük." demişti. Nereden çıktı şimdi bu deyince cevabı aldım; "Herpesli kadınların ortak özellikleri evli olmaları ve eşlerinin Rusya'da çalışıyor ya da gidip geliyor olması".
O halde risk grubunu genişletiyoruz, çapkın kadınlara ve profesyonel seks işçilerine ek; Eşleri çapkın olan kadınlar.

Ne yapmak lazım?

Bütün enfeksiyon hastalıklarında temel tıbbi yaklaşım enfeksiyondan korunmak, enfeksiyon kaynağını belirlemek, kaynaktan uzak durmak, bulaşmasını engelleyecek araçlar kullanmak, enfekte olanları erken tanımak, hemen ve doğru tedavi etmek. Cinsel yolla bulaşan hastalıklarda enfeksiyon hastalıkları dolayısıyla tifoda, kolerada, kızamıkta ne yapılabiliyorsa aynısı yapılacak. Ama cinsel yolla bulaşan hastalıklar söz konusu olunca işler iyice çatallanıyor. Cinsellik tabu, "özel", cinsler arası - bireyler arası bir dizi karmaşık duygunun davranışın ve karmaşık iktidar ilişkilerinin at oynattığı bir alan. Bütün önlemler bu alanda, bu karmaşıklığın ortasında alınmak zorunda.

Korunmak

Enfeksiyon kaynağını bulalım: Kabakulak ya da kızıl olduğumuzda, eşimize dostumuza söyler ziyaretçileri uyarırsınız. Ama hiç "benim herpesim var" diye çevresine duyuran birine rastladınız mı? Toplumumuzun tepkileri düşünülürse, duyurmamakta da çok haklıdırlar. En iyi niyetlilerimiz bile bunu ancak yatak odasının kapısında fısıldayabilir. İşi zorlaştıran bir başka neden de CYBH etkenlerini taşıyan birçok erkek ve kadının enfeksiyon etkenini, kendileri de farkında olmadan taşımalarıdır. Dolayısıyla etkili tarama ve enfeksiyon kaynağına ulaşma programları olmadan taşıyıcıları bulmak pek olası değil. Taşıyıcı bulsanız da tedavi olmasını ve cinsel eş(ler)ini uyarmasını garantilleyemezsiniz.
Aşı yaptıralım: Hepatit B dışında diğer CYBL'lara karşı etkili bir aşı yok. Hepatit B aşısı, parasını öderseniz eczanelerde bulunuyor.
Enfeksiyon kaynağından uzak duralım:
a. **Hiç cinsel ilişkide bulunmayalım.** Çok sağlamcı. Başarabilenlere mutluluklar.
b. **Tek eşli yaşayalım.** Değişiklik sevmeyenler için iyi bir alternatif, eşleri de kendileri gibi düşünüyorsa (ve davranıyorsa) ne âlâ.
c. **Prezarvatif kullanalım (kullansınlar).** Sağlık Bakanlığı'nın AIDS

buramıza kadar geldi. Gitmesi gelmesi, taksiler 4-5 milyonu buluyor. Bunu kazanamayan kızlar ne yapacak? İçeriye borçlanacak, faiz filan 7 milyona bir kan alacaklar."

Genelev denilen yer iki uzun sokakta yer alan 125 eski İzmir evinden oluşan güzel bir mahalle. İçinde bakkalı, manavı, hatta kasetçisi bile var. Mahallenin tamamı duvarla çevrilmiş. Sadece demir parmaklıklı tek bir giriş kapısı var. Kapıdaki kulübede sürekli iki polis bekliyor.

Evlerin her birisinin kapısında üzerinde Genelev ve hane numarası yazan tabela var. Her evde bir iki oda, bir bekleme salonu, tuvalet ve mutfak var. Kaç oda varsa o kadar kadın çalışabiliyor. Evler tertemiz, salonda bir kaç koltuk, kanepe, yazar kasa, bazılarında müzik seti ve televizyon. Duvarlarda takvimler, manzara resimleri, mavi ve kırmızı ışıklar var. Her evin girişinde vergi levhası, "vizite 120.000 TL" ve "sağlığınız için prezervatif kullanın" tabelaları asılı. Ama bunların işlevi, sigara paketlerinin üzerindeki "sigara sağlığa zararlıdır" uyarısından fazla değil. Yine de evlerde prezervatif bulundurmak zorunlu. Bütün evlerin ön cephesi içerisi görülebilecek şekilde camlı ve gerektiğinde örttükleri perdeler var.

Ağır işçilik

Mesai sabah 10.00'da başlıyor ve gece 11.00'e kadar sürüyor. Genelev haftanın her günü açık, sadece çarşamba günleri iş 12.00'de başlıyor. Diğer iş yerlerinde olduğu gibi kadınlar her gün orada olmak, işe gelmedikleri günler rapor almak zorunda. Kadınlar, adet gördükleri günlerde çalışmıyor. Bunu genelev içindeki dispansere gidip tespit ettirmeleri gerekiyor. Kadınların kazancı beraber oldukları müşteri sayısına bağlı. Çalışmadıkları zaman hiçbir ücret alamıyorlar. Kazandıklarının yarısını patrona vermek zorundalar. Her evde kadınların dışında en az iki kişi daha çalışıyor. Birisi patron vekili diğeri işçi. Bu elemanların ücretinin en az yarısını da kadınların ödemesi gerekiyor. Ayrıca evin bütün giderlerini kendileri karşılıyorlar. Gurbet: **"Gidere patron karışmaz, gelirin yarısını alır. Bir de 'çift başlılık' var ki, o iyice beter. Çift başlılık, patronun çalışan kadına kendi akrabasını dost tutturmasına deniyor. Böylece gelirin diğer yarısına da patron tarafından el konulmuş oluyor. Ve 'sermaye' içeri-**

Fiyatları kim belirliyor?

İşçilerin sağlık giderlerini kim karşılamalı? Sigortalı ise SSK diye düşünmek doğru değil mi? Genelev çalışanlarının zorunlu sağlık giderlerini sigortalı da olsalar neden SSK ödemiyor? Belediyelerin genelev çalışanları için açmak ve işletmek zorunda oldukları hastaneler nerede? Neden İstanbul'da genelevde çalışan bir kadın benzer kan testleri için 950 bin lira ödüyor da, mesela İzmir'de bu rakam 2 ilâ 3 milyon arasında değişiyor? İstanbul Çapa Hastanesi'nde 1 milyon 200 bin lira olan testler İzmir Genelevi'nde çalışan iki kadına Hıfzıssıhha'dan verilen resmi makbuza göre 2 milyon; İstanbul Çapa'da 2 milyon olan testler ise 3 milyon lira olarak gözüküyor. İç İşleri Bakanlığı, Sağlık Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kadın İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanlığı bu haksız ve muğlak uygulamalar konusunda ne düşünüyor, ne yapıyor?

Nefsini ıslah etmesi gerekenler

Genelev ve Ahlak Masası çevrelerinde mesleği bırakmaya "ıslah-ı nefs etmek" deniyor.

Nefsin sözlük karşılığı vücudun biyolojik istekleri. Mesleğin bırakılması bunun ıslah edilmesi olduğuna göre demek ki bu kadınların nefslerini tatmin için bu işi yaptıkları öngörülüyor. Yani hoşlarına gittiği için! Hele genelevde çalışan kadınların anlattıklarını dinledikten sonra bu anlayışa öfkelenmemek çok zor.

Genelev, aslında erkeklerin uyanan nefslerini köreltmek için varolan bir kurum. Kadınlar bu işten ancak ekmek yiyebiliyorlar. Fuhuştan sermaye yapan. hatta kadınlarını sermaye yapanlar ise hemen her zaman erkekler. Kadınlar bu işe genellikle baba, enişte, koca, sevgili gibi yakınları olan erkeklerin marifetiyle giriyorlar (Yani yabancı erkekler gazozlarına ilâç atıp düşürmüyor.) Nefsini ıslah etmesi gereken kim acaba?

ye sürekli borçlanıyor, evden çıkması imkânsızlaşıyor."

Emeklilik hayal

Belediyenin genelev çalışanları için tespit ettiği vizite 120 bin lira. Genç olanlar, pazarlık edip 500 bine, 1 milyona kadar çıkartabiliyor. Tabii bu rakam bazıları için çok daha düşük. Ahu: **"35'ten sonra müşterin düşüyor. 65-75 yaşında arkadaşlar var. Yıllardır alemde. Ekmek parasını bulamıyor yalvarıyor adama. 20 bin, 30 bin lira diye."**

Gurbet: **"Vizite ücretinin düşük olması patronun işine yarıyor, vergiden düşüyor. Bu iş patronun yararına, sermayenin zararına. Açık konuşuyorum. Adam geliyor, soruyor, 'kaç lira?' '250 bin' diyorum, 'olur mu orada 120 yazıyor' diyor. Siftahım yok. 'Aman' diyorum, 'siftahımı kırmayayım, arkası gelir' diyorum. 120 bin veriyor adam. Yemin ederim resmen işkence. Nasıl tecavüz ederler zorla. Adam eviriyor çeviriyor seni. 'Pul mu verdim, para verdim' diyor adam."**

Bu küçük işletmelerde, her işte olduğu gibi sigorta zorunluluğu var elbette. Ama patronlar çalışanların sigorta primlerini ödemiyor. Üstelik kendi sigortasını ödemek isteyen kadınları da bekleyen bir çok tehlike var. Emekli olabilmek ise bir hayal. Gurbet: **"Eski kadınları hiç sigorta etmemişler. Hem de sigorta paralarını almışlar. Patronla muhasebeci birlik olmuş sigortasını yapmamışlar. Beni, böyle şeyleri bilen bir arkadaşım uyandırdı. Bordrona baksana dedi. Ben tam para yatıyor zannediyordum, halbuki düşük çıktı. Bazı patronlar da mesela kızı ayda 5 gün çalıştı göstermış."**

Vesika ve evci kağıdı

Genelevde çalışmaya başlamak için bazı koşullar var. 21 yaşını doldurmak, TC vatandaşı olmak, resmi nikâhlı olmamak ve önceden ahlaktan sabıkalı olmak gerekiyor. Her zaman her ilden giriş yapılamıyor. Her yıl genellikle bir kaç ilde kontenjan açılıyor. Emniyette işlemler, sağlık kontrolleri ve diğer bürokratik işlemler yani bütün "muamele" bittikten sonra kadının nüfus cüzdanı alınıp yerine vesika veriliyor ve giriş tamamlanıyor. Sanılanın aksine, kadınları buraya baba, koca gibi yakın akrabaları getiriyor çoğunlukla ve bu işi meslek haline getirmiş aracılara yani pezevenklere devrediyor. Patronlar kadınlarla pezevenk aracılığı olmadan iş bağlamayı reddediyor. Bu arada patrona ve varsa aracıya para veriliyor. Mesela bu günlerde rayiç 250-300 milyon civarında. Dolayısıyla çalışmaya borçlu başlanıyor.

Gurbet: **"Geneleve nerden giriş yapılıyor diye sordum. Kırklareli'nden yapılıyormuş. Borç aldım. Yol parası yaptım, gittim. İki ay otelde bekledim, sıra gelecek diye. Sicilim yoktu, kendi kendimi ihbar ettim, bastırttım."**

Geneleve kabul edilip, çalışmaya başladıktan sonra, kadınlar bir ev tutacak parası olana kadar belirsiz bir süre genelevde yaşıyor. Kapıdan içeriye girmek için "vesika", akşam eve gidebilmek için de "evci kağıdı" gerekiyor. Dışarıda evleri olunca bunu emniyete bildirmek zorundalar. Aym zamanda diğer hane halkını -anne, çocuk vs.- ve varsa dostlarını da kayıt ettirmek zorundalar. Ahlak masası görevlileri herhangi bir zamanda -önceden haber vermeden- o evi denetlemeye gelebiliyor. Evde kayıtlı dostun dışında soyadı tutmayan erkek varsa eve mühür vuruluyor. Polis aynı zamanda evde asgari yaşam koşulları var mı diye de denetlemek zorunda. Bütün bu koşullar uygunsa evci kâğıdı alınıyor. Her yıl tekrarlanan bu "muamele" "sermaye"nin genelev dışında çalışmasını önlemek için.

İşten izin almak için, öncelikle evci kağıdına sahip olmak gerekiyor. Bu durumda "izin kâğıdı" doldurulup görevli polise veriliyor, polis deftere kayıt yapıp 24 saatlik izin veriyor. Evci kâğıdı olmayanlar ise ancak patron gözetiminde dışarı çıkabiliyorlar.

Bu işi meslek edinince bırakmak çok zor. Ama günler bırakma hayalleriyle geçiyor. Ahu: **"Ben zaten girişimde kendimi şartladım. Bak kızım sen cezaevine giriyorsun. 4-5 yıl mahkûmsun. İşte arkadaşım bilir. Ne denize giderim, ne fuara giderim, ne bir eğlenceye giderim. Dört sene sonra ilk defa geçenlerde kimsenin bilmediği bir yere gittim. Ve benim cezaevinde günüm bitti. 10 ay sonra tahliyemi verecekler. Gidicem emniyete ıslah-ı nefis vericem. Bütün arkadaşlarımla vedalaşıcam. Çekicem gidicem. Buradan bir arkadaşımla bile görüşmek istemiyorum. Burayı tamamen unutmak istiyorum."**

"En çok parayı bizden alıyorlar"

Kadınlar her hafta iki kere jinekolojik muayene için doktora gitmek zorunda. İzmir'de bu işlem genelevin içindeki dispanserde ücretsiz yapılıyor. Altı ayda bir verem kontrolü için röntgen çektiriliyor. Bunun ücreti ise 200 bin lira. Üç ayda bir AIDS, frengi, sarılık ve bel soğukluğu için bazı kan tahlilleri yaptırmaları gerekiyor. Ve bu tahliller çok pahalı.

Kadınların şikâyetleri ise, bütün bu muayene pakampanyasında bir türlü telaffuz edemediği "sihirli" kelime. Erkek prezervatifi (kılıf) birçok cinsel yolla bulaşan hastalığa (HIV/AIDS dahil) karşı bilebildiğimiz en etkili koruyucu. Koruma yüzdesi ne kadar? Kesin bir şey söylenemiyor ama "yüksek". Prezervatifin etkili olabilmesi için (erkek tarafından) kullanılması hem de her ilişkide kullanılması gerekiyor. 40 yıllık kocanıza "prezervatif kullansana" derseniz ne olur?(???) Romantik bir maceranın en heyecanlı yerinde "şimdi prezer..." diyemeden her şey olup bitebilir ya da sizi yatağa atmak için 3500 saat peşinizde koşmuş olan adam birden kabalaşabilir. Ekmeğinizi seks işinden kazanıyorsanız müşteriniz prezervatif kullanmama karşılığında fazladan ücret teklif edebilir. Bir de tabii cinsel ilişki, sizin istek ve insiyatifiniz dışında oluyorsa zaten fikriniz de alınmaz.

Erkek prezervatifinin bu sakıncaları (yani her zaman kullanılmaması / kullandırılmaması) yüzünden kadınlar için iyi bir prezervatif geliştirildi. Türkiye'de henüz yok ama İngiltere'de, ABD'de kullanıma çıktı. İlk sonuçlarına göre kullananların yarısı memnun, yarısı değil. Anlaşılan düzeltilmesi gereken yanları var. (İlgilenenler için Chlamydia'ya karşı da bir miktar koruyuculuğu olan diyafram -gebelikten korunma araçlarından biri- Mayıs ayından itibaren Türkiye'de dört klinikten isteyenlere verilecek;

- İstanbul Tıp Fak. Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Birimi (0212) 533 12 04,
- İstanbul İncirli Hastanesi (0212) 543 68 90
- İzmir Doğumevi, Konak (0232) 425 60 80
- Denizli Dr. Nihal Özgen'in muayenehanesi (0258) 265 09 07

Erken Tanı, Erken Tedavi

Erken tanı ve tedavi bütün hastalıklarda önemli, ama CYBH'da daha önemli. Çünkü bu hastalıkların bir kısmı kadının doğurganlığını etkileyen, hatta hayatını tehdit edebilen durumlara yol açabiliyor. Erken tanı, erken tedavi ile bunların önüne geçilebilir.

Erken tanı için CYBH alanında eğitimli personeli olan gerekli laboratuvar desteğini almış sağlık kuruluşları var. Personelin yalnız hastalıkları tanıma ve tedavide değil, hastalara nasıl yaklaşacakları, destek olacakları konusunda da bilgili olmaları gerek. Türkiye'de bu tür kuruluşlar ne kadar yaygın, sağlık personeli ne kadar eğitimli? Cevabı siz verin.

CYBH'ların bir kısmı ancak laboratuvar incelemeyle tanınabildiği için laboratuvar çok önemli. Ne yazık ki kamu kuruluşlarının çoğunda bu tür bir destek yok, ya da sınırlı sayıda CYBH için tanı testi yapılabiliyor. Büyük ➪

şehirlerde özel laboratuvarlar var, parası olana.
Diyelim engelleri aştınız. Korkuyu, utanma duygunuzu, nasıl karşılanacağınızı bilememe endişenizi yenip doktora gittiniz, bir punduna getirip derdinizi de anlattınız. Her türlü inceleme, muayene tanınız da kondu, reçeteniz tarif edildi, elinize verildi. (Rüya mı bu?) Bu hastalığın CYBH olduğu ve büyük olasılıkla eşinizde/eşlerinizde de olabileceği söylendi. Buyrun!

Nasıl söyleyelim?

Kendinizi kandırabilirsiniz:
"Hem doktorun doğru söylediği ne belli, belki tuvaletten aldım",
"Söyleyeyim de 'kimden aldın bunu' mu desin?",
"Eyvah bir başkası, demek beni aldatıyor. Söylesem inkâr eder. Kavga ederim. Ya beni terkederse",
"Diğer kadını görmezden geliyordum şimdi bu konuyu açarsam her şey alevlenecek" vb...

Nasıl söyleyeceksiniz?

Söylemeyip de aynı kişiden etkeni yeniden mi alacaksınız?
Söyleyeceksiniz ama tedaviyi kullandırmaya gücünüz yetecek mi?
Örnek cevap 1: "İyi ama hasta olan sensin, benim bir şeyim yok niye ilaç kullanayım?"
Örnek cevap 2: "Senin doktorunun verdiği ilaçlar mı? Hıı.. kullanıyorum tabii karıcığım" (Çöp kutusunda dolu ilaç paketi)..

Özetle

Sorular çok. Nasıl korunacaksınız, nasıl tanı ve tedaviye ulaşacaksınız? Eşinize nasıl söyleyeceksiniz? Tedaviyi uygulamasını nasıl sağlayacaksınız? Umutsuzluğa kapılmayın. Dünyada bu sorulara yanıt arayan ve bazı çözümler bulanlar var. Ama unutmayın cinsellik, cinslerin konumu ülkeden ülkeye farklılıklar gösteriyor. Üstelik herkesin "özel hayatı özel", ama biliyoruz ki özel hayatların ortak noktaları var. "Özel" hayatlarımıza ilişkin başka sorunlar için yaptığımız gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklarla mücadele etmenin yollarını da kadın kadına, kafa kafaya verip ortaya çıkarmamız lazım. Ne yararı var demeyin. ABD deki "gay"ler (erkek homoseksüeller) AIDS'in ilk kurbanlarıdır. 10 yılda kendilerini hastalıktan korumanın yolları üzerine çok kafa yordular, birbirlerini eğittiler, grup tartışmaları yaptılar, prezervatifi cinsel hayatlarına sokmanın yollarını buldular ve bugün "gay"ler arasında yeni AIDS vakaları görülme oranı düştü. AIDS virüsünün hızla yayıldığı grup ise kadınlar ve çocuklar. Onlar (ne de olsa erkekler demeyin) başardılar, kadınlar da başarmak zorunda.
Haydi kadınlar tartışmaya!
Uzm. Dr. Nuriye Ortaylı

Genelevden emeklilik artık hayal değil

Bir buçuk yıl süren bir hukuk mücadelesi sonunda 27 yıl genelevde çalışan 55 yaşındaki Mehtap Kandemir emekli olacak.

Mehtap vesikasını İstanbul'dan alamamıştı da Bursa'ya gitmişti. O sıralarda 20 yaşını doldurmaya iki ayı vardı. İstanbul sorun çıkarmıştı. Bursa'da iki ay çalışmış, sonra İstanbul'a naklini istemişti. O günden bu yana İstanbul Karaköy'deki "ünlü" sokakta çalışıyor. Ve o günden bu yana da emeklilik hayali kurduğunu anlatıyor. "Bu işten emekli olmak istiyordum, başka çarem yoktu", diyor. Okuma yazması yok, ama kendisiyle ilgilenen avukatlar bulmuş. Sigortası düzenli ödenmediği için tek tek işyeri evrakları taranmış ve çalıştığı ispat edilmiş. Sonunda da davaya bakan iş mahkemesi Mehtap'ın talebini haklı bulmuş. Mehtap şimdi, Türkiye'nin, işverenine ve SSK'ya dava açıp sigorta ve emeklilik hakkını kazanan ilk genelev çalışanı olacak. Mahkeme onun lehine karar vermiş ama işveren tarafından itiraz edildiği için, Yargıtay'ı bekliyor. "Sabırlı bir insanım, bekleyeceğim" diyor umutla. Emekli olunca ne yapacağına henüz karar vermediğini anlatıyor. Ne de olsa asgari ücretten emekli olacak.

Tek başına bir evde yaşayan Mehtap da İzmir'de grev yapıldığını duymuş. ama neden olduğuna dair pek fazla bilgisi yok. Nedenini anlatıyoruz. "İstanbul'da böyle bir sorun yok" diyor biraz da memnunlukla. İstanbul'un koşullarını konuşmak istiyoruz. Laf dönüp dolaşıp emekli olmaya geliyor. Mehtap, şu sıralar yalnızca "genelevden emekli olmak" üzerine konuşuyor. Eeee biraz da hakkı değil mi? Bu hayal gerçekleşirse arkadaşlarına da örnek olacak..

ralarını devletin ya da patronların değil kendilerinin ödemesi, üstelik onların deyimiyle "dışarıdaki vatandaş"tan daha yüksek para ödemeleri. Ve de hastahanede doktor ve hemşirelerin onlara kötü davranması. Gamze: **"Dışarıdaki halkımızdan 150 bin alınıyorken, bizden 500 bin alınıyordu. Bizim 1 milyonken onlardan 300 bin alınıyordu. Peki onlar insan, biz neyiz? Bize dışarıdaki halk gibi davranılmıyor. Bir gün kana gittim, bir kaç vatandaş, arkadaş oturuyor. Beni dışarıda görseler anlamayacaklar. Ama elimde vesika var ya, bunu gören orospu diyor. Hemşireler hemen siz çekilin, bekleyin diyorlar. En çok parayı bizden alıyorlar, ama bizi itip kakıyorlar."**

Rüya: **"Bu 3 milyon kan parasına kesinlikle bütün hayat arkadaşlarımız karşı. Şikâyetçi olduğumuz konuları anlatsak dinlemeye zamanınız yetmez."**

Yarı açık kadın cezaevi

Genelevden çıktığımızda artık akşam oluyor. İçimizde kalan en belirgin duygu burasının yarı açık bir kadın cezaevi olduğu. Bu koşullarda bile neşelerini, hayata bağlılıklarını, şefkatlerini koruyabilmişler. Tecrit edilmiş bir halde her şeyleri denetlenerek yaşamaya ve mücadele etmeye çalışıyorlar. Ve bu çağdaş esir pazarına erkekler tarafından satıldıkları, burada erkeklere hizmet verdikleri halde, utanç ve aşağılanma onların payına düşüyor. Toplumun ve erkeklerin bu karanlık yüzünü sırtlarına almış, çocuklarının ekmek parasını kazanmaya çalışırken belki çocuklarından bile utanmak zorunda bırakılıyorlar. **"Bizim ölümüz ortada kalır, yalnız dirimiz para eder"** diyorlar.

Handan Koç, Semra Emre

Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Komisyonu

Komisyon, Vali Yardımcısı, İl Sağlık Müdürü, Zührevi Hastalıklar Teşkilat Müdürü, Deri ve Zührevi Hastalıklar Hastanesi Başhekimi, Sosyal Hizmetler Müdürü, Ahlak Büro Amiri, Asayiş Şube Müdürü gibi görevlilerden oluşuyor. Ve genelevlerle ilgili her şey bu Komisyon'dan soruluyor.

Genel kadınlar ve Genelevlerle ilgili Tüzük'te bu evlerin kimler tarafından, nasıl, nerede kurulabileceği, nasıl çalıştırılması gerektiği; burada çalışan kadınların "genel kadın" tanımıyla nasıl fişleneceği, nasıl denetim altında tutulacağı, cinsel ilişki yoluyla bulaşacak hastalıklardan müşterilerin nasıl korunabileceğiyle ilgili pek çok madde var. Ama çalışan kadınların sigorta, emeklilik, iş güvenliği, hadi insan haklarını geçtik, eşit vatandaşlık hakkı, ruh ve beden sağlığı gibi sosyal haklarıyla ilgili hiç bir maddeye rastlanmıyor.

Bu anlayışa göre, fuhuşun varlık sebebi, parayla cinsel ilişki kurmak isteyen erkekler değil de, bu işi meslek tutan kadınlar. Sadece onlar horlanıyor, sadece onlar denetleniyor.

O BİR KADIN VİRTÜÖZÜYDÜ

...AMA, AMA OLAMAZ.. LİSEDEKİ SEVGİLİM, BİRCAN'IN KOPYASISIN SEN.. FAKAT, EVET SEN DAHA MASUM VE GÜZELSİN. AH! ADIM HİKMET..

EVET, BANA BODRUMDAKİ AŞKIM SUNA'YI HATIRLATTIN. HE! HE! O DA BÖYLE KADEHİN ÜZERİNDE ELİYLE DAİRELER ÇİZERDİ.. MUTLAKA BİR ŞEY DÜŞÜNÜYORSUN!

ALKOLE DAYANIKSIZ KADINLAR KORUNMA DÜRTÜSÜ UYANDIRIR BENDE. BÜTÜN SEVGİLİLERİME SARHOŞKEN AŞIK OLMUŞUMDUR HEPİ. AMA, SENİN GİBİ BİR KADEHLE KÖR, KÜTÜK OLANINI GÖRMEMİŞTİM HİÇ! HE..HE!.

ÇOK KADINLA KARŞILIKLI, İŞLEMBE İÇTİM AMA.. ÇOK CESURSUN, DOĞRUSU.. BEŞ KAŞIK SARMISAK ATTIN ÇORBANA.. ÜSTELİK BİR ERKEKLE BERABER BERKEN!..

TANRIM! ELLERİN NEMLİ,.. NEMLİ ELİN ÇOK NADİR BULUNDUĞUNU BİLİYORMUSUN? BİR FİNLİ SEVGİLİM OLMUŞTU ONUNKİLERDE BÖYLEYDİ. AMA SENİN DAHA SICAK!

HIII?.

Ramize Erer

PAT! KÜT!

AH!..

NEEE!. SEVİŞTİĞİN İLK KADIN BENMİYİM? HÜÜHÜÜÜ!.. KANDIRDIN, DUYGULARIMLA OYNADIN BENİM. BİLSEYDİM SENİNLE OLMUYORUM.. PİS ABAZAN HERİF!. ABAZAANN!.. HÜÜÜ!.

Aysel Baykal hızla değişiyor!

Önay Alpago'nun ricası
"Yarım kalan işler tamamlanmalı"

Kadından sorumlu Devlet Bakanlığı bazı kadınların Bakan olmasına yarıyor desek haksızlık mı etmiş oluruz? Her neyse... Bakanlığın durumu, yaptıkları ve yapması gerekenler ayrı bir tartışma. Biz Onay Alpago ile çok kısa süren bakanlık dönemi üzerine konuşmaya çalıştık. Bildiğiniz gibi 28 Temmuz 1994 den 1 yana sürdürdüğü Bakanlık görevini geçtiğimiz günlerde Aysel Baykal'a devretmişti. Bu görev değişikliğinin niçin gerekli olduğunu kendisi de bilmiyor ve hiç bir açıklama yapılmadığını özellikle vurguluyor.

- Kadından sorumlu Devlet Bakanı olmadan önce kadınlarla ilgili neler düşünüyordunuz? Konuya yaklaşımınız bugünden farklı mıydı?

Farklı değildi. Sorunların umutların, beklentilerin ve tepkilerin ne olduğunu bilmek için önce yaşamak gerekiyor. Ben de çalışan kadın, eşi ve çocukları olan kadın, sonra da politikacı kadın olarak yaşadım... Bütün bunlar, bende yalnız kadın olmanın ötesinde kadınlık bilincinin ve dünyaya bu gözle bakışın yerleşmesini sağladı.

- Bakanlıktan ayrılırken, bugün neler düşünüyorsunuz?

Bu sürenin biraz daha uzun olmasını isterdim. Çünkü başlattığımız çok önemli çalışmalar vardı. Söylemden öte somut projelere yönelik ve pratik çözümler getirmeyi hedefleyen bu çalışmaları bitirebilmek arzusundaydım. Umarım çalışmalar yeni ellerde sonuçlandırılır.

- Kadın politikası yapmak üzerine neler düşünüyorsunuz?

Kadınların siyasal yaşama ve karar mekanizmalarına katılımları kendileri ile ilgili bireysel, ailevi, toplumsal, ekonomik, hukuksal ve kültürel koşulları geliştirip iyileştirmede yardımcı olacaktır. Ancak unutulmamalıdır ki, kadın politikacı olmak için yalnızca kadın olmak değil, sorunlara kadın gözü ve duyarlılığı ile bakmak şarttır.

- Bakanlığın acilen ele alması gereken konu ya da işler ne olmalıdır? Önerileriniz oldu mu?

Yeni Bakandan çalışmalarımıza sahip çıkmalarını ve yarım kalan işlerimizin tamamlanması için gayret göstermelerini rica ettim. Türkiye'de kadının sorunları hepimizce biliniyor. Bunun için Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok.

Kadından Sorumlu Devlet Bakam Aysel Baykal, bakan olur olmaz "Feminizm: out" dedi, sonra yazılı bir açıklama yaptı; Feminizmin kadın erkek eşitliğinden yola çıkmış bir ideoloji olduğunu vurgulayarak "Her ideoloji gibi feminizmin de fraksiyonları, radikal uçları oluşmuştur. Bunlara da karşı değilim" dedi.

Şimdilerde gördüğümüz her yerde bu açıklamayı tekrar ediyor. Fazla ya da eksik değil. "Tabii ki radikal uçlar olacak, ama ben Bakan olarak herkesle eşit uzaklıkta olmaya özen gösteriyorum." diye de ekliyor. Kadın konusunda bir şeyler yapabilmek için gönüllü kadın kuruluşlarının önemini farketmiş. Kadın Kütüphanesi'nin beşinci yıl kutlamasına da katıldı. Bir Bakan'la birlikte olmaya alışmamış kadınların arasında sıkışmış bir halde sohbet ettik. Tabii ki hemen medyanın sorumsuzluğundan şikayet etti. Gazetecilerin her şeyi kendi istedikleri gibi yorumladıklarını anlattı. CHP Genel Başkam Hikmet Çetin'in listesinde yer alarak Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı görevini üstlenen Aysel Baykal, kendi deyimiyle de "çok hızlı bir süreç" içinde. Ayaküstü birkaç soru sorduk:

- Kadın politikasıyla ne zamandan beri ilgileniyorsunuz?

Ben zaten kadın politikacıyım.

- Kadın Bakanlığı'nı düşünüyor muydunuz?

Her şey çok hızlı gelişti. Birleşmeden sonra adım geçmeye başladı ve tabii ki memnun oldum.

- Diğer kadın politikacılarla ilişkileriniz nasıl?

Önümüzdeki günlerde kadın milletvekilleriyle bir yemek yiyeceğim. Bildiğiniz gibi Medeni Kanun'la ilgili değişiklikler gündemde. Beni desteklemelerini isteyeceğim.

- Onay Alpago'nun çalışmalarını izlemiş miydiniz? Ne düşünüyorsunuz?

Şimdiye kadar Bakanlığın kuruluş aşamasıydı. Ben öyle düşünüyorum. Araştırmalar yapıldı, pratiğe yönelik fazla bir şey olmadı. Ben pratiğe yönelik işler yapmak istiyorum.

- Ne yapmak istiyorsunuz?

Devletin bir kadın politikası yok. Bu eksikliği gidermek lazım. Sonra Çocuk Esirgeme Kurumu var örneğin. Buraya bağlı birimlerde kadınlar için de başvuru ve danışma merkezi olabilecek bir uygulamaya geçilebilir. Pilot bölge seçimi gündemde. Hemen yapılabilecek bir şey.

Önay Alpago döneminde neler yapıldı?

a. Müsteşarlık Yasa Tasarısı Bakanlar Kurulundan geçirildi, genel kurulun gündemine alındı.
b. İstanbul ve İzmir'de sığınma evleri açıldı.
c. İçişleri Bakanlığı'na başvurarak Emniyet Müdürlükleri ve karakollarda çocuk ve kadın bürolarının açılması talep edildi.
d. Adalet Bakanlığı'ndan kadınlarla ilgili yasaların kadınlar yararına düzeltilmesi için komisyon kurulması önerildi. Medeni Yasada yapılması gereken değişiklik çalışmaları sürüyor..
e. Toplu Konut İdaresinden, yalnız yaşayan kadınlara kolaylık sağlanması talep edildi ve talep kabul edildi.
f. Kadınlar için Bilgi Başvuru Bankası hizmete sunuldu.
g. Halk Bankası tarafından ev kadınlarının kuracağı şirketler için özel kredi talebi kabul edildi.
h. Ayda bir Kadın Bülteni yayınlanmaya başlandı.
i. Çalışan kadınların doğum izni, babaları da kapsayarak yeniden düzenleniyor.
j. Genelevde yaşamak zorunda kalan kadınlar için yeni bir yasa tasarısı hazırlandı.
k. Bakanlık bünyesindeki kreş ve yuvalarda özel bakım projesi başlatıldı.

Sen çalış, kocan vergi ödesin

Düşünün. İşiniz gücünüz var. Bir meslek icra ediyorsunuz. Çalışıyor, kazanıyor, bir iş yapıyorsunuz. Ama sıra gelir vergisi beyannamesini doldurmaya gelince, devlet sizi muhatap kabul etmiyor. "Kocanız gelsin" diyorlar. Ankara'da eczacılık yapan Nursal K. da böyle bir cevap alınca şaşkına dönmüş, "Yaklaşık 10 yıldır kendi işyerimde çalışıyorum" diye anlatıyor:

"Çalışıyor, üretiyorum... çalışıp kazanmanın gereği vergimi de ödüyorum. 1995 yılı Mart ayında her yıl olduğu gibi vergi beyannamemi imzalayıp vergi dairesine gittiğimde beyanım kabul edilmedi. Artık evli olduğum için vergi beyanımı kocam imzalayacaktı." Vergi dairesinde bütün sorularına "yasa böyle" diye cevap alan Nursal K. hemen bir avukata gider, ama yapacak bir şey yoktur. "Yasa böyle"dir.

Sonuçta devlet memuru olan kocası işinden izin ahr, vergi dairesine gider, eski vergi sicil numarası iptal edilir, hayatında hiç ticaret yapmamış olan koca adına yeni bir sicil numarası verilir ve imzası alınarak "işlem tamam" denilir. Eczacı Nursal K. "Devlet, bekârlığımda beyanımı kabul ederken evlendikten sonra neden kabul etmiyor? Yoksa akıl yitimine uğradığımı mı düşünüyor?" diye soruyor. Şimdi, beyanına imza atmadığı bir verginin ödenmesinden nasıl sorumlu tutulacak merak ediyor. Aslında dört yıldır evli, şimdiye kadar vergi dairesindeki memurun gözünden kaçtığı için vergisini kendisi ödemiş. Birçok arkadaşı da aynı durumda. Vergi dairesindeki memura göre kocalar devreye giriyor, sorumluluğu yükleniyor. İşleri yürüten, çalışan kadının hiçbir sorumluluğu yok. Ama Nursal K., işin peşini bırakmayacak. Anayasaya aykırı olan bu yasanın değiştirilmesi için dava açmak istiyor. "10 yıldır bana ait olan işletmenin gelirini kendim beyan edemeyeceksem eğer, kendimi bu ülkeye ait hissedemeyeceğim" diyor. Bütün kadınların desteğini bekliyor...

Gelir Vergisi Kanunu, Madde 93

AİLE REİSİ BEYANI

"Tam mükellefiyette eşlerin ve velayet altındaki çocukların yıllık beyanname ile bildirilmesi icabeden gelirleri (medeni kanunun cevaz verdiği hallere münhasır olmak üzere ayrı yaşayan eşlerin gelirleri hariç) aşağıdaki esaslara göre aile reisi tarafından tek beyanname ile bildirilir

.....

Bu madde hükmünün uygulanmasında: aile reisi, eşler için koca, çocuklar için baba, baba ölmüş veya velayeti nez edilmişse anadır."

İşsiz kadınların görüşlerine ihtiyaç var

Başbakanlığa bağlı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Kadın İstihdamının Geliştirilmesi Projesi kapsamında geleneksel olarak erkeklerin egemen olduğu meslekler dahil kadınlara bütün alanlarda daha iyi iş ve meslek olanaklarının sunulması hedefleniyor.

Bu hedefe yönelik olarak kadınların iş yaşamına katılmasının önündeki engellerin açığa çıkarılması ve kadınların çalışmasını etkileyecek politikaların netleştirilmesi için bir dizi araştırma başlatıldı.

Bu araştırmalardan biri "Kentlerde Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo Ekonomik ve Kültürel Boyutları" adını taşıyor ve Dr. Şemsa Özar, Hülya Tufan ve Trio Araştırma Ldt. Şti. tarafından yürütülüyor.

Bu araştırma kapsamında çeşitli eğitim düzeylerinden vasıflı, vasıfsız, şimdiye kadar çalışmış, çalışmamış, 15-49 yaş arası kadınların görüşleri alınacak, işsizlik nedenleri irdelenecek, iş ararken karşılaştıkları sorunlar saptanacak.

Bu araştırmaya karınca kararınca katkıda bulunmak isteyen kadınlar Trio Araştırma'yı arayabilirler.

(0212-257 71 91'den Kevser Hamm)

Kütüphane 5. yılını doldurdu

Nice yıllara...

Şirin Tekeli "Türkiye'de adı konsun ya da konmasın, bir iç savaş yaşanıyor ve başta biz kadınlar olmak üzere tüm siviller bundan kötü etkileniyoruz" diyerek başladığı konuşmasını "karamsarlığa teslim olmak istemiyoruz" diyerek bitirdi. Toplantıya, her biri kendi alanında yaratıcı işler yapan, geleceğe umutla bakan, çevrelerine ve topluma somut projelerle müdahale eden 15 kadın, konuşmacı olarak davet edilmişti. Pazartesi **dergisi adına da Ayşe Düzkan'ın katıldığı atölye çalışmasında sağlık sorunlarından heykel yapımına, Kürt kadınlardan öğretmenlere her alanda kadınların yaşadıkları konuşuldu. Dört saat süren sohbet çoğumuza yetmedi. Kısacası 15 Nisan Cumartesi öğleden sonramızı Kütüphanede geçirdik ve "Nice yıllara" dedik. Akşam üzeri, Kadından Sorumlu yeni Devlet Bakanı Aysel Baykal'ın da katıldığı bir kokteyl vardı.**

güneş, basın, dava falan

Türkiye'de kamuoyu çok maymun iştahlı. bir konudan bıkıp hemen başka bir konu arıyor. kazalar, felaketler, bizim değil başkalarının yaşadıkları acılar bir devin salyalı ağzına atılmış çocuklar gibi tüketiliveriyorlar. güneş'in başına gelenler de biraz böyle oldu. "medya" porselencideki fili aratmayacak bir hoyratlıkla olayla ilgili herkesin hayatına daldı; kırdı geçirdi. işini bitirince de konuyu unutuverdi. ta ki ikinci duruşmaya kadar. herhangi bir olayı ele alırken esas amaç "gerçekleri" yansıtmak değil, okuyucuya ya da seyirciye mümkün olan en fazla meraklı ayrıntıyı sunmak olduğu için fazla araştırma yapmaya, olayla ilgili kişilerin görüşlerine başvurmaya falan gerek yoktu. artık birer silah halini almış kameraları, fotoğraf makinalarını bir yerlere, birilerine yöneltmek, çehrelerini başkalarıyla paylaşmak istemeyen insanları sadece kaydetmek değil, zaptetmek, adeta esir almak yeterliydi. belli ki aranan, istenen, peşinde koşulan gerçeklik değildi; hele vicdan ve hakkaniyet hiç değildi.

işte ikinci duruşma tam bu hava içinde cereyan etti. yayın yasağı, **pazartesi**'nin ilk sayısında ulaştığımız bilgilerin ne kadar gerçeğe uyduğunu anlatmamı engelliyor. burada hayıflandığım "biz dememiş miydik" diyememek değil inamn ki. ancak bizden çok daha güçlü, teçhizatlı olan basımn, televizyonların bizim ulaştığımız bilgilere ulaşamamış çünkü buna hiç niyet etmemiş olmalarına işaret etmek istiyorum. gerçi bunun bir açıdan faydası olmadı değil. çünkü duruşma günü, kameralar, fotoğraf makinaları namlularını güneş'e doğrultmuşlardı. oysa saklanılmak istenen güneş değil, basına çıkacaklarsa konuşmamayı tercih edecek iki tamktı. kimsenin bu genç kızların yüzlerini göstermekten imtina etmeyeceği çok belliydi. saklanmak isteyen insanları zorla sergileyenler neden kendilerine öfke duyanlar karşısında bu kadar hayrete düşüyorlar? yaptıklarına yukarıda anlattığım nedenlerle habercilik demek çok güç ama mesleklerine her ne diyorlarsa onu adeta savaş kurallarıyla yürüttüklerine göre kendilerini düşman gibi görenleri yadırgamamaları gerekmez mi? konu ettikleri kişileri ruhları, benlikleri olan insanlar değil, herhangi bir iş malzemesi gibi ele alanlar, insanların ellerinden, gözlerinden kurtulmak için her türlü yola başvurmalarını neden infialle karşılıyorlar? onlar, hayatımızı tuhaf bir biçimde parçaladılar; bir yaşanan gerçeklik var, bir de onların aynasının yansıttığı resimler, sözler.

güneş, bu parçalanmayı en acımasızca yaşamış, hırpalanmış genç bir kadın. "medya nın çok ilgisini çeken kimliğinin yanmda duyguları, düşünceleri var. güneş'in parçası olmayı tercih ettiği hayat, erkeklerin egemenliğinin hiç bir gizleme ya da örtüye gerek duyulmadan sürdüğü, erkeklerin yalnızca kadınlara değil, birbirlerine karşı da epeyce acımasız oldukları bir dünyada, gece hayatında; isteyerek ya da kaderin bir cilvesi sonucu kenarda kalmışların arasında yaşanıyor. böyle bir dünyada, meydan okuyan, güçlü bir kadın ne yapar? çok tanıdık bir çözüme başvurur tabii ki, kadın olduğunu unutmaya çalışıp dünyaya da hemcinslerine de erkeklerin gözüyle bakar. güneş de kendinin en harbi, en delikanlı yüzünü sevmiş hep. bir çoğunuza, bir çoğumuza benzemiyor. ama onun yanında olmak için bize benzemesini, hadi bize benzemedi diyelim, neredeyse bir melek olmasını nasıl talep edebiliriz?

mahkeme sürüyor, yayın yasağı var. üçüncü duruşma 4 mayıs'ta. yemden düşünmek için daha zamanımız. zamanınız var bence.

ayşe düzkan

1. 30 yaşındayım. Bu otuz yılın dört yılını Londra'da, sekiz yılım reklamcılık yaparak, geri kalanını da çeviri yaparak ve Metin'le "güzel" şeyler yaşayarak geçirdim.

2. Ayşe Arman'la sorunum var. Başıma gelenlerin dördüncü günü, yaklaşık beş tane sakinleştirici aldıktan sonra, Hürriyet gazetesinde çıkmak durumunda olan haberi düzeltmek istediğimde, "Ayşe Arman", "ancak özel bir röportaj" karşılığında "yanlış" haberi düzelteceğimi söyleyerek sabahın ikisinde evime geldi. (Bu da şimdi düşündüğümde, kişisel haklarıma bir başka tecavüzdür.) Sabahın beşine kadar sürdü konuşma. Teyp kâh açıldı, kâh kapatıldı. Şu anda bile, eğer okuyabilirsem yazdıklarımı, tekzip hakkım var. Ama ne okuyabiliyorum, ne de tekzip edebiliyorum. Bir Tempo sayısında okuyabildiğim bir paragrafın altında, şahsıma ait bir takım düzmece bilgilerden sonra, "tipik Aslan burcu özellikleri..." tümcesi hakkımda yazılanların ne kadar yalan olduğunu göstermeye yeter... Çünkü Teraziyim ben.

3. Olay sonrası, basında, arkadaşlarım adı altında geçen kadınlar, yeni tanıştığım, feminist kadınlar... Yanmdalar. İlkönce reddettim. Ama yalnızlığım ve çaresizliğim yüzünden değil onlarla birlikteliğim. Çünkü doğrular ve haklılar. İlk önce politik görüşleri yüzünden Güneş'i savundular, sonra Güneş'e inandılar, sonra... Artık dostuz...

Mahkeme 4 Mayıs'ta. Mahkemeyi bekleyemeyeceğim. Uzaklaşmalıyım. Bana yaşattıklarından uzaklaşmalıyım.

Adalete sığınmak... Bugüne kadar tanıdığım ve yaşadığım hiç kimse adalete sığınmadı. Ama bana inanmak için Türk adaletinin tecelli etmesini bekleyenlere selam olsun.

Erkek tribününün kadın amigosu mu?

Uzun zamandır kendini maço olarak tanımlayan bir ekip tarafından çıkartılan erkek dergisi *Esquire*'ın başında artık bir kadın var. Leyla İpekçi'ye yeni göreviyle ilgili ne hissettiğini sorduk.

Bu bana çok büyük bir şey gibi gelmiyor. Kadın dergisi, erkek dergisi konseptlerinden öte, bir teknisyen gibi görüyorum kendimi. İkincisi, doğrusu hakikaten çok heyecan verici bir tarafı var. Bir kadın editörün gelmesiyle Emre Aköz'lerin yaptığı konsept, bir şekilde kendi kendini imha etti. Ben asla öyle bir dergi yapmıyorum şu anda. Emre'lerin yaptığı, işte kadınlara karşı bir cepheden bakıp onları her fırsatta, bir şekilde gerek ti'ye alarak, gerek daha ciddı, gerek kuyruk acısıyla bilemiyorum, ama her fırsatta onlarla çekişmek. Bu iyi bir tabir olabilir çünkü rekabet değil, hafif hayranlık da var işin içerisinde; her fırsatta onlarla çekişmek üzerine bir konseptleri vardı. E, şimdi erkek dergisinin başına bir kadın gelince, ben zaten böyle birşey yapmam. Ama bunu yapmam demek dergiyi softlaştırırım işte kadınsı birşey yaparım anlamına gelmiyor. En açık şöyle söyleyebilirim, artık Esquire bütün erkeklerin dergisi olacak. Belli bir ideolojisi, özellikle sürekli vurgulamaya çalıştığı belli bir ideolojisi olması gerekmiyor diye düşünüyorum. Yani ideolojik olarak bir tavır almaktan öte bir rehber, bir hizmet, bir servis veren bir dergi. Bir life-style dergisi yapıyoruz. Orjinaline daha yakın bir Esquire yapıyoruz. Şimdi diyeceksiniz ki bu çok tutar mı? Yani valla Emre'lerin yaptığında da çok büyük bir tiraj değişikliği olmadı doğrusu.

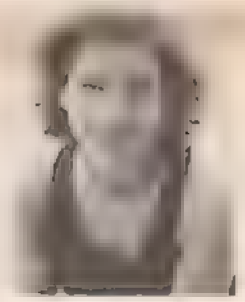

- Böyle bir dergide çalışmak nasıl bir duyguydu? Kendinizi diğer kadınlardan farklı görüyor musunuz?

Valla, ben uzun süre Esquire'a hep gıcık oldum. Orada benim yazılarım çıkarken de, ben zaten Aktüel'deydim o zamanlar. Esquire'a hep dışarıdan kafama göre birşeyler yazdım. Esquire'a yazıyordum, hepsim çok seviyordum burada ama normalde hep zıtlaşıyordum da. Her seferinde hep dalaşmışımdır, hep gıcıklık yapmışızdır karşılıklı. Bu açıdan benim için ilginç oldu. Kendimi diğer kadınlardan farklı görmek gibi birşey düşünmüyorum.

- Esquire kadınlarla ilişkilerinde de erkeklere rehber oluyor. Ne tavsiye edeceksiniz erkeklere?

Hiç birşey tavsiye etmeyeceğim. Şimdi belki bizim kadın erkek konularına bakışımızda, çünkü öyle konular olmayacak değil, tabii ki olacak. Belki bu kadın erkek arasındaki "oyunlara", daha spontan, daha saplantısız bakabilmek. Ama tabii sonuçta yine erkekçe, ama maço anlamında değil. Çünkü sonuçta erkeklere yapıyorum bu dergiyi.

Bizim birşey söylememize gerek yok galiba.

BSP'de kadınların zaferi!

BSP İstanbul İl Konferansı'nda, kadınlara aday oldukları yerlerde yüzde 30 kota uygulanması yönünde tavsiye kararı çıktı.

Birleşik Sosyalist Parti'de kadınlar lehine kota uygulaması teklifi önce ilçe konferanslarında tartışıldı, beş ilçede kabul edildi. Daha sonra da il konferansının gündemine alındı. Öneriyi getiren ve bu konuda çalışınalar yapan bağımsız kadın grubu bir de broşür hazırlamıştı. "Bızım de sözümüz var!" broşüründe kota önerisinde ısrar edenlere "Darılma ama, şu anda MYK'ya girecek yetkinlikte kadın yok" ya da "Kadınlar politikayı bilmiyor" gibi sözler edildiği anlatılıyor... Önerge yönünde çalışan bağımsız kadın grubundan, BSP üyesi Yeşim gelişmeleri şöyle anlattı:

"BSP'de kadınlar olarak yürüttüğümüz faaliyet - doğal olarak- ortaklıklarımız üzerinden yürüyor. Bu ortaklık noktalarımızdan biri de kadınlar olarak parti ıçindeki egemenlik ilişkisini sönümlendırmeye yönelik mücadele vermek. Bu mücadelede bir amacımız da parti içinde kadınlar için pozitif ayrımcı uygulamaları ve anlayışı geçerli kılmak. Eşitsizler arasındaki eşit uygulamaların yine eşitsizlik doğuracağı ve ancak pozitif ayrımcı uygulamaların gerçek bir eşitliği yaşama geçireceği konusunda hemen hemen hepimiz hemfikiriz. Ama pozitif ayrımcılığın uygulanışı konusunda farklı önerilere sahibiz.

'BSP'nin tüm organlarında kadın aday olduğu takdırde en az yüzde 30 kadın kotası uygulanır' biçiminde formüle ettiğimiz önergeyi savunan kadınlar olarak, İstanbul'da yaptığımız parti içi söyleşi, toplantı, yayın faaliyeti gibi etkinliklerle bu öneriye karşı olan kadın/erkek partililerden bir kısmının da süreç içinde desteğini aldık. Bunu hâlâ onaylamayan bir kesim partilinin varlığına rağmen 16.4.1995 tarihinde yapılan İstanbul İl Kongresi'nde 171'e karşı 71 oyla kota önergemiz Genel Kongre'ye İstanbul İli'nin tavsiye kararı olarak alındı. Bu yaşananlar bizim için kadınların sol örgütlerde verdikleri hak mücadelesi anlamında başlı başına önemli bir gelişmedir ama kota önerimizin parti tüzüğüne geçip yaşam bulması hala 26-28 Mayıs tarihleri arasında Ankara'da yapılacak olan Genel Kongre'ye bağlı. Bu süreçte tüm kadınların desteğini bekliyoruz."

İl Konferansı'nın bir başka ilginç yanı çeşitli sol gruplara mensup bazı kadınların grup tavırlarının dışına çıkarak önergeye oy vermeleri oldu. BSP Merkez Yürütme Kurulunun tek kadın üyesi olan Yeni Yol çevresinden Özlem O. Kongre'yi şöyle yorumladı:

"BSP'de kota, neredeyse parti kurulduğundan bu yana kadınların hem genel düzeyde hem de feminist siyaset çerçevesinde partide etkili olduğu illerde yoğun bir şekilde tartışıldı. Kotanın nihayet İstanbul İl Konferansında ciddi bir çoğunlukla kabul edilmesinde hem kadınların gücü hem de genel olarak feminist hareketle partinin etkileşimi belirleyici oldu. Bu belirleyiciliğin kadın kurtuluş hareketinin bu denli güçlü olmadığı kentlerde daha sınırlı kalma riski ne yazık ki var. Önemli bir diğer nokta da şu: Kotaya defi bela kabilinden evet diyen üyelerin olup olmadığını sorabilmeliyiz. Kuşkusuz niyetleri sorgulamak, spekülasyon olabilir. Ama kota konusundaki umursamazlık az da olsa bir risktir. Umursamazlığın uzantısı pozitif ayrımcılığın teknik bir tüzük maddesi olarak kalması ve aslında kadınların parti yaşamına katılımının önünü açacak, erkek egemenliğine, pederşahiliğe karşı bir tarzın içselleştirilmemesi olur. Bu feminist bir sosyalizmin yaratılmasında açık bir karşı duruştan yer yer daha tehlikeli olabilir."

Erkeklere arzunun yolları, bize şefkat ve dayanışma

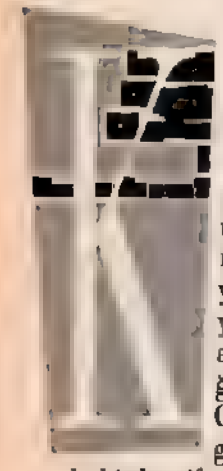

adınların ikisi de çıplak; daha doğrusu, sarındıkları peştemalvari giysiler çözülmüş, bacaklarına düşmüş. Daha yaşlıca olanı, önünde yüzüstü uzanmış olan genç kadının sırtına şefkatle masaj yapıyor. Derken elleri yavaş yavaş kızın koltuk altlarından geçerek göğüslerine doğru uzanıyor. Genç kadının yüzünün görünen yarısında huzurlu bir haz ifadesi var...

Bu, geçtiğimiz film festivalinde "Erotik öyküler" bölümünde gösterilen "Dokun Bana" adlı filmin (yönetmeni Paul Cox) final sahnesinden bir kesit. Filmin öyküsü kısaca şöyle: Resim dersi veren bir ressam kadınla (Sarah) atölyede modellik yapan genç bir kadın (Christine) arasında hoş bir dostluk vardır. Genç kadın erkek sevgilisiyle mutsuzdur. Sarah'nın ise arada bir birlikte olduğu evli bir erkek sevgilisi vardır. Sarah bu durumdan çok hoşnuttur. Sarah Christine'in doyumsuzluk içinde olduğunu bilir; onunla dertlerini paylaşmaya çalışır. Bir hafta sonu da Christine'i şehir dışındaki evine davet eder. İki kadın, saflığı, sahiciliği, çocuksu bir coşkuyu çağrıştıran bir kırsal dekorda iyice gevşer, birbirleriyle cinsel olarak da yakınlaşırlar. Bu yakınlaşmada Sarah, Christine'in kendisini tatilde bile telefonla rahatsız eden erkek sevgilisinden kaçarken sığındığı şefkatli bir kucaktır neredeyse. Filmin beni en çarpan yanı, Sarah'nın erkek sevgilisiyle seviştiği sahnede etrafa buram buram yayılan şehvetle, iki kadının birbirlerine değdikleri sahnelerde ortalığı saran yumuşaklık duygusu arasındaki karşıtlık oldu. Sarah erkek sevgilisiyle yaşadığı bu şehvetten son derece memnundu; Christine ile yaşadığı erotizm neden bu kadar "temiz ve masum" oldu peki?

Bu cinsiyetçi dünyada kadınlarla erkekler arasında yaşanan cinselliğin, erkeğin arzusu, kadının ise arzulanma arzusu üzerine kurulu olduğunu herhalde söyleyebiliriz. Kadın bekler, erkek girişimde bulunur; kadın vardır, erkek eyler; kadın sunar, erkek alır... Kısacası bu işbölümünde, erkeğe aktif olmak, arzusunu gerçekleştirmek, karşısındaki bedenden haz almak düşer. Kadına ise, hazır olmak, haz vermek ve bütün bunlardan duygusal doyum duymak.

Söyleyebileceğimiz bir şey daha var. O da, bu işbölümü üzerine kurulu cinsellik biçiminin erkek şiddetini mümkün kıldığı ve meşrulaştırdığı. Pasiflik erkeklere yasaklandığı sürece, erkek cinsel kimliğinde aktiflığin zaman zaman saldırganlığa dönüşmesi neredeyse kaçınılmaz.

Erkekliğin, hatta sozünü ettiğim filmde olduğu gibi, erkeklerin olmadığı bir dünyada kadın cinselliğini düşlerken bana çok tehlikeli görünen bir noktaya savrulmamız işten bile değil. Bu tehlikeli nokta, çiçekler, böcekler, çimenler, kuş sesleri, saflık, şefkat, dayanışmadan ibaret bir dünya. Tıpkı filmde Sarah ile Christine'in hafta sonunu geçirdikleri dünya gibi...

Bu dünyada arzunun çelişkilerine, şehvetin gürültüsüne yer yok. Erotizme ancak sanatsal bir estetiğe büründüğü ölçüde izin var. Dudak ve parmak uçlarıyla dokunmak meşru, şehvetle dokunmak değil. Cinsellik iki insanın birbirine duyduğu şefkate indirgenmiş.

Kısacası, kadınlar yine arzulamıyor, yine karşısındaki bedene şehvetle sarılmıyor. Zevk ve haz duymak yerine, kadınlara yine karşısındakini onarmak, ona kucak açmak düşüyor.

Paul Cox neden bize sadece bu kadarını layık gördü? Kadın cinselliğine erkek gözüyle baktığı için mi, yoksa daha özel olarak lezbiyen cinselliğine erkek gözüyle baktığı için mi? Ya da belki, film yalnızca bir "erotik öykü"nün başlayışını mı anlatıyordu?

Cinselliği yaşayış biçimimiz doğal, biyolojik bir kader değil. Bize yasaklanan şeyler var, bir de sınırları bu yasaklarla belirlenmiş bir meşru alan. Sınırların ötesinde erkeklerin tekeline bırakılmış arzu, şehvet var; berisinde ise duygu, yumuşaklık. Cinselliğimizin bütün imkânlarını yaşamamızın yolu, belki herşeyden önce bu sınırları yıkmaktan geçiyor. Sevgiyle arzuyu, şefkatle şehveti bölen bu sınırları ortadan kaldıran, hepsine birden sahip çıkan bir cinselliğin öncüleri neden kadınlar olmasın?

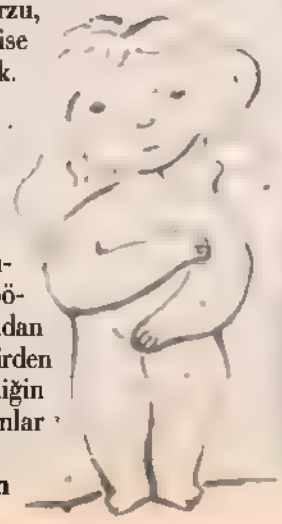

Gülnur Savran

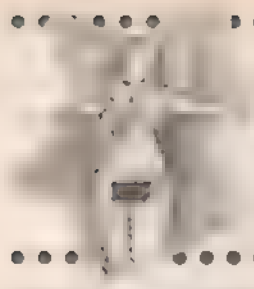

Avrupa köşe

Uzun zamandır aynı işte çalışıyoruz. Tanışmamız, daha doğrusu dikkatimi çekmesi bir ay ya var, ya yok. İlk kez kalçalarının genişliği çarptı beni. İşyerinin kurallarına uygun olarak giydiği takım elbisenin altından bile belli oluyordu çekiciliği. Sonra bir gece arada bir takıldığım ve daha çok onun yaşındakilerin devam ettiği bir diskotekte rastladım ona. Onun da benim orada olmama şaşırmış bir hali vardı; selâmlaştık. Başka bir gün fotokopi makinasının başında, "Geçen gün sizi gördüm," dedi. Ben de, "Evet," dedim, "iş dışında giydiklerin sana daha çok yakışıyor." Gülerek, "Sizin için de aynı şey geçerli," dedi. Sonra bir hafta kadar karşılaşmadık ama onu aklıma koymuştum. Bir punduna getirip işe başvuru formundan hakkında bilgi aldım. Benden on yıl kadar sonra benim okuduğum üniversiteyi bitirmişti. İşyerinde onunla daha fazla yakınlaşacak bir ortam ohnası güçtü. Ona rastladığım diskoteğe gitmeye karar verdim. İlk iki girişimim başarısız geçti. Bu hayal kırıklığı ona olan isteğimi daha da arttırmıştı. Üçüncü denememi bir Cumartesi gecesi yaptım. Mekân çok kalabalıktı; kendimi çok güzel hissediyordum. Ama o kalabalık içinde yalnız başıma kendimden en az on yaş genç bir erkeği arıyor olmaktan tedirgindim. İçki bile içmeden çıkıp gitmek arzusu içinde yükselirken çok sevdiğim bir parça çalmaya başladı. Kendi kendime, "Hadi şunu da dinleyeyim de öyle gideyim," dedim. Parçanın ortalarına doğru gerginliğim geçmişti; dans bile etmeye başlamıştım. Bara gidip bir bira aldım.Kalabalığın içinde yalnız olduğumu hissetmiyordum, eğlenmeye bile başlamıştım, kadehimi bir yere bırakıp dans etmeye başladım. Derken inanılmaz birşey oldu: kalabalığın içinde onu gördüm. Yüzüme ateşler basmıştı. O da beni farketmişti. Yanıma gelip gülerek, "Ne kadar güzel dansediyorsunuz, hanımefendi," dedi. Teşekkür ettim. Yanımdan gidecek diye çok korkuyordum. O yüzden hemen laf açtım. O gürültü içinde orada yalnız olduğunu öğrendim. Bana bir bira ısmarladı, "Hep buraya gelir misin?" diye sordu. "Bazen," dedim, "Ama bugün belki sana rastlarım diye geldim." Onun şaşkınlığı tedirginliğimi arttırıyordu. Bir zaman sonra ikimiz de rahatladık. Kalabalık birbirimize dokunmamızı kolaylaştırıyordu. Sonra ağır bir parçada, birbirimize sarılıp dansettik. Onun eğilip boynumdan öpmesi fikri bile beni heyecanlandırıyordu. Biraz sonra ışıklar yandı, disko kapanıyordu. İkimiz de hafifçe sarhoştuk. Onun geceyi devam ettirecek adımı atamayacağım hissedebiliyordum. Derin bir nefes alıp, "Bana gelir misin?" dedim. Gözleri parladı. "Tabu olabilir," dedi. Bundan sonrası sanki bir rüyaydı.

Eve giderken gürültülü şakalar yapıyor. Onun tedirginliği sanki beni rahatlatıyor. Kapıdan içeri, salona giriyoruz. Sobayı ve sehpanın üzerindeki abajuru yakıyorum. Ayakta duruyor. Çok yakınımda, neredeyse kokusunu duyabiliyorum. Göz göze geliyoruz. Aynı anda ellerimizi kaldırıp birbirimize dokunuyoruz. Once hafif hafif, sonra kuvvetle opuşuyoruz. Montunun önünü açıp ellerimi içine sokuyorum. Sırtım, belini, omuzlarını okşuyorum. O da, bir yandan öpüşürken bir yandan da ceketimi sıyırmış, göğüslerimi, belimi okşuyor. Bedenime yapışan bedeninden onun da benim kadar arzulu olduğumu hissediyorum. Önce montunu, sonra gömleğini çıkartıyorum. Esmer teni beni büyülüyor. Bedenini öpüp, okşuyorum; sonra kemerini, fermuarını açıyorum. Ben daha birşey yapmadan beni yukarı çekip bluzumun düğmelerini açmaya, sütvenimi indirip göğüslerimi öpmeye başlıyor. Sırtıma, enseme geldiğinde, sertleşen erkekliğinin kalçalarıma sürtünmesini hissediyorum. Bunun tadına daha iyi varabilmek için pantolonumu çıkartıp yalnızca külotumla kalıyorum. Sonra yüz yüze geliyoruz. Önüne çömeliyorum, kasıklarım, cinsel organını öpüyorum. Başıma bastırmamak için kendini güç tuttuğunu hissediyorum. Onun boşalmak üzere olduğunu farkedince ağzımı çekiyorum. Beni divana oturtup külotumu çıkartıyor. Bacaklarımın içini, kasıklarımı, cinsel organımı öpüp, diliyle klitorisimi uyarıyor. Artık dayanamıyorum. Onu önümden çekerek yanıma oturtuyorum. Sonra kucağına çıkıp içine alıyorum. Göğüslerimi dişlemeye başladığında ben de boşalıyorum. Ama hareket etmeye devam ediyorum. Bir zaman sonra o da boşalıyor. Bense, bir yandan sertliğini henüz kaybetmemiş cinsel organı, bir yandan da klitorisime dokunduğu parmağının yardımıyla yeniden orgazm oluyorum. Bir süre orada öyle kucak kucağa uyuduktan sonra, üşüyerek yatağa gidiyoruz. Onun bedeninin her parçasını öpmek, okşamak, benim dokunuşlarımla uyanışını hissetmek istiyorum...

seksi kadın ajandasını nereye koyacak?

küçük bir kızken, ilk el çantamı edindiğimde kendimi gerçek bir kadın gibi hissetmiştim. onun içine kendi dünyamda kadınlığın muadili gibi gördüğüm herşeyi koyardım; ayna, tarak, kalem, mendil, daha bir sürü ıvır zıvır. annem babamla bir lokantaya falan gittiğimizde, ben de büyük kadınların yaptığı gibi çantamı sandalyenin arkasına asar, gerekli gereksiz açıp içinden birşeyler çıkartıp koyardım. çünkü çanta, ama okul çantası değil, el çantası, kız çocukluğundan çıkmanın en önemli göstergelerinden birisiydi. büyüdüğümde çanta bir külfet halini aldı. bir kere pahalıdır, paraya kıyamam. küçüğüne sığamam; büyüğü ise insanın hayatını zorlaştırır. sinemada nereye koyacağım bilemezsin, dans edilen bir yerde dansa kalksan gözün arkada kalır, aman çalınmasın diye. ama çantasız yaşamak da çok zor.

Bir kadın çantasına neler koyar? bir kere parasını, kimliğini. sonra kadınların süs püs gereçleri vardır; bunlar kadının bu konuya merakına göre bir taraktan, koca makyaj çantalarına kadar uzanır. yanında diş fırçası macun gibi temizlik gereçleri taşıyanlar da var. hatta, çorabı uygunsuz bir yerde kaçarsa diye yedek çorap taşıyanlar da. birçok insan, özellikle de erkekler bunu çok komik bulup, çorabı kaçık gezen kadınlara burun kıvırmakta sakınca görmezler.

annelerin çantasında çocuklarının yaşına göre, biberondan bisküviye, saç tokasına, çocuk sıkılınca eline tutuşturmak için ufak tefek oyuncaklara kadar türlü çocuk bakun malzemesi bulunur. ayrıca çocuk sahibi olmasalar bile kadınlar, yanlarında ne olur ne olmaz diye basit ilaçlar taşımaya daha yatkınlar. bunun sebebi her kadının anne olarak doğması herhalde. iğne, iplik, çengelli iğne gibi ıvır zıvır da aynı doğum hatasından kaynaklanıyor besbelli ki.

bir de meslek sahibi kadınlar var tabii. onların çantalarında kalın telefon defterleri, kalemler, ajandalar bulmak mümkün.

şimdi burada geliyoruz işin zor yanına. diyelim ki, hem anne, hem meslek sahibi, hem de süslüsünüz (olmayacak şey mi, bunların hepsini bir arada yürütmekle kalmayıp bir de kocalarının arkasını toparlayan bir sürü kadın var.) yani çantanız her zaman epeyce yüklü. ve diyelim ki, şık giyinmek gereken bir yere gideceksiniz; ama iş kokteyli, ama amca kızınızın nişanı. givim tarzınız da kurallara uygun. hani ablasının düğün fotoğraflarında kot pantolon ekose gömlek ve botlarıyla göze çarpan kızlar vardır ya, siz onlardan değilsiniz. dedim ya, süslüsünüz. işten çıkıp doğrudan oraya gidecek olsanız bile o gece, sizi tayyörün içine ipek bluzdan aşağısı kurtarmaz. altına da iskarpin, ince çorap. ancak iş çantaya gelince çetrefilleşiyor. ne çanta kullanacaksınız? her güne kullandığınız bavul bozması bu kıyafetle dünyada olmaz. böyle sıkıcı durumlar için özel olarak hazırlanmış portföy falan gibi şeylere kimliğinizle paramızın bile sığacağı şüpheli. bu türlü çantaları tasarlayanlar, şıkır giyinmiş bir kadına türkiye de bile kimlik sorulmayacağı ve para harcamasına gerek olmadığı (herhalde bu işlere "kavalyesi" bakacaktır) inancındalar bence. zaten kırk yılda bir kullanılacak bir çantaya para harcamak da akıl kârı değil. bu aralar gece falan kullanılmak üzere gümüş rengi sırt çantaları yapıyorlar ama bunlar da hem gündeliğe kullanılmaz hem de seneye modası geçer. yani yine pahalı bir iş. şimdi diyeceksiniz çanta meselesi bu kadar uzatılır mı. hayır ben çantada değilim de, bu işin kerameti nerede onu anlayamıyorum. bizim erkeklerden fazla şey taşımamızda mı? eğer öyleyse biz niye bu kadar çok şeye ihtiyaç duyuyoruz da onlar pek azıyla idare ediyorlar? yoksa taşınanlar üç aşağı beş yukarı aym da onların eşyalarını koyacak yerleri mi daha çok ? yoksa anneler makyaj yapmaz, iş güç sahibi olanlar anne olmaz falan sanıldığından mı? benim bu işten anladığım şu, bir kadının hayatta ne kadar çok gailesi varsa, çantası da o kadar büyük oluyor. hani şöyle desek yanlış olmaz galiba; derdin var mı çantan var.

ayşe düzkan

Yüzyılların tecrübesi: cep

Erkek giyiminin sınırları bellidir. Uste giymek için bir iki olasılık var; gömlek, tişört, yelek, ceket. Alta giymek için de pantolon esas. 1960'lardaki hippi giysileri sayesinde bir iki değişime uğradı. Tulum falan giyenler oldu. Ama erkek giysilerinin işlevsel özellikleri hiç değişmedi. Hepsinde cep vardı. Bu cep meselesi öyle küçük bir ayrıntı değil, erkeklerle aramızdaki önemli bir fark diye düşünüyorum. Siz, hiç bir erkek giysisinde cep görüntüsü veren fakat cep olarak kullanılmayan bir şey gördünüz mü? Yoktur. -Belki çok satmayan bir iki modelde bulunabilir, ama önemli olan cebin esas olmasıdır-. Bütün erkek giysileri, sokağa çıktığınız anda en rahat edebileceğiniz biçimde hazırlanmıştır. Cepler tamam. İstediğiniz şeyi -tabii ki en asgarisi- koyabileceğiniz yer var. Fazla bir şey taşımaya gerek yok. Eller serbest, istediğini yapabilir. Ellerini nereye koyacağım bilemeyen erkekler için, cep kurtarıcı da olabilir. Bir kadın eli cebinde dolaşamaz ama erkekler için hava atmanın yolu olur cep. Pantolon, rahat hareket etmeniz için ideal bir formdur. Sokağa uygun, -belki de yüzyılların tecrübesi sonunda keşfedilmiş, belki değil, çok açık bir şey- gerçek bir kıyafet cepli olur. Smokinin bile cebi vardır. İç ceplerinin ne kadar işe yaradığım tahmin edemezsiniz.

Bir de bizim giysilerimizi düşünün. Danteller, hareket kabiliyetinizi sıfırlayan süsler artık rağbet görmüyor ama yine de erkek kıyafeti kadar rahat bir şey bulamazsınız. Kadın pantolonlarında bazen cep olmaz. Elbise ve gömleklerde -inanılmaz bir şey ama- cep kapağı yaparlar da cep yapmazlar. Her şey görüntüyü "kurtarmak" için vardır.

Erkekler doğaldır. Kadınlar ise her zaman tanımlanan cins olarak, bu tanımların teşhirine yönelik giysilerin içine hapsedilir. Giydiğimiz her şey hapishanemiz olur çıkar. Zaten, rüzgârlı bir havada uçuşan etekle uğraşmak, ya da adım atmakta zorlandığınız bir etekle yürümeye çalışmak ayrı bir hüner ister. Bu hüneri kapmaya çahşırken, en küçük eşyamızı bile bir çantada taşımak zorunda kalırsınız. Çantayla yaşadığımız macerayı Ayşe yazdı. Ben de cebe takıldım.

06.00-24.00

Saat altı; kızımın servisi yirmi dakıka sonra gelecek. Ütüyü takıyorum, beslenme çantasına konacak peçete ve önlüğünü sabah ütülemek gerekiyor, çünkü üşümemek için sıcakken giymek istiyor. Sabah bazen süt içiyor, onu geceden çıkartmıştım dışarı. Soğuk içemiyor. Isıtayım desen, sıcak da içmiyor. Külot değiştirildi, çorap giyildi. Önlük, yaka. Çantasını bu yıl kendisi hazırlıyor, ne mutluluk! Saçını topladık, beyaz kurdele mecburi. Botları boyalı mı, evet. Palto, bere. Atkı. Kızım, n'olur dıkkat et. Kaybetme. Bu yılki altıncı şapka bu. Eşyalarına sahip çık. Aşağı iniyoruz birlikte. Servis geldi. Saat altı yirmi. Benim evden çıkmama iki buçuk saat var. Yeniden yatıyorum. Çok yorgunum, uyusam ne kadar iyi. O gün bitirmem gereken bir evrakı düşünerek uyumaya çalışıyorum. Daha beter kafam açılıyor. Bari kalkayım, bugün de evde kahvaltı edeyim. Çay demlenirken akşam için pirinç ıslatıyorum. Yanına da bezelye yapacağım. Kahvaltı ederken bir yandan da bezelyeyi pişiriyorum. O arada kocam kalkıp aceleyle evden çıkıyor. Bezelyeyi kısık ateşte bırakıp alışverişe gidiyorum. Allahım, yemek yanmasın! Hayır, yanmamış. Gayet güzel olmuş. Aldıklarım içinde kolay bozulabilecek olanları dolaba yerleştiriyorum. Diğerleri akşama kalabilir, işe geç kalacağım.

Öğlen yemeğinden sonra kızımı okul sonrası gittiği etüd sınıfından arıyorum. Okulda dersleri fena gitmemiş, ama matematikten iki almış. Acaba çalıştırmıyorlar mı etüdde? Öğlen ne yedin? Ispanağı bırakıp makarnayı yemiş. Hay Allah. Niye müdahale etmiyorlar. Kapatıyoruz. Akşama doğru kızım okuldan işyerine geliyor. Bitirmem gereken bir iş var. N'olur sessiz otur. Acele acele çalışıyorum. Çocuk belli ki gün boyu beni özlemiş, konuşmak istiyor. N'olur eve kadar bekle. Birazdan gideceğiz. Başkalarını rahatsız edecek diye geriliyorum, başıma ağrı giriyor. Kızı azarlıyorum. Üzülüyor. Ben de niye böyle oldu diye üzülüyorum. Neyse ki bu arada elimdeki iş bitiyor. Hadi artık eve gidiyoruz. Hava güzel, yolda neşeli neşeli konuşup vitrinlere bakıyoruz. Şu eşarpları annem sever, Anneler Günü için alsam bir tane. Daha var gerçi ama şimdiden alırsam daha ucuz olur. Son anda herşeyi pahalı satıyorlar. Eve gidiyoruz. "Anne açım!" Pilavı acele ateşe koyuyorum. Kızım üstünü çıkar, elini yıka. Herşeye itiraz ediyor. O da yorgun. Sofrayı kurarken kocam geliyor. Yemekte neredeyse uyuyacağım. Hep birlikte biraz televizyona bakıyoruz. Saat sekiz buçukta kızı zorla yatırıyorum; bizimle daha fazla zaman geçirmek istiyor. Kızım uyuduktan sonra ortalığı topluyorum. Banyo yapsam iyi olacak ama çok yorgunum. Sabah saçımı yıkayıveririm. Hadi yatalım artık. Uyumadan biraz kitap okuyabilseydim. Elımde kitap sızıyorum. Kalkıp yatağıma gitmek ne kadar zor. Kocam uyumuş bile. Yarın telefonun son günü, faturayı bulmalıyım. Onu ararken, kızımın anaokulunda yaptığı bir Anneler Günü hediyesi geçiyor elime. Suluboyayla boyanmış makarnalar kalınca bir ipin üzerine dızılmış: kolye. Kızın kalbi kırılmasın diye günlerce onun yanındayken takmıştım, suluboyalar insanın üstünü başını boyuyor. Birlikte otobüste giderken tuhaf tuhaf bakanlar olduğunu hatırlıyorum. Bir tek benimki kadar ya da daha büyük çocuğu olanlar işin aslını anlamışlardı. Annenin halinden anne anlar! Çocuğumu mu, işimi mi daha çok ihmal ediyorum diye düşünürken uykuya dalıyorum. Biz bu çocukları tek başımıza yapmıyoruz değil mi?

Melek

Anne

Bu dergi feminist bir dergi olduğu için bu yazıda daha çok annemden sözedicem. (çünkü benin annem feminist) Benim feminist olmam için 10-15 yıl geçmesi lazım. Çünkü o zaman büyümüş ve tam 23 veya 18 yaşında olmuş olurum. Ben annem ile ilgili olmasa bile "Bayanlara yaş sorulmaz" sözünü ortadan kaldırarak 8 yaşında olduğumu söylüyorum.

ANNEM

Sen bir feministsin
Ve güzel birisin
Ben seni severim
Sen de beni seversin

Çok çalışıyorsun sen
Şikayet ediyorum ben
Ama çalışmasaydın
Nasıl geçmirdik biz

Haziran Düzkan

Annelik neler kazandırdı neleri engelledi?

Annelik bana çok şey kazandırdı; cesaret kazandırdı; güven kazandırdı, enerji kazandırdı, yaşama sevinci kazandırdı, dinamizm kazandırdı.

Özellikle gayret gösterdim ki hiç birşeyimi engellemesin. Çünkü ileride ona, "Sen benim şunumu bunumu engelledin," demek istemedim.

Gül, 41 yaşında, araştırmacı

Sabretmeyi öğrendim. Bir insanın yaşama hazırlanmasının ne kadar zor ve yavaş gelişen bir süreç olduğunu öğrendim. Oğlumun büyümesini gözlerken bakıp da görmediklerimizin farkına vardım. Yaşamın o güne kadar bildiğimden çok farklı yüzleri olduğunu görüp zenginleştim. İnsana ait zaafları, hoşgörüyü ve sevgiyi öğrendim. İnanıyorum ki çocuğum olmasaydı hayat hakkında bildiklerim eksik kalacaktı. Çaresizliği, parasızlığı, ölüm korkusunu oğluma vereceğim zarar çerçevesinde öğrendim.

Özgürlüğün ne kadar değerli olduğunu onu kaybedince anladım. Fiziki ve duygusal bağımlılığın korkunç ağırlığını öğrendim. "Çocuk annenindir" saptamasının ne anlama geldiğini, isyan ederek öğrendim.. Hiç birşeye bu kadar uzun süre hem isyan edip hem katlanmadım. Kendim olmaktan çıkıp, çocuklu kendim oldum.

Esra, 44 yaşında gazeteci

İnsan olarak çok şey kazandırdı. Başka bir insan olduğum inancındayım. Çok daha yumuşak, çok daha hoşgörülü bir insan oldum.

Birçok şeyimi engelledi. Ama değer diyorum. Kazandırdıklarının bedelini ödemek diye düşünüyorum. Şu son yıllara kadar çok engelledi. Onunla düşündüm hep kendimi.

Banu, 43 yaşında, eczacı

ben anne olduğumda 37 yaşındaydım ve kendimi hayata doymuş hissediyordum. hayatta yapmak istediğim hiç birşey kalmadı gibi geliyordu; çocuk dışında. net olarak sadece o zaman çocuk istediğimi farkettim. çocukla beraber annemi ve diğer çocuklu kadınları daha iyi anlamaya başladım. annemi daha çok sevdim.

oğlanla b rlikteyken bazen bana ayna tutuyormuş gibi geliyor, ayrıca ben çocuk olmadan önceki dönemi de, hamileliği de çok sevdim ve bana çok iyi geldi. onun bana getirdikleri yanında onun yüzünden yapamadığım ya da tercih kullanarak yapmadığım şeyler önemsiz. bana çocuk istediğim dönemdeki ruh halim çok önemli gibi geliyor, o yüzden onun gelişi hayatımda birşeyleri engellemedi. sadece arada sırada hafta sonları daha uzun uyumak istiyorum o kadar. kendisi henüz hafta arası ve sonu ayrımını bilmiyor.

gül, 39 yaşında, bankacı

Annelik duygu olarak çok güzel birşey. Çok zevk veren birşey, manevi bir doyum duyuyorsun. Her kadın bunu hissetmeli bence.

Sosyal hayatını çok engelliyor. Çok vermek gerekiyor kendinden. Hiç olmazsa ilkokula kadar herşeyiyle ilgilenmek zorundasın. En azından bir süre çalışamıyorsun. Ki bu da sosyal hayatına giriyor.

Ufuk, 36 yaşında, evkadını

Çok isteyerek dünyaya getirdiğim üç çocuğum bana hiç yük olmadı diyebilirim. Şimdi otuzlarındalar. Onlarla hayatı paylaşmak büyük keyif benim için.

Beril, 59 yaşında, çevirmen

Bunca yıldan sonra...

Saatin dokuzu. Telefonda, uzak bir şehirde yaşayan arkadaşımın ağlayan sesi: "Babam annemi evden kovmuş, ne olur onu yalnız bırakma, ilk otobüsle buraya gelecek."

Zile basıyorum. 55-60 yaşlarında, derli toplu, bakımlı, sakin görünüşlü bir kadın. Gözleri ağlamaktan şişmiş ama başı dik. Bu, onu ikinci görüşüm; Ana-kız gibi sarılıyoruz birbirimize. Baba içerde traş oluyor, soğukkanlı, dimdik. Kadın, tutamadığı gözyaşlarıyla, "39 yıl karılık ettim ona" diyor, "hiç bir şeyini eksik etmedim. İşte karşılığı. İnanamıyorum, sanki başkasının başına gelmiş gibi. Film seyreder gibiyim."

70 yaşında adam 39 yıllık karısını, iki kızının annesini bir günde kapının önüne koyuveriyor. Sebep gerçekten de inanılır gibi değil: kıskançlık. "Evlendiğimizde 17 yaşındaydım. O benden 12 yaş büyük, hep ezmeye çalıştı beni; kıskançlık hep vardı. 'Bugün nereye gittin? Sen bu yolu nerden bihyorsun, kiminle geçtin? Eve gelen satıcı kadın mıydı erkek miydi?". Hep sustum, hep idare ettim. Aman huzursuzluk olmasın, aman çocuklar etkilenmesin, konu komşunun diline düşmeyelim." Sonunda kıskançlık kriz noktasına varmış. Kocası kadının kendisini 25 yıldır aldattığını, çocukları için ses çıkarmadığını ama artık onu istemediğini söylemiş bir gece önce. Önce inanamamış. "Beni başından defetmek için bahane arıyor diye düşünsem içim daha rahat olacak, ama hayır, kendisini inandırmış onu 25 yıldır aldattığıma, en çok gücüme giden bu, söylediğine inanıyor sanki." Birden telaşla kalkıyor, "Neyse geç kalmayalım, çok iş var, gidelim artık." Giyeceklerini üç valize toplamış, dışardan bir koli bulmamız gerekiyor. Ama evden çıkıp çıkmamak konusunda tereddütlü çünkü kocası bir gün önce evin kilidini değiştirmiş. Gerçi anahtarı giderken geri vermek üzere almış ama korku ve güvensizlik yerleşmiş içine bir kez. Dükkânın birinden bir koli buluyoruz. Sonra bankaya gidiyoruz, bir darbe daha. Parayı son kuruşuna kadar çekmiş. Belli ki bir gece önce hazırlıklı gelmiş: bankadaki para çekilmiş, iki parça mücevherini koyduğu kasanın anahtarı saklanmış, evin kilidi değiştirilmiş. "En az on milyon vardı bu hesapta diyor ve gözyaşlarını tutamıyor. Hiç parası yok ama derdi parasızlık değil. 39 yıl sonra gördüğü muamele. "Çocuklarıma giyecek dikerek dikiş öğrendim, sonra eve katkıda bulunmak için dışarıya dikmeye başladım. 15 yıl dikiş diktim. Aldığım her kuruşu evime, çocuklarıma harcadım. Bir kenara biraz para koymak aklıma bile gelmedi. Ailemden getirdiğim altın zincirleri bozdurdum, sırf onun işi görülsün diye. Nereden bilirdim böyle olacağını? Nasıl kovar beni kendi evimden? Herşeyi birlikte yaptık, her şeyde katkım var, emeğim var benim." Yolda kocasıyla karşılaşıyoruz. Son derece rahat, kendinden emin. Aklı hâlâ anahtarında, "Ben üçte eve döneceğim, anahtarı bırakmış ol" diyor. Gerekli cezayı uygulayan infaz memuru gibi adam. Kadının elindeki koliyi adamın başına geçirdiğini hayal ediyorum. Hayır, yapmıyor.

Eve dönerken acısı öfke ve kararlılıkla dengelenmiş gibi. Küçük bebeği olduğu için gelemeyen diğer kızma telefon ediyor. Şaşırmamak elde değil. Bir günde hayatı alt üst olan bu kadın kızını teselli ediyor: "Semra üzülme demek zor ama üzülüp bebeğini ihmal etme kızım. Yok, benim paraya filan ihtiyacım yok, yiyeceğim iki lokma ekmek. Ayşe'yle Remzi idare ederler beni. Kızım, kocanla sebepsiz yere sürtüşme, iyi bir insan o, iyi insan bulmak çok zor."

Sonra aynı apartmandaki bir kaç komşusunu arayıp çağırıyor. Artık her şeyi bilsinler istiyor, arkasından yalan yanlış konuşulmasın istiyor. Bir kaç dakika arayla, telaş ve şaşkınlık içinde üç orta yaşlı kadın geliyorlar, birisi patlıcan kızartmayı yarıda kesmiş, öbürü süpürgeyi. Rahat konuşsunlar diye içeri gidip koliye eşyaları yerleştirmeye başlıyorum. İçerden gelen seslerde şaşkınlık ve isyan birbirine karışıyor.

"Hiç aklıma gelmezdi, öyle mutlu görünüyordunuz ki. Niye hiç anlatmadın bunları güzelim, konuşur bir çare düşünürdük."

"Öyle kibar, öyle efendi görünüyor, valla hiç aklıma gelmezdi."

"Ben hep derim, bir adamı karısına soracaksın, bir tek o bilir iç yüzünü.

Nermin teyze anlatıyor. İsmini şimdi, komşulardan öğrendim. 2 saati aşkın bir süredir beraberiz, hayatının en mahrem yerlerine sokulmuş durumdayım ve ismini yeni öğreniyorum. Farkediyorum ki, o şimdiye kadar benim için yalnızca Ayşe'nin annesiydi. "Çocuğu bugün anneme bırakacağım" ya da "çocuğu okuldan annem alacak." Tıpkı benim annem gibi. Tıpkı hayatı hiç değişmeyecekmiş gibi görünen, kendi dertlerini çoktan halletmiş de artık yalnızca çocuklarının dertlerine koşturan diğer anneler, anneanneler gibi.

Evet, Nermin teyze 39 yıl sonra anlatıyor.

"Dostum olsa böyle yarım pabuçla mı gezerim ben" dedim. "Kimisi zevk için yapar bu işi" dedi bana. "Zevk içinse beni kim ne yapsın. 58 yaşındayım ben bakılacak yerim mi kaldı." "Her yaşın alıcısı satıcısı var" dedi. Dayanamadım artık. "25 yıldır seni aldattığımı düşünüp susup oturduysan sen de pezevenksin o zaman" dedim. Ben böyle bir şey düşünsem kadın halimle boşardım seni. Soma yine ağlamaya başlıyor, "pezevenk" gibi kötü bir sözcük kullanmak zorunda bırakıldığı için.

"Biz birbirimize hiç kötü söz söylemedik bugüne dek. Bizim zaten derdimiz konuşmamak, konuşup anlaşamıyoruz. Yıllarca çektirdi bana, hiç konuşmaz küser darılır, iki gün yüzüme bakmaz. Yalvarırım, 'bir suçum varsa söyle özür dileyeyim' diye, hiç konuşmaz. Sonra kendi kendine vazgeçer dargınlıktan. Nedeni belli değil. O beni ezmek için konuşmuyor, ben de korktuğum için konuşmuyorum artık."

Yorumlar sorular birbirini izliyor:

"Sakın bu adam kendisi seni aldatıp senin üstüne atıyor olmasın?"

"Bak Nermin Hanımcığım çok seviyor bu adam seni, ondan kıskanıyor."

"Ama olmaz ki canım. Benimki de on beş yıl kıskandı, çektirdi bana. Gençlikte olur. Ama sonra biz güvendik birbirimize, bitti." (Ne çaba. Birini inandırmak, güvenini kazanmak için on beş yıl, bir gençlik. Gerçekten güven kazandığı için mi bitti kıskançlık acaba, ya da kıskançlığın yanı sıra neler bitti, bu kadına on beş yılda ne oldu kimbilir?)

Sonra çare arayışları, öneriler... Komşular her şeye rağmen gitmesine itiraz ediyorlar.

"Niçin gidecekmişsin, kendisi gitsin, bu yaştan sonra olur mu böyle şeyler. Yuvayı yapan dişi kuştur, bir gün müsaade et bize, bir de biz konuşalım."

İçerde, ezilmiş, sindirilmiş olanlara özgü bir hayat bilgisi, bir hayatta kalma, direniş tecrübesi dört kadının konuşmalarında dile gelip akıyor sanki.

"Önce gitmek istemedim. Ne bir sigorta yaptı bu adam bana, ne de üstüme bir şey. Bu evden başka neyim var? 'Gitmezsem ne yaparsın' dedim, 'açıp kapıyı bağırırım, herkese rezil ederim seni' dedi. Kalacaksam şartları varmış. Kabul etmedim. 'Senin şartlarını kabul etmek seni aldattığımı kabul etmek olur' dedim. Ben yapmadığım şeyi kabul etmem. Biliyorum o şartları ben. Bu yaşta eve kapatacak beni."

Bıçak kemiğe dayanmış artık. Komşuların ısrarları fayda etmiyor "Benim gururum var" diyor Nermin Teyze, "artık ona karılık, hizmet edemem ben. Çok kırıldım. Artık farketmez. Gelip yalvarsa yine farketmez, bitti bu iş."

Valizleri arabaya yerleştiriyoruz. Otobüs biletini alıyoruz. Çilingire gidip bir anahtar yaptırıyoruz ve kocasının anahtarını elektrik saatinin üzerine bırakıyoruz. Yaşlı annesini babasını görmek istiyor. Onların kendisi olmadan ne yapacaklarını, evi nasıl temizleyeceklerim düşünüyor. Soma kocasını anlatıyor. "70 yaşında, kalp hastası, nasıl bakacak şimdi kendisine." Hâlâ! Dünyanın başına yıkıldığı şu anda bile, başkalarının ve üstelik kendisini bu duruma düşüren adamın bakımını, sağlığını düşünüyor bu kadın. İçine işlemiş sanki. Anneye, babaya hiç bir şey söylenmiyor. "Üzülmesinler şimdi." Otobüs saatine dek vakit geçirebilmesi için bir kadın arkadaşının evine bırakıyorum onu. Sarılıp öpüşerek ayrılıyoruz.

Yolda onu düşünüyorum. 39 yıllık fedakâr bir eş, iki kadının annesi ve iki çocuğun anneannesi, yıllarca kendisi dışında herkes için çalışıp didinmiş; birkaç valiz ve bir koliye tıkıştırılmış kıvır zıvırdan oluşan ödülüyle otobüse doğru ilerliyor. Elinde kalan tek şey borçla alınmış bir otobüs bileti.

Nesrin Tura

70 yaşında adam 39 yıllık karısını, iki kızının annesini bir günde kapının önüne koyuveriyor. Sebep gerçekten de inanılır gibi değil: kıskançlık.

Dört kadın... ve bu kadınların anneleriyle ilişk evimiz sapa da olsa annelerimizle ilişkilerin kavgalarımızı hatırlıyoruz, ya da halen birlik sıcaklığını koruyor. Kısacası kimimiz annem

Leyla: Ben annemin kızı olduğuma inanamıyorum. Ben bu kadının kızı olamam diye düşünüyorum. Zaten ablam da küçükken beni çingenelerden aldıklarını söylerdi. İki kardeşiz ama çok farklı kişiliklerimiz var. Annem ev kadını ve kızlarının da uslu, titiz, ev kadını olmasını istedi. Ablam öyle oldu, ben olmadım. Ve annemle sürekli kavga ettim. Şimdi eskisi gibi değil ama o değiştiği için değil, ben tartışmıyorum, onun söylediklerini duymamaya çalışıyorum.

Aysu: Ben de 35 yaşına kadar annemle kavga ettim. Şimdi kavga etmiyoruz ama o beni kabul etti de o yüzden, yoksa her şeyime karışırdı. Senin neyine karışıyordu?

Leyla: Neyine karışmıyordu diye sorsan daha doğru olur. Allahtan yatılı okudum da özgürlük fikriyle tanıştım. Kendi sorumluluklarımı farkettim. Ve sonunda da 18 yaşında evden kaçtım.

Aysu: Aile baskısı yüzünden...

Leyla: Aile baskısı ama baskıyı babam değil annem yapıyordu. Evden kaçtıktan sonra babam beni buldu 'aferim iyi yaptın, annenin burnunu sürttün' dedi. Kendi yapamadığım ben yapmıştım herhalde. (Kahkahalar)

Aysu: Ablanla annenin ilişkisi nasıldı?

Leyla: Ablam annemin fotokopisi olmuştu, ama şimdi o da değişiyor. Annem titiz bir kadındır, sürekli temizlik yaptırır, yapar. Ablam da öyleydi. Kızım sen deli misin, biraz kendine baksana falan derken, şimdi kendine bir arkadaş da buldu, dışarı çıkıyor, geziyor. Evi de b... götürüyor.

Fatoş: Biz de iki kız kardeşiz. Çok şey birbirine benziyor. Ama ablam hâlâ annemin istediği gibi hanım hanımcık bir ev kadını. Anneme çok benzer.

Songül: Ben de, ablam da anneme hiç benzemeyiz. Biz, tipik Türk ailesi örf ve adetleriyle büyütüldük. Tabii ki tartışmalarımız, kavgalarımız oluyor ama unutuyoruz.

Aysu: Senin bir de kızın vardı. Onunla ilişkin nasıl?

Leyla: Kızımla her konuşmamda, tartışmamda annemle ilişkimi hatırlıyorum. Hemen kendimi toparlıyorum. Mesela çok sinirlendiğim zaman bile, kendimi tutabiliyorum. Ama galiba dengeyi tutturamadım, o da bana 'Kızım ne yapıyorsun?' diye sorabiliyor. Çoğu zaman arkadaşça konuşuyoruz.

Fatoş: Ailede, daha doğrusu sülalede tek boşanan ve yalnız yaşayan kadın benim. Annem de ev kadını, fakat biraz farklıdır. Çok sevgisiz bir ortamda büyümüş, kendisi de sevgi veremiyor. Çok katı. Güçlü bir kadın. Ailede hep belirleyici olmuştur. Evde iş yapmış, çalışmış, bize de sürekli 'elinizde bir mesleğiniz olsun' demiştir. Ortaokula kadar ben annemin melek kızıydım. Sonra her şey değişti. Bir yabancılaşma oldu.

Aysu: Sorun neydi?

Fatoş: Ne olacak? Şu saatte geldin, bu saatte nereye gidiyorsun? falan, filan... hep bir otorite.

Aysu: Annen mi soruyordu, yoksa baban soruyor diye o araya mı giriyordu? Çünkü bizim evde hep öyle oldu. Babam anneme bıraksa hiç bir sorun olmazdı sanırım. Annem bütün cümlelerine 'ama baban' diye başlardı ve sorun çıkardı

Fatoş: Yok öyle değil. Annem hesap soruyordu. Baş edemediği zaman babamı üstümüze salardı. Evlendikten sonra da karışmadı. Bilirsiniz işte herkesin kendi evi vardır, koca evine gidildikten sonra kızlara çok karışılmaz.

Leyla: Bizde öyle değil. Evlendikten sonra da annem herşeye karışmayı sürdürdü. Mesela bir çarşaf takımı vermişti 'Yalnızca doğumda kullanacaksın' dedi. Gelip denetliyor. O çarşaflar da sandıkta küflenecek...

Çocuklarla, kocamla ilişkime de karışmaya kalktı ama ben dinlemiyorum tabii. Sonuçlarına da kendim katlanıyorum. Mesela benim çocuklarıma bakmaz... Ablam ise onu dinliyordu. Kocasıyla o gün tartıştıysa, akşama annem onlarda olur, tartışmaya o da katılırdı. Çocuklarına annem bakıyor.

Fatoş: Evet, arada bir tartışma varsa, dayanışma da olmuyor. Kendim ettim kendim buldum diyorsun.

Songül: Ben de ablamla anlaşıyorum. Mesela ikimiz de evden ayrılmak istiyorduk ama ekonomik sorunlar vardı. Sonunda bir takı atölyesi açtık, ama ekonomik sorunları halledemedik ve atölyeyi kapatıp eve geri dönmek zorunda kaldık.

Aysu: Evden ayrıldığınız dönem ailen buna tepki göstermedi mi?

Songül: Tepkileri... şunu söyleyeyim size. İnsanlar çocuklarını teminatları olarak görüyor. Mesela şu sırada ev yaptırıyoruz. Ben onlara bakmak zorunda kalıyorum. Çok kötü oluyor. Emekli aylığıyla geçinemiyorlar. Aile çocuklarına böyle bağlı olmamalı bence. Para yüzünden de bağırıp çağırmalar oluyor.

Aysu: Ama para kazandığın için daha az karışırlar. Sen evin geçimini sağlıyorsun.

Songül: Daha az karışıyorlar ama ben hiç karışmasınlar istiyorum. Kendi evim olsun, kendi çayımı kendim yapayım...

Aysu: Ama yine de eve gidiyorsun, yemek hazır... falan rahat oluyordur.

Songül: Hayır. Annem biraz sinirli bir kadın. Boşu boşuna bağırdığı olur. Mesela hiç anlamsız dayak yediğim olmuştur. (Sessizlik)

Aysu: Annen mi dövüyordu?

Songül: Hem annem, hem babam... bizi dayakla büyüttüler. 18 yaşıma kadar dayak yedim. Dayaktan nefret ediyorum.

Fatoş: Ben de çok dayak yedim. En fazla da annemden. Mesela bir gün annemle ablam tartıştı, ablam 'annem yine kudurdu' diye söyleniyordu. Ben de annemle babamın yanına gittim, gayet sakin 'annem kudurmuş' dedim. Kadın, bir süre sakin sakin iş yaptı sonra yanıma gelip 'kudurma öyle olmaz, böyle olur' diye kafamı duvarlara çarptı. Ama yine de babamın bir tokadı daha ağır gelmiştir.

Aysu: Neden acaba?

Fatoş: Ne kadar çok kavga etsek de, bizi anlamasa da, sonunda sarılıp öpüp koklaşıyoruz, dertleşiyoruz da ondan.

Songül: Ben annemle hiç dertleşmem. Bir kere çok sinirli, konuşulmuyor. Ben de kendi sorunlarımı kendim hallediyorum.

Aysu: Anne-baba ilişkisi korkunç bir hiyerarşi yaratıyor, dostluğu ortadan kaldırıyor bence.

Fatoş: Ama kuşak farkı da önemli. Türkiye çok hızlı bir süreç içinde. Herşey değişiyor. Şimdiki annelere bakıyorum da çok farklı.

Leyla: Evet. Bir de arkadaşlarımın annesi daha yakın geliyordu bana. Onlarla dostça konuşabili-

Anneml

kileri... yolumuz ayrı, iz hep sürüyor. Ya eski kte oturuyoruz, kavgalar izle geçinemiyoruz...

yordum. Çocuklarımla ilişkimde bu dostluğa çok önem veriyorum.

Aysu: Senin psikoloji eğitimin sayesinde altından kalkıyorsun gibi...

Leyla: Yok vallahi... terzi kendi söküğünü dikemezmiş. Bana veliler geliyor, 'çocuğum tırnağını yiyor' diye, 'benimkiler de yiyor' diyemiyorum (Gülüşmeler) Boşandıktan sonra kendime zaman ayırmaya önem verdim. Çocuklarla dostluk kurmaya başladım. Önce yadırgadılar. Şimdi kabullendiler..

Aysu: Annelik de değişiyor dedim ya... Ama her zaman çocuklar için babakım, hizmet gerekiyor, bu da fedakârlık istiyor. Hep bir şeyler vermek zorunda kalıyorsun. Arkadaşlık yetmiyor.

Leyla: Çocuklar haklı, arkadaşları var. Anneden istedikleri başka. Anneye ihtiyaç duyuyorlar. Benim kızım çok açık söylüyor bunu.

Aysu: Aslında bizim de ihtiyacımız oldu, ama bir dönem sonra istemedik, çekip kapıyı çıktık. Sen de öyle yapmamış mıydın?

Leyla: Ama aynı zamanda onun eksikliğini hissettik. İlgi bekliyorsun mesela.

Aysu: Baskı yapmayan bir ilgi, destek, sevgi olsa bu hepimizin hoşuna gider.

Fatoş: Annem şimdi başka şehirde yaşıyor. Telefonla konuşuyoruz 'Paraya ihtiyacın var mı?' diye sorar hâlâ. Bazen eve gittiğimde içim buruluyor. Annem şimdi burda olsa diyorum. Bir sarılsaydım diyorum. İnsan ne kadar güçlü olursa olsun, bir güven, sevgi ihtiyacı var. Eskiden o kadar kavga etmiş olsak da annem şimdi kapıdan kovsa beni bacadan girerim, ama kayınvaldeye öyle yapabilir misin?

Aysu: Kayınvaldeyi karıştırma, o başka bir hikaye...

Songül: Bütün ilişkilerde kadınların ekonomik bağımsızlığı olması önemli.

Leyla: Ben boşandıktan sonra annemlerin yanında kalmak zorunda olsaydım, akıl hastası olurdum diye düşünüyorum.

Aysu: Genç yaşlarda onlarla kavga ediyoruz. Sonra anlamaya başlıyoruz. ama yine de aynı çatı altında yaşamamız çok zor. Yalan söylemek zorunda bırakıyorlar insanı...

Fatoş: Onlar üzülmesin diye mecburen söylüyoruz. Sevdiğimiz için. Bu sevgi ilişkisinin bozulmamasını istiyoruz. En yakın sevgi de anne sevgisi.

Leyla: Koşulsuz bir sevgi bu. O yüzden de oluyor...

Aysu: Belki de çok koşulsuz değil. Kendi istedikleri gibi yapmaya çalışıyorlar bizi. O zaman da tartışma çıkıyor. İtiraz ediyoruz. Onlar da başaramayınca mecburen kabulleniyorlar.

Leyla: Mesela benim annem tiyatro kursuna gitmeme, dışarı çıkmama çok kızardı. Bunun için çocuklarıma bakmazdı. Ben de üniversiteli bir kız buldum, o gelip kaldı. Annem baktı ki beni engelleyemiyor, şimdi ara sıra da olsa bakıyor.

Fatoş: Her şey için kesin tartışma gerekiyor. Kendi isteklerinin yerine getirilmesini istiyorlar.

Leyla: Onların aileleri onları kendi istedikleri gibi yetiştirmiş, biz de kendi çocuğumuzu kendi istediğimiz biçimde yetiştiriyoruz. Benim çocuklarımın bağımsız olmasını ben istiyorum. O istiyor mu emin değilim?

Aysu: Ama baskı kurmuyoruz, gelişip kendi kişiliklerini bulmalarına yardımcı olacak bir ortam yaratıyoruz.

Leyla: Ama doğrusu ne? Belki bizi eleştirecekler, eleştiriyorlar da...

Fatoş: Ben annemi beğenmezdim, eleştirirdim ama annem beni beğenirdi.

Songül: Benim annem de beni beğeniyor galiba...

Aysu: Sen kızını beğeniyor musun?

Leyla: Evet.. ben de annemi beğenmezdim, ama kızımı beğeniyorum, belki kızım da beni beğenmeyebilir.

Aysu: Galiba mesele burada. Anneler kızlarına ne kadar kızsalar da beğeniyorlar. Biz de annelerimizle ilişkilerimizden ders çıkarıyoruz.

Leyla: Bizim annelerimizin dönemi çok başkaydı onları anlamaya çalışıyorum. Ama her koşulda bazı kızlar anneleriyle geçinemiyorlar.

çinemiyorum!

Havva'nın Günlüğü

Eveet, sevgili Havva yalnız başına mutlu mesut yaşayıp giderken, Adem tarafından sırtlanıp götürülmüştü bir yerlere ve ol hikâye böyle başlamıştı...

Havva'nın nereye götürüldüğünü günlüğün 15. sayfasında okuyoruz: "Karman çorman bir mağara..." diye yazıyor Havva, "Karanlık! İzbe! Ot yatak pislik içinde, yapraklar her tarafa savrulmuş...".

O geceyi bu mezbelelik içinde geçiren Havva ertesi gün ne yapıyor dersiniz? Aklınızdan geçenleri duyuyorum: "Hemen süpürgeyi alıyor, yaprakları süpürüyor, ot yatağı fırlatıp, yenisini yapıyor..." diyorsunuz. Hatta aranızda "dantel örtülerini çıkarıp yaydığım" iddia edenler bile var. İçiniz rahatladı değil mi, o pislik içinde yaşayamazdı kadıncağız!!!

Hayır efendim, öyle yapmıyor işte; mağaradan çıkıyor, güneşe doğru şöyle bir geriniyor, elmasım yiyerek kırlarda gezintiye çıkıyor. Hem neden yapsın ki? Kadının aklında başkasının işlerini yapmak gibi bir gereklilik yok, köşe bucak toz alma hastalığı da yok ve tabii ki şiddet de yok...

Huzur içinde kırlarda dolaşıyor o gün Havva... Ama heyhat! Birden kanaması başlıyor (mide kanaması değil tabii aybaşı, adet kanaması, regl ve daha adım sayamadığımız türlü tuhaflıklar...). O zamanlar ne ad verildiğini bilemiyoruz ama, bunun mutad kanama olduğunu anlıyoruz; çünkü Havva, her ay topladığı 27 yapraktan birisini atıp gün hesapladığım yazıyor! Aklınca doğru günü bulacak. Nafile çaba! Günümüzdeki birçok şuursuz kadın gibi ya yaprakları kaybediyor, ya hergün birisini atmayı unutuyor ve sonuç, ya bir ağacın tepesinde ya da hayvanlar aleminin önünde aniden o hazin tecelli!!!

Sorun yalnızca günleri karıştırmak değil Havva için; kanama öncesi sinirleri de tepesine çıkıyor. Eh bir de günler karışınca, şaşırıp çok daha önceden sinirlenmeye başlıyor: Maymunların kuyruklarını çekiyor, yılanların üstüne basıyor, kuşları kovalıyor vb. Neyse ki hayvanlar alemi onun bu hallerine alışık, üstüne varmayıp kendi haline bırakıyorlar Havva'yı...

Ama birisi var ki bu halden anlamayan, o gün Havva'nın karşısına dikilip, elindeki canlı canlı kertenkeleyi göstererek "akşama kertenkele oturtması yap!" diyor. Havva'nın zaten siniri tepesinde, muhabbetine doyum olmayan Adem'in ne demek istediğini anlayamıyor. Adem tekrar ediyor: "Kertenkele oturtması yap"...

Aman bir tatsızlık çıkmasın diye Havva'ya hemen bir oturtma tarifi vermek istediğinizi duyar gibiyim: "Bir orta boy kertenkele alınır, ince ince doğranır, bir tutam kekiğe bulanır... falan filan" (mıyk).

Ancak Havva tariflerinize uymayacaktır hammlar. O güne kadar hiç hayvan eti yememiş olan kadıncağız, kertenkeleyi ancak bir taşın üstüne oturtabilir, oturtma yemeği filan da yapamaz!!!

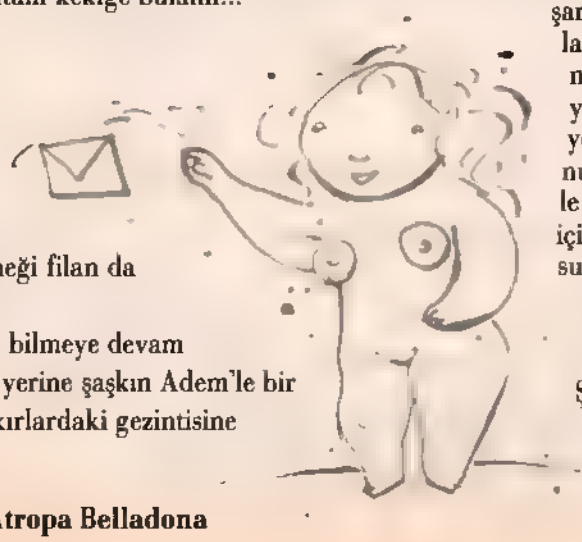

Siz hâlâ tarihi yanlış yunluş bilmeye devam ededurun. O, oturtma yapmak yerine şaşkın Adem'le bir daha karşılaşmamak dileğiyle kırlardaki gezintisine devam ediyor...

Atropa Belladona

YA ÖYLE YA BÖYLE

Havva'ya açık mektup

ayın Havva Hanım (anne)

Sonradan başınıza neler geldi bilmem ama günlüğünüzden anlaşıldığı kadarıyla, biz sonraki nesillere nasip olmayan güzel günler de görmüşsünüz. Tabii çoluk yok çocuk yok, çık kırlarda kekik, fesleğen topla (bu arada haberiniz olsun, hayatına renk katmak konusunda,torunlarımız arasında sizi taklit edenler var. Ama onlar sırlarını günlüğe yazmıyorlar: Havva Kopan, "Mutluluğun Sırları" hattı, 900 909 9999). Tamam hakkınızı yemeyelim, başımıza bir Adem dikilmiş sonunda. Ama belli ki dağınık mağara ve kertenkele oturtması gibi sınavlardan da başarıyla geçmişsiniz. Tabii o zamanlar "özgürlük zorunluluğun bilincine varmaktır" gibi keşifler daha yapılmamış, kim düşünür akşama yemek yetiştirmeyi? Mutluluğunuzda gözümüz yok, ama kolay öyle bir Adem'le başetmek, hem de içinde hiç eksiklik, yalnızlık duygusu filan yokken.

Valla biz dünyaya geldiğimizde, dünya uzun süreden beri adamlarla dolmuş durumdaydı. Şu eksiklik duygusu da galiba çoktan genlerimize yerleşmişti (ben şahsen gen teknolojisinden bir gün bu geni bulup yok etmesini bekliyorum, ama onlar hâlâ doğacak bebek kız mı, oğlan mı olsun, onunla uğraşıyorlar). Lafı uzatmayalım, biz de bu eksiklik duygusundan kurtulmak içindir ki "hayatımın erkeği" diye bir şey icat ettik, onu arayıp duruyoruz. Ve tabii sizin zamanınızda olmayan dertler var başımızda; adamın iyisini seçebilmek gibi. Aslında bu günlerde kadınlar artık erkeği sesinden tanıyorlar (meraklısı için: Sibel Gökçe Teşhis Polikliniği 900 999 9090). Günlüğünüzü okuyunca, birden bu geleneği sizin başlattığınızı anlayıp, ne yalan söyleyeyim, içimde derin bir küskünlük duydum. Yani belki adamı sesinden tanımak mümkün ama her kadının bir 900'lü telefon edinme imkânı var mı bakalım? Üstelik adamların, bir kez konuştuktan sonra, tarih içinde seslerini eğiterek kadınları yanıltmak konusunda bir beceri edindiklerine dair ciddi kuşkuların var. Diyelim ki adam muhallebi gibi konuşuyor ama aslında çapkın ya da serseri!

Hanımanne, saygıda kusur etmek istemem, ama ne vardı şu Adem'i konuşturmak için bu kadar uğraşacak? Sanki sonunda Adem'in konuşanından daha çok mu hayır gördün? Bıraksaydın da adam kendi elmasım kendisi yese olmaz mıydı? Belki şimdi biz de adamları kendi halinde bir canlı türü olarak görüp pek bulaşmadan yaşayıp gidiyor olurduk.

Söyle bakalım hanımanne, şimdi ben erkeği nesinden tanıyacağım?

Atropa Bella Maydanozis

SEMRA CAN

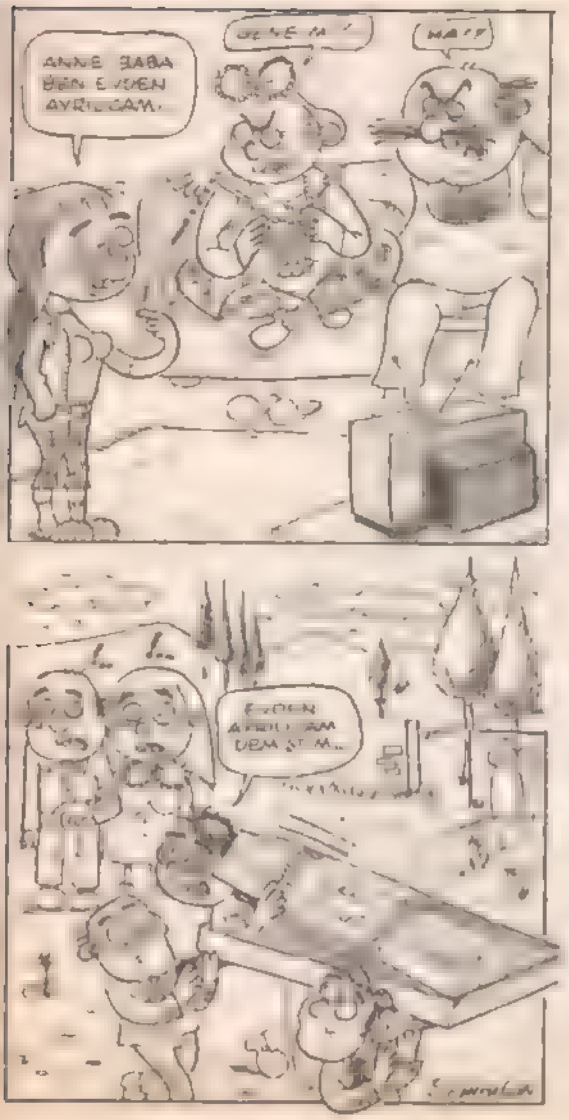

Genç kızlara mahsus bilmece

İncedir, esnektir, deliklidir
Sahibinden çok başkasını ilgilendirir
Küçüktür ama korku verir
Pek fonksiyonu yoktur, ama uğruna cinayetler işlenir
Bilin bakalım bu kendisi küçük
Anlamı büyük şey nedir?

Hâlâ düşünüyor musunuz? Çok basit canım!!! İpucu verelim mi?
Vücudunuzda gizli ve gizemli bir yerde bulunur!!!Evet! Bildiniz .....
Kızlık zarı, vajinanın (döl yolu) 2-3 cm. içinde, iki tarafta, kenarda birbirine bakan iki hilal şeklinde, esnek, delikli bir zar. Delinmesi söz konusu değil, zaten delikli. Patlaması mümkün değil, yanlarda ve esniyor. Öyle zannedildiği gibi vajinanın derinliklerinde değil ve perde gibi açıklığı bütünüyle kapatmıyor. Dolayısıyla ağaçtan atlamakla, ağır kaldırmakla, bisiklete binmekle, bir yere çarpmakla yırtılmaz! Sizi korkutuyorlar. Peki neden korkutuyorlar?! (Cevabı bir sonraki **Pazartesi**'de)

Hülya Eralp

melek mi, şeytan mı?

çiler'i ilk kez ufuk bigay'ın bir klibinde gördük. söylenenlere göre, parçadaki insan gırtlağından ziyade bilgisayardan çıkmışa benzeyen vokal de ona aitmiş. şimdi, hani kendi kanatlarıyla uçuyor derler ya, işte onu denemiş. ilk klibine bakılırsa bu kanatlar, kuştüyünden yapılma melek kanatları. çiler, sözkonusu kanatların iliştirildiği beyaz şifondan elbisesiyle her müsamerede rol kapar diye düşünüyorum.

parça ve de klip, denildiğine göre, erotizm üzerine kurulmuş. çiler, konuyla ilgili olarak basma yaptığı açıklamalarda, erotizmin insanın içinde yoksa sonradan olamayacağını vurgulamış. şahsen bunun tam olarak ne anlama geldiğini kavrayamadım. tanıdığım birkaç arkadaşımın içine baktım, ama erotizm var mı, yok mu pek belli olmuyor. daha doğrusu erotizmin ne olduğu konusunda kafam biraz karışık. en iyisi işi klipten öğrenmek diyip, kral tv'yi kolladım ve çiler'i yakaladım.

şöyle birşey tespit ettim, klip âleminde erotizm belli bir hareketle temsil ediliyor. belki işinize yarar diye tarif etmeye çalışacağım; eller, avuçlar içeri doğru bakacak biçimde açılıp, gövdenin etrafında, tercihan temas etmeden dolaştırılır. bu arada beden, oryantalde "çalkalamak" olarak tabir edilen hareketleri yapar. "iş" daha ileri götürülecekse, eller vücuda dokundurularak, göğüsler ve boyun sıvazlanır. içiniz gıcıklandı bile değil mi? yine klipte çiler'in melek olmayan haline eşlik eden iki tane şeytan var. bunlar da başlarında boynuzları ve kıçlarında kuyruklarıyla müsamere dünyasında iddialı olabilirler. erkek olduğunu tahmin ettiğim bu iki şeytan, aslında bir melek olan ve fakat, erotizm icabı siyah giyinip gözlerini görünmez eden (belki de gözlerini görmez ediyordur) bir makyaj sürünmüş bulunan çiler'i haşa huzurdan baştan çıkarıyorlar belli ki. ancak kızcağız bir melek olduğu için önce biraz gönülsüz davranıyor çocuklara karşı. onlar da galiba zor kullanmak mecburiyetinde kalıyorlar. pek anlaşılmayan, ama erotik oldukları her şeylerinden, ama özellikle de yukarıda tarif ettiğim hareketlerden belli olan bir takım hadiselerden sonra, çiler, parçanın adım telaffuz ediyor, "uçalım mı?" bunun da erotik birşey olduğu besbelli.

bundan sonrası iyice tahammül edilmez. çünkü, genç kadın "dans, dans" diye ısrar edip, yer yer kımıldamadan duruyor. galiba şeytanların gündelik hali olan iki genç de son derece başarısız figürlere kalkışıyorlar. bu arada çiler de gündelik bir hal almıştır ve üzerindeki sütyen mini etekten oluşan kostüm artık pırıltısızdır.

sonra yine bir erotizm bombardımanına maruz kalıyoruz ve en nihayetinde çiler, iki şeytanın kolları arasında uyuduğu uykudan uyanıyor. göz makyajı zaten uçmuştur; şaşkın ve galiba da pişmandır (bu erotizm insanın içinde durduğu gibi durmuyor tabii.) klibin sonunda, tam melek kılığına bürünmüş halde oradan uzaklaşırken, heyhat, şeytanların attığı ok masumeyi isabet alır. bitti, geçmiş olsun.

benim tavsiyem bu klibi pek sık izlememeniz yönünde olacak. bu erotizm hassas şeydir, şakaya gelmez. böyle kliplerin yüksek dozu insanı erotizmden kesiverir maazallah.

a. d.

AŞK YENİDEN **FEYHAN GÜVER**

YAŞAR SEYMAN:

"Kadının yeri sendikasıdır"

Hergün artan sorunlarını çözümünde söz ve karar sahibi olmak isteyen kadınlar kolları sıvadı. BASİSEN Ankara ve İç Anadolu Şube Başkanı Yaşar Seyman "Örgütlenmek gerekir" diyor.

Bu yıl, bir milyonu aşkın üyeli Türk-İş'e bağlı 32 sendikada seçimler var. Çoğu sendikanın şube genel kurulları yapıldı, bazılarında seçim tartışmaları bütün hızıyla sürüyor. Banka sigorta işkolunda 36 bin üyeli BASİSEN Sendikasında delege seçimleri 7 Nisan'da yapıldı. Mayıs'tan Ağustos'a kadar da şube ve genel merkez kurulları heyecanı yaşanacak. Kadın çalışan sayısının en fazla olduğu sendikalardan biri olarak BASİSEN ilgimizi çekiyor. Üstelik de Ankara ve İç Anadolu Şubesi Başkanı Yaşar Seyman'ı, kadın sendikacı olarak tanımayan yok. Biz de ona sorduk,

- Seçim sonuçları ne oldu?

Toplu Sözleşme Sekreterimiz Zafer Yalçınkaya, büyük bir heyecanla haber verdi, büyükçe bir işyerinde 66 delegeliğini 22'sini kadınlar kazanmış. Bence durumu özetleyen bir haber bu. Çok olağanüstü bir sayı değil ama ilk kez alınan bir sonuç. İnanıyorum bu dönem kadın delege sayısı fazla olacak...

- Seçimler nasıl geçiyor?

Üç yılda bir işçinin karşısına çıkarak aklanmaya çalışan sendikalarda aklanmalar ya da karalanmalar yaşanıyor. Bu yıl değişen bir yasayla bu süre dört yıla çıkarıldı.

- Çalışma yaşamını düzenleyen yasalar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Değişmesi gereken yasalar var. Çalışma yaşamını düzenleyen yasaların çağdaş, yaşanır kılınmasının yolu da örgütlerden geçer. Örgütsüzseniz, kimse sizi dinlemez. Bir örgüte üye olmakla yetinmeyip, sorunların çözümünde etkili ve yetkili olmak için, yıllardır yaptığımız seçme eylemine, seçilmeyi de eklemek gerekiyor. Çalışma yaşamının içinde olmak bir kadın için yeterli olmuyor. Aktif olmak gerekiyor

- Ama örgütlenme özgürlüğü pek parlak bir durumda değil...

Bir kadın başbakanın olduğu bir ülkede, sendikal haklar yüzünden kadınlar sokakta polisle karşı karşıya geliyor, saçlarından sürükleniyor. Ben utanıyorum. Çalışma barışı da devlet, işveren ve işgoren örgütlerivle sağlanır. Birinin eksikliği düşünülemez. Hangi iş kolunda iseniz, o işkolunun örgütünde yer almalı ve sesinizi çağdaş dünyaya duyurmalısınız. Çünkü artık, düşünen insan, konuşan insan tanımına örgütlü insan tanımı eklendi. Kadın kimliğimizi unutmadan, "Kadının yeri evidir" sloganını, kadının yeri sadece evi değildir, siyasi partisidir, sendikasıdır, örgütüdür diye değiştirmek gerekiyor.

Erkektir, dayanamaz!

Son iki üç aydır zamanımın önemli bir bölümünü hastanede geçiriyorum. Bizim hastanelerde refakatçilik yapmak gerçek bir deneyim. Hastanın yanında oturmakla bitmiyor iş. Hastanız kadın da olsa erkek de, (doktor, hemşire, tansiyon aleti ya da herhangi bir şeyi bulmak için) bütün odalara, hem kadın koğuşlarına, hem erkek koğuşlarına girip çıkıyorsunuz, hastaneyi köşe bucak tanıyorsunuz.

Bu koşuşturmaya karşın bir ayrıntıyı gözden kaçırmak mümkün değil. Kadın koğuşlarında da erkek koğuşlarında da her hastanın yanında en az bir kadın var: Gelinler, kızlar, teyze kızları, eltiler, yeğenler... Ama hep kadınlar. Erkekler kendi bakımları söz konusu olduğunda karılarını, kızlarını erkek koğuşunda oturtmakta hiç bir beis görmüyor. Refakatçilerin hepsi kadın.

"Bu neden böyle?" dive sorduğumda, biliyorum, "doğal değil mi, bu ülkede ev dışında hâlâ çok az kadın çalışıyor, onların daha çok vakti var" denecek. Bu kısmen doğru olsa bile, en azından tanık olduğum bir olay herşeyin bundan ibaret olmadığını gösteriyor: Hastanede genç bir kadınla tanıştım, üç hafta boyunca sık sık geldi hastaneye belki de hergün, bilmiyorum. Annesi hastaydı, onun refakatçiliğini yapıyordu. Üç hafta sonunda kadın taburcu oldu, kız işinden atıldı. Son gördüğümde "Ne yapalım, nasıl olsa başka bir iş bulurum, ama annemi bir daha bulamazdım" diyordu. Peki, kardeşler, baba? Kızın başka kardeşi var mı, yok mu bilmiyorum, ama babası var ve o işini kaybetmedi. Herhalde o da, "başka iş bulamam, ama başka kadın bulurum" diye düşünmüş olmalı...

Kadınlar ev dışında çalıştıklarında bile kendilerine yapıştırılan rollerden sıyrılamıyorlar. Hasta bakmak, basitçe, cinsiyeti ne olursa olsun boş vakti olanın yaptığı bir iş değil. Düpedüz kadın olmakla bağdaştırılan bir şey. Kadınların bu işe daha yatkın oldukları, erkeklerin hasta bakmayı beceremeyecekleri düşünülüyor. Hatta erkekler bu acıya dayanamayacaklarına, yüreklerinin bu kadar yükü taşıyamayacağına kendilerini inandırmışlar. Fazla duygulular onlar; acı çeken, yaralı, kurumuş, çirkinleşmiş insanları görmeye dayanamıyorlar!

Eski kocamın annesi ölmeden önceki üç ayını bizim evde geçirdi. Karaciğer kanseriydi. Zamanla rengi koyulaştı, çok zayıfladı, uygulanan ilaç tedavisinden saçları, kaşları, kirpikleri döküldü. Günler geçtikçe bizim eve gelip giden erkek nüfusunda da bir azalma oldu. Ağabeylerim de uğramaz olmuştu. Bir gün dayım haber göndermiş: "....Hanımı o halde görmeye dayanamayacağım için gelmiyorum" diye. O zaman da düşünmüştüm: Cinsiyetçi işbölümü bakıcılık işini kadınlara dayatıyor, ama bu işbölümü sadece yapılacak pratik işlerle ilgili değil. Çok daha derinlerde kök salmış birşeyler var. Kadınlarla erkekler arasında acıyı taşımaya ilişkin bir işbölümü de var. Hastalıkta, ölümde ortalıkta kadın sayısı hep artar, erkekler piyasaya cenazede çıkarlar. Çünkü onlar bu acıları taşıyacak olgunlukta değiller. Şu ya da bu gerekçeyle kaçarlar. O çok duygusal, dayanıksız olduğu iddia edilen kadınlar, ağlaya ağlaya da olsa, yapılması gerekeni yapmayı sürdürürler Hastadan ürkmek, kaçmak, ölüm korkusu, bunlar da duygusal işbölümünde erkeklere düşer.

Bütün bunlar, erkeklerin dayanıklı, güçlü, kadınlarınsa dayanıksız, zayıf varlıklar oldukları efsanesini en azından sarsıyor. Ama aklıma bir efsane daha geliyor ve bir de soru: Toplum için en vazgeçilmez, piyasa değeri taşımasa da, insanlar için en yararlı işleri kimler görüyor dersiniz?

Gülnur Savran

Kadınlık hali
"Hastalandım!!!"

Karında ve göğüslerde şişme, sinirlilik, en kötüsü de ağrı. En geç 17 yaşında başlıyor 45-55 yaşımıza kadar sürüyor. Adet kanamasını bilirsek, kolay yaşayabiliriz.

Genç kızlık çağında bünyemizde meydana gelen en büyük değişikliklerden biri "adet kanaması"nın başlaması. Diğer gelişmelerin yanısıra, bu olayla birlikte artık, çocukluk döneminden genç kızlığa, kadınlığın ilk evresine doğru adımımızı atıyoruz. Tıbbi adıyla "regl" ya da "menstürasyon" denilen kanamaya, günlük dilde bazı yanlış isimler takılıyor. Örneğin, regl demek zor olduğundan belki, "renkli oldum" diyor kimileri. Çok yaygın olarak da, "hastalandım" deniyor. Oysa ki, adet kanaması hastalık değil, aksine, vücudun sağlıklı bir fonksiyonu. Adet görmek değil, göremek hastalık işareti. Bütün genç kızların en geç 17 yaşına kadar regl olmaları gerekiyor. Regl ayda bir kez olmak üzere menopoz dönemine, yani 45-55 yaşları arasına kadar sürüyor.

Ağrısı sızısı olmasa hayat, pardon adet, daha kolay çekilirdi!

Adet döneminde bazılarımızda karında, belde ağrılar, sancılar olabiliyor. Kimimizde bu sancılar korkunç şiddetli, kimimizde daha hafif ve genellikle çocuk doğuruncaya kadar sürebiliyor. Nedeni tam bilinmemekle birlikte, araştırmalar, adet sırasında rahimden prostaglandin denilen bazı kimyasal maddelerin salgılandığını ve bunların kramplara, dolayısıyla ağrıya yol açtığını gösteriyor.

Ağrıya karşı yapılacaklar:

• Ilık suyla duş alma

• Karına, ayaklara sıcak su torbası koyma, vücudu sıcak tutma

• Yarım saat kadar hareket etme, spor yapma. Bu, özellikle faydalı, zira 30-40 dakika hareket edildiğinde, spor yapıldığında beyinden endorfin denilen bir salgı salgılanıyor. Onun içinde morfin, yani ağrı kesici var, dolayısıyla ağrı kesici ilaç etkisi yapıyor. Şiddetli ağrı varken, nasıl spor yapayım diye isyan edebilirsiniz. Genç kızlığında müthiş ağrılarla kıvranmış biri olarak sizi anlayabilirim ama bilimsel gerçekler de bunlar işte, ne yapayım!

• Ağrı kesici ilaçların yan etkileri olduğu için, mecbur kalmadıkça rastgele alınmaması tavsiye ediliyor.

• Kanama sırasında küvetin içinde yıkanmak, denize girmek, cinsel ilişkide bulunmak mikrop alma ihtimali yüzünden sakıncalı bulunuyor. Çünkü mukus denilen ve mikropların normal zamanda vajinadan içeri girmesini engelleyen salgı, kanama dönemlerinde salgılanmıyor.

• Vücudu üşütmek ağrıları artıracağı için de, "taşa basma", "taşa oturma", "çıplak dolaşma" uyarılarına kulak asmak da fayda olabilir.

Bir de şişme ve sinirlilik var!

Kanama gelmeden başlayarak, özellikle karında ve göğüslerde şişme olabilir. Sebebi, kanda yükselen hormonların tuzu, tuzun da suyu tutarak, doku aralarında sıvı birikimine (ödem) yol açmasıdır.

Ödem sinir sistemine baskı yaptığı için de sinirliliğe neden olur. Bu şikâyetlere karşı tuzu azaltmak gerekiyor.

Hangi sıklıkta ve ne kadar kanıyoruz?

Kanamanın sıklığı için, ayda bir dedik ama, bu, kişiye göre değişiyor. Yaygın olarak 28 günde bir tekrar etse de, yapıya, kalıtıma bağlı olarak bu 22 ile 43 gün arasında değişebiliyor. Kanamanın süresi en az 3, en fazla 7-8 gün; miktarı ortalama 50-60 ml, yani bir çay bardağının yarısı kadar.En fazla 180 ml, yani bir su bardağından daha az. Adet kanamasının başladığı ilk 3 yıl düzensizlikler olması, hatta, birkaç ay görülmemesi normal.

Kanama niçin ve nasıl oluyor?

Kanama, üreme sistemimizin bir fonksiyonu demiştik. Üreme sistemimiz, göbek ile bacak arasındaki bölgede olup, şekilde görüldüğü gibi, iki yumurtalık, iki fallop tüpü (buna günlük dilde, kanal ya da kordon denir), bir rahim (döl yatağı), bir vajinadan (döl yolu) oluşuyor.

Genç kızlık dönemine kadar uykuda olan üreme sistemimiz, bu dönemde salgılanan ve kadınlık hormonu denen östrojenin etkisiyle, uykudan uyanarak, yumurtalıklardan ayda bir, 1 yumurtayı fallop tüpüne bırakıyor. Buna, yumurtlama (ovülasyon) diyoruz. (Görüyoruz ki, sadece tavuklar değil, biz de, ama neyse ki ayda bir kere yuuurtluyoruz!)

Yumurtlama başladığı anda, vajinal akıntı denen bir akıntı da başlıyor ve maalesef aynı kanama gibi menopoz dönemine kadar, düzensiz aralıklarla devamı ediyor. Akıntı parlak, yumurta akı kıvamında bir sıvı. Eğer akıntı koyu sarı ya da yeşilimtrak, kötü kokulu olursa, üreme organlarına mikrop girmiş demek. Doktora gitmek gerekiyor. Akıntının görünümünün değişmesinin yanısıra, 2-3 günden uzun süren vajinal kaşıntı olursa, mantar enfeksiyonu olabilir. Bu durumda da doktora gitmek gerekiyor ya da eczaneden bir mantar ilacı almak... (Yeri geldi diye değindim, aslında akıntı, mikrop ve mantarlar böyle kolay geçiştirilecek konular değil! Başımıza -daha doğrusu, başka bir tarafımıza- bela olabiliyorlar. Başka bir yazıda ayrıntılı olarak ele almamız gerekiyor.)

Tekrar yumurtlamaya dönersek... Yumurta fallop tüpünde iken cinsel birleşme olmuş ve erkek yumurta hücresi (sperm) tüpe gelmişse, yumurta ile sperm birleşiyor. Bu olaya, döllenme deniyor. Döllenme olsun olmasın, yumurta tüpte iken rahim kendini hazırlıyor. İç çeperinde kılcal kan damarlarından zengin, dolayısıyla besleyici süngerimsi bir doku (endometrium) oluşturuyor. Yumurta döllenmiş ise gelip bu dokuya yerleşiyor ve doku onu besleyerek bebeğin oluşmasını sağlıyor. Yumurta döllenmemiş ise, vajinal akıntı ile birlikte dışarı atılıyor.

Hatırlarsak rahim, döllenen yumurta misafir olacak ve bebek oluşacak ümidiyle içinde kan hücrelerinin olduğu bir doku (endometrium) hazırlamıştı. Rahim, bu doku kullanılmadığı için onu ayrıştırarak kanama şeklinde (bazen içinde küçük pıhtı gibi doku parçaları da olur) dışarıya atıyor. İşte, adet kanaması denen olay bu.

Bir cümleyle özetlersek; rahim ayda bir, yumurtlama olduğunda, kendini bir bebek oluşumu için hazırlıyor. Döllenme olmadığı zaman hayal kırıklığına uğrayıp içi kan ağlıyor.

Hülya Eralp

Kahvaltıda çayın azizliği...

Başınız ağrıyor, halsizlik hissediyorsunuz. Hemen başka şeye yormayın, büyük bir ihtimalle kadınlarda yaygın olan kansızlıkla (anemi) başınız dertte.

Kansızlığın en önemli sebeplerinden birisi demir eksikliği. Çünkü demir kanda hemoglobin üretimi için çok gerekli. Hemoglobin ise akciğerden hücrelere oksijen taşıyan madde. Bu yüzden hergün belirli bir miktarda demir almak çok önemli. Demir eksikliği, yukarıda sıraladığımız başağrısı ve halsizlik gibi rahatsızlıkların dışında, vücudun kendini korumaya ve yenilemeye yönelik bütün işlevlerinin aksamasına yol açıyor. Yani yaralarımız iyileşmiyor, enfeksiyona açık bir duruma geliyorsunuz. Daha ilerlemiş hallerde doğurganlığı bile etkileme ihtimali var.

Aslında demir, geleneksel beslenmemizin parçası olan birçok yiyecekte bulunuyor. Et, karaciğer, yumurta sarısı, kurutulmuş meyveler, mesela kuru kayısı, tarhana, mercimek, pekmez bol demir içeriyor. Ancak yine geleneksel beslenmemizin önemli bir parçası olan çay demirin vucut tarafından emilmesini engelliyor. Türkiye'de çok yaygın olan kansızlığı, çok çay içilmesine bağlayanlar var. Yani, sabah kahvaltısında çayın yanında yediğiniz yumurtanın demirinden faydalanamıyor ve kolestrol aldığınızla kalıyorsunuz. Aynı şey kalsiyum içeren gıdalarla ilgili olarak da geçerli. Kalsiyum demirin emilmesini engelliyor.

Köftenin yanında içtiğiniz ayran da aynı şeyi yapıyor. Buna karşılık C vitamini demirin emilimini arttırıyor. O yüzden demir içeren gıdalarla birlikte C vitamini içeren gıdalar almakta büyük fayda var. C vitamini ise lahanada, domateste, turunçgillerde, taze patateste, yeşil biberde,soğanda bulunuyor. Ve maalesef pişirmeyle, havayla ve suyla temasla yok oluyor.

Yemek hazırlarken de, seçerken de, yerken de bu tür kaygılarla hareket etmek zor tabii. Ancak yeterli demir aldığımızda kendinizi daha iyi hissedeceğiniz muhakkak.

Ilk yürüyüşün üzerinden sekiz yıl geçmiş

Nereden nereye?

Bundan sekiz yıl önce, 17 Mayıs 1987'de feministler Türkiye'de ilk kez kendi başlarına, kendi politik talepleri doğrultusunda bir yürüyüş örgütlediler. Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası'nın bir adımı olan gösteri, Kadıköy'de Yoğurtçu Parkı'nda gerçekleşti; 12 Eylül sonrasının ilk yasal yürüyüşüydü aynı zamanda. Kamuoyunda çok ses verdi, o güne kadar en fazla ilginç bir düşünce akımı olarak değerlendirilen feminizmin Türkiye'de toplumsal bir olgu olacağının belki de ilk habercisiydi bu yürüyüş.

Gösteri, ilk önce 10 Mayıs'a rastlayan Anneler Günü'nde yapılmak istenmişti ancak Valilik izni 17 Mayıs gününe verdi. Yürüyüşe o dönemde çalışan hemen bütün bağımsız kadın grupları, hatta bazı sosyalist kadınlar katıldı (O zamanlar sosyalistler feminizme çok karşıydılar!). Erkeklerle ayrı yürüyüp yürümemek gibi daha sonra lafı bile edilmeyen bir sürü şey henüz yeni yeni tartışılıyordu. Örgütleyenler, yürüyüş gününe kadar başarıları konusunda büyük endişeler duyuyorlardı; yürüyüşün çok cılız, başarısız olmasından korkuluyordu. Ama böyle olmadı, katılım da beklenenin üzerindeydi, katılanların, hatta evlerinin balkonlarından izleyen kadınların coşkusu da (o zamanlar İstanbul Emniyeti yürüyüş yapmak isteyenlere şimdi olduğu gibi kimselerin göremeyeceği güzergâhlar göstermiyordu.) Pankartlardan sloganlara birçok unsur, o güne kadar Türkiye'de görülmüş politika araçlarından çok farklıydı ve feministlerin daha sonra çok takdir gören yaratıcılık ve renkliliklerini yansıtıyordu. Herşey sanki sihirli bir değnekle dokunulmuşçasına heyecan vericiydi. Daha sonra hemen her yerde duyulan, nakarat kısmı neredeyse bir slogan halini alan "Kadınlar Vardır" şarkısı da ilk orada söylendi. Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası, daha sonra Kadın Şenliği, *Bağır Herkes Duysun* adlı kitap ve en nihayet Mor Çatı'yla sürdü.

"Bedbaht olmak istiyorsanız doktorla evleniniz"

Koca adayları bir bir değerlendirilmiş ve "Kimlerle evlenmeli?" diye bir yazı yazılmış. Hem de yetmiş altı yıl önce ve bir kadın dergisinde.

Her genç kızın hayatında sabırsızlık ve heyecanla beklediği mesut bir gün vardır: izdivaç. Kızlar hayatlarında mühim bir hadise teşkil eden izdivaç için bin türlü hayaller kurar, kocalarını bin şekilde tahayyül ederler. Fakat ekseriya tatlı hayallerle beklenen bugün, elemle dolu bir atinin (geleceğin) başlangıcı olur. Çünkü genç kızlar ekseriya ailesinin, bir çok zaman da kendi hayalinin kurbanı olur.

İzdivaç esnasında bir genç kızın erkekte arayacağı şartlar iki sahada gözüküyor. Biri erkeğin huyu, suyu, diğeri mesleği. Genç kız hangi meslek sahibiyle evlenirse mesut olur? Bunu bilmesi lazımdır. Çünkü her mesleğin evlilik hayatı için faydalı ve mahsurlu yanları vardır. Bu nedenle her mesleğin evlilik hayatına olan tesirini birer birer araştıralım.

1. Tüccar koca: Bizde son zamanlara kadar tüccara ehemmiyet verilmez ve kızlar tüccar kocalara pek rağbet etmezlerdi. Fakat harp herşeyi değiştirdiği gibi bu anlayışı da değiştirdi. Ticaretin kârlı bir şey olduğu kanaatı hasıl oldu. Ve parası çok olan kadınların daha refah ve lüks içinde yaşadığı görüldü. Bu nedenle tüccar kocalara rağbet arttı. Bu rağbet yerindedir. Çünkü ticaret düşünceli olmayı, usulü ile çalışmayı gerektirir. Bir tüccar gündüz yorulmakla beraber akşam evine döndüğü zaman salim bir fikirle dönebilir ve ailesiyle meşgul olabilir. Bu nedenle tüccarla evlilik fena bir şey değildir.

2. Yeni zengin koca: Yeni zenginler harbin ortaya çıkardığı kimseler olmakla beraber eski büyük tüccarlar, bankerler de bu meyanda sayılabilirler. Bu gibi adamlar evvela gayet büyük işler gördükleri için sermayeleri de büyük tehlikelere maruzdur. Bir gün piyasada büyük bir bozgunluk yahut bir buhran herhangi bir zengini iflasa mahkûm edebilir. Sonra büyük zenginler nazarında tatmin edilemeyecek bir zevk kalmadığı için bunlar ekseriya kumara müptela olurlar. Kumar ise bir aile için en büyük bir felakettir. Büyük zenginlerin üçüncü bir mahzuru da safahate meyyal olmalarıdır. Para adamı daima sefih yapar. Bu nedenle zengin kocalara itimad edilemez.

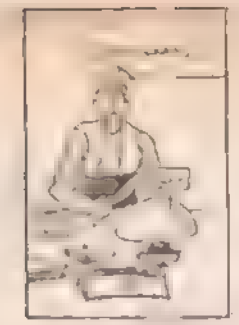

3. Esnaf koca: Esnaf adamlar ekseriya mütavazi ve saf olurlar. Bunlarla izdivaç pek de tehlikeli değildir. Yalmz sizi isteyen adam esnafsa evvela adamlarına karşı nasıl muamele ettiğini araştırınız. Ondan sonra cevabınızı veriniz. Eğer adamlarına karşı insaflı ve insaniyetli ise korkmayınız. Muvafakat ediniz. Fakat onlara karşı sert ve haşin muamele ediyorsa kaçınız. Size de aynı muameleyi yapacağı muhakkaktır.

4. İrat sahibi koca: İrat sahibinden murat çiftlik sahipleridir. Bunlar eğer bizzat çiftliklerinde, kendi işlerinin başında bulunuyorsa bu gibilerle evlenmekten kaçmayınız. Çünkü kır hayatı insanın ruhunu temizler. Şehrin pis ve dedikoducu hayatından uzakta yaşayanlar daima temiz ve sade bir hayat geçirirler. Bu nedenle bu gibi adamlarla izdivaç insam mesut eder.

5. Sanatkâr koca: Ressam, mimar, musikişinas ve tiyatrocu ne olursa olsun sanatkarlardan kaçınız. Çünkü sanatkâr ya yüksek ve deha sahibi bir sanatkârdır ki o vakit dehası içinde boğulur ve sizinle uğraşmaya vakit bulamaz; yahut orta bir sanatkârdır o vakit de hodgâm, mağrur ve cesurdur sizi bedbaht eder. Bu nedenle sizinle izdivaç etmek isteyen adam sanatkarsa ihtiyatlı hareket ediniz.

Muharrirler için de aynı mülahaza vardır. Hakiki muharrir zevcesinden ziyade yazılarıyla yaşar. Vasat bir muharrir ise ekseriya sefihtir. Mamafih muharrirlerden iyi kocalar da vardır; karısı da iyi olmak şartıyla.

8. Avukat koca: Avukat kocalar fena değildir. Yalmz muvafakat cevabı vermeden önce şunu düşününüz ki kocanız konuşma gücünü dışarda tükettikten sonra eve dönecek ve size iltifat için söz söyleyecek takati kalmayacaktır.

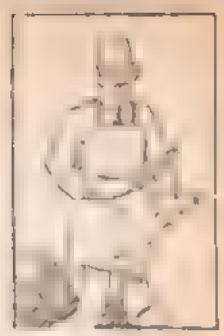

7. Doktor koca: Bedbaht olmak istiyorsanız doktorla evleniniz. Günün, gecenin herhangi bir saatinde, bir yemek, bir sohbet, uyku esnasında kocanızı elinizden alırlar. Sonra avdetinde gayet tabii bir lisanla "Yanıma gelmeyiniz, çünkü bulaşıcı bir hastalığı olan birinin yanından geliyorum" der. Ve siz donakalırsınız. Kocanız sizden ziyade umum malıdır ve ona sizden başka herkes sahiptir.

8. Diplomat koca: Bizde genç kızlar şekle ve dış görünüşe kapılarak diplomatlara fazla temayül gösterirler. Halbuki bir diplomatla evlenmek çantanızı bağlayıp seyahate hazırlanmak demektir. Diplomatın muayyen bir evi, muayyen bir yurdu yoktur. O her gün bir yerdedir. Ve siz de her gün takibe mecbursunuz. İstediğiniz gibi bir yuva yapmaktan mahrumsunuz. Sonra diplomatlar, mesleklerinin icabı olarak biraz sert ve haşin olurlar. Buna da tahammüllü olmalısınız.

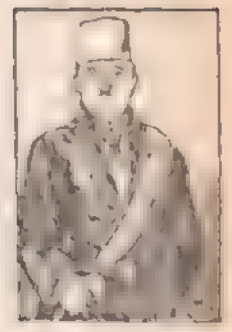

9. Memur koca: Kocaların en muti ve en kılıbığıdır. Mütevazi bir hayata katlanmak şartıyla bir memur sizi mesut edebilir. Mamafih zabitler hakkında zikredilen mütalaa bunlar hakkında da vardır. Kararınızı ona göre veriniz.

İşte hanım kızlar! İntihap (seçme) sizin hakkınız. Biz hiç bir şeyi tercih etmenizi tavsiye edecek değiliz. Mamafih aşk söylemeye başladı mı bütün bu nasihatlerin hükmü kalmaz. Onu da unutmamalı!..

İNCİ Sayı.2 Sayfa 5-6, 1 Mart 1919

Derleyen: Feride Güneş

Okur mektupları

Kendimi güçlü hissediyorum

Bu gazeteyi eşim getirdi, önce ben okudum, sonra da o. Ev kadını değilim. Evde çalışan bir kadınım. 28 yaşındayım ve yedi yaşında bir kızım var. **Pazartesi** eğer bizim gazetemizse bütün hemcinslerimi bu gazeteyi desteklemeye çağırıyorum... Ve bugün bizim okuduğumuz bu dergiyi 20 yıl sonra çocuklarımız okumaya devam etsin... Ve sevgili **Pazartesi** çalışanları, her ay derginizde bir erkek tecavüzcüyü gözüne çok ince bir bant koyarak ama adını ve soyadını açıkca yazarak teşhir edin. Teşhir edin ki, namus sorununun sadece kadınlara yapışmasından kurtulalım...

Şafak, Erzurum

İçimize hoşgeldiniz

26 yaşında, doğma büyüme Balıkesirli'yim. O-kumayı, güzel olan her şeyi, kendimi, ailemi + **Pazartesi**'mi çok seviyorum... Aramıza değil içimize hoşgeldiniz... Laf aramızda beni ilk etkileyen sade, basit bir dil kullanılmış, konuşuyormuş izlenimi vermiş olması. Sanki bir kanepenin iki ucunda oturmuş komşu kadınların birbirine Dantel ipin kaç numara? Hastalanmışsın geçmiş olsun. Ya da sana nasıl yardım edebilirim? gibi rahat samimi yaklaşımı... Gelelim feminizme. Feminist miyim? Değil miyim? Bilmiyorum. Çünkü böyle bir ayrını yapmıyorum... Ne kadar çok yazmak, yakın bir yerde olsanız çat kapı gelip sizlerle konuşmak isterim ki, bir bilseniz...

Meptap, Balıkesir

Taşrada dul kadın olmak

Giresun basın tarihinde ilk ve tek kadın gazeteciyim. Buralar küçük yerler, her türlü zorluğa rağmen bunu başardım. Giresun'dan yazıyorum. Tanıtım broşürünüzü aldım. Mutlu oldum. Böyle bir ses birçok sorunu çözecek, renk katacaktır... Sevgiler. Başarılar.

Saliha, Giresun

Müslüman, Azeri, Türk kadını

Türkiye gibi devlet ve hükümetin halktan kopuk ve meselelere bigâne kaldığı bir ülkede tüm küçük büyük grupların, derneklerin, vakıfların vb. belirlenen meseleler etrafında örgütlenip, inançla faaliyet göstermelerine şahit olup iştirak etmek ülkemde yaşadığım nadir olaylardandır. Amacınızın gerçek anlamda kadınlara ve meselelerine sahip çıkmak olduğu düşüncesiyle ve bu hareketi desteklemek amacıyla derginizi para vererek aldığımı, ancak hayata bakışım İslamiyeti ölçü olarak belirleyen bir insan olarak bundan sonra para vererek almayacağımı... Size haber kaynaklarınızı gözden geçirmenizi ya da İslamiyeti anlamanız için hemen bütün kitapçılardan kolaylıkla bulabileceğiniz ilahi kitabı okumanızı öneriyorum; Kuran-ı Kerim...

Elmira, Ankara

"İşte bu"

Galiba sonunda gerçek amaca ulaşmaya çalışan iddialı ama reklamcı olmayan, kadınların dergisi çıkıyor. Doğrusu Cumhuriyet Dergi'deki başlığı görünce yine bir reklam dergisi çıkıyor dedim kendi kendime. Ama yazılanlar ve derginin içeriği "İşte bu" dedirtti. Herkesin arasında eşitlik olması, bir patronun seçilmemesi ve isimlerin alfabetik sırayla yazılması beni çok etkiledi, bunu itiraf etmeliyim. Bence en önemli adım bunu yapmanızla atılmış oluyor.

Evrim K. Tarsus

"Önyargımı altüst ettiniz"

Şans eseri olarak gördüğüm bir bayiden aldığım gazetenizi işyerindeki arkadaşlarla paylaşmak için müthiş bir heyecan duuydum. İşimiz gereği (özel bir havayolu yer personeliyiz) birçok bayan bir arada çalışıyoruz. Çoğu zaman birbirimize kızıyor, öfkeleniyor hatta dedikodu bile yapıyoruz, çok iyi ve kötü zamanlarımızda da olsa hepimiz kadınız ve bazı şeyleri erkeklere göre farklı yaşıyoruz. Derginizi alırken acaba erkek düşmanlığı ile mi karşılaşacağım diye bir önyargım vardı. Ama helal olsun arkadaşlar bu önyargımı altüst ettiniz.

Canan, Antalya

İstanbul'dan Elif ve Esra, İzmir'den Tuğba ve Sinem, Sakarya'dan Şerife, Ankara'dan Fahrünnisa ve hepiniz... Teşekkürler. Mektuplarınıza çok seviniyoruz. Dergide elden ele geçiriyor, hep beraber okuyoruz. Mektupların tamamını yayınlayamadığımız için özür dileriz. Her türlü eleştiri, öneri ve haberlerinizi bekliyoruz.

Pazartesi

Hukuk

Nişanı kim bozduysa zararı da o öder

Bundan böyle bu sütunlarda, hangi haklarımızı hangi sınırlar içinde kullanabileceğimizi tartışacağız. Ancak haklılıkla mahkeme kararlarının her zaman belki de çoğu zaman çakışmadığını da unutmamak gerektiğini aklınızda tutarak.

Şimdiye kadar evlenme ve özellikle de boşanma ile ilgili çok yazıldı; peki ya nişanlanma? Nişanlanma Medeni Kanunun 82 ve izleyen maddelerinde düzenlenmiştir. Yasa, nişanlanmanın evlilik vaadiyle olacağını, yasal temsilcilerin onayı olmadan küçükleri bağlamayacağını belirtir. Ancak evlenme vaadi ile gerçekleşen bu durum insanlara bu vaadi yerine getirme zorunluluğunu yüklemez. Yani kimse kimseyi mahkemeye verip de "benimle evleneceğini vaad ederek nişanlandı, şimdi evlenmiyor, bizi evlendirin" diyemez. Noterde usulüne uygun yapılmış bir satış vaadi sözleşmesinin şartlarının yerine getirilmesi ilgili makamlardan istenebilir, yerine getirilmediği takdirde dava hakkı doğar ama nişanlanma için böyle bir hak söz konusu değildir.

Evlenmekten kaçınılması halinde "cayma tazminatı" veya "ceza şartı" içeren bir sözleşme yapılmışsa bu sözleşme geçerli değildir, dava edilerek istenemez (M.K. md.83).

Nişan ancak farklı cinsiyetten iki insan arasında evlenme amacına yönelik olarak yapılabilir yani aynı cinsiyetten iki insanın Türkiye'deki yasalara göre evlenmesi mümkün olmadığından, nişanlanması da yasal olarak mümkün değildir. Ayrıca akıl hastalarının, evlilerin, birbirleri ile evlenmeleri mümkün olmayanların (iki kardeş, anne ile oğul, baba ile kızı, amca veya dayı ile yeğen gibi) nişanlanmaları da yasal olarak mümkün değildir, "batıl"dır.

Hukuk, nişanlanma ile neden ilgilenir? Nişanlanma ile evliliğe yönelik birçok masraf yapılır, nişanlanma ile evlenme amacı olduğundan kadın gebe kalabilir ve nişan bir tarafın kusuru ile haklı bir neden olmaksızın bozulursa, evlenme amacına yönelik yapılanların zarar doğurmaması, doğmuş bir zarar varsa bunun giderilmesi gerekir. İşte hukuk, nişanlanma ile bu yüzden ilgilenir.

Nişanlanma, evlilik dışında bir nedenle sona erdiği takdirde, iki taraf da birbirlerine bu nedenle verdikleri, alışılmışın dışındaki armağanlarını geri isteyebilir. Erkeğin kadına aldığı bir demet menekşe gibi armağanlar kastedilmiyor burada. Kastedilen ekonomik değeri olan, mücevher, kumaş ve bu gibi armağanlardır. Eğer bu armağanlar aynen iade edilemiyorsa, değerlerinin tutarının iadesi gerekir.

Evli bir adam, evliliğini gizleyerek bir başka kadınla nişanlanmış sonra bu nişan bozulmuşsa, verdiği armağanları geri isteyemez. Nişan ölüm nedeni ile son bulmuşsa gene armağanlar geri istenemez. Burada bir diğer problem daha ortaya çıkmaktadır. Başlık parası. Başlık parası, erkeğin, kız babasına verdiği bir miktar paradır. Yasal değildir. Yargıtay bazı kararlarında yasaya ve ahlaka aykırı olarak verilen böyle bir paranın geri istenemeyeceği bazı kararlarında ise bu paranın nişan armağanı olarak kabulü ile iadesinin gerektiği görüşündedir. Nişanlılardan biri "haklı bir neden olmaksızın nişanı bozduğu veya nişan, iki taraftan birine yüklenecek bir kusur yüzünden bozulduğu takdirde, kusurlu olan taraf, diğer tarafa veya onun anne ve babasına yahut bu olayda anne ve baba gibi davrananlara, iyi niyetle ve evlenmenin gerçekleşeceğine inanarak yaptıkları masraflar karşılığında tazminat ödemek zorundadır. (md.84). Bu tazminata "maddi tazminat" denir. Örneğin nişan için özel olarak dıktirilen elbiseler, davetiye, şeker, düğün salonu kirası gibi işler için yapılan giderlerin bedeli geri istenebilir.

Nişanın bozulması, belirli koşullarla manevi tazminat isteme hakkı da verir. M.K. 85. maddesinde düzenlenen manevi tazminatın koşulları şunlardır:

a. Nişan manevi tazminat isteyen tarafın kusuru olmaksızın bozulmuş olmalı.

b. Nişanın bozulması nedeni ile kusursuz taraf, şahsen ağır bir biçimde zarar görmüş olmalıdır. Nişanın bozulması nedeni ile kusursuz tarafın itibarının sarsılması, evlenmenin gerçekleşeceğine duyulan güvenle kadının erkekle cinsel ilişkiye girmeyi kabul etmesi gibi nedenler kişilik haklarının ağır biçimde zarar görmesi olarak kabul edilir.

Nişanın bozulması ile ilgili davalar, nişanın bozulmasından başlayarak bir yıl içinde açılmalıdır (md.87).

Av. Canan Arın

MEHMET GÜR'ÜN CİNSELLİK ANILARI

"Ahmet çavuş nasılsın, Hülya dudaklarından asılsın"

Askerlik, neredeyse tamamen kadınlardan arındırılmış, erkeklerin birbirleriyle en başbaşa kaldıkları ortam. Burada cinsellik nasıl ele alınıyor?

İlk konuşan, daha önce siyasi nedenlerle cezaevinde bulunmuş bir kısa dönemci.

"Acaip maçolaşıyor insanlar orada. İşte kadınlar üzerine bayağı düzeysiz espriler yapılıyor. Mesela bildiğim abuk sabuk fıkraların çoğunu orada öğrendim. Herkes, üniversite mezunları falan da yapıyor bunu. Tabii genelleme bu, bizimle birlikte askerlik yapan, uzun süre cezavinde yatmış politik insanlar vardı, bu tür insanlar politika konuşuyordu. Ama genelde, koğuşlara gidildiğinde böyle birşey. Onun dışında, normal askerlerin eğitiminde vardır ya, 'Oy, oy Emine' hikâyeleri pek olmuyordu ama mesela şimdi aklıma geldi, yürüyüşlerde falan şöyle sloganlar atılıyordu; başım unuttum, diyelim çavuşun adı Ahmet olsun, 'Ahmet çavuş nasılsın, Hülya Avşar dudaklarından asılsın,' falan diye yürünüyordu."

Cinsellikten, kadınlardan en bayağı biçimde söz edenlerin yalnızca eğitimsizler olmadığını gözlemleyen bir başka "bedelli"ci de şunları anlatıyor:

"Ben Burdur'da yaptım, iki ay kısa dönem. Normal on sekiz ay yapan erlerle çavuşlarla birlikte yaşamıyordu. Genel olarak oradaki yaşantının sıkıcılığını atlatmak için cinselliğe ilişkin birtakım şakalarla başladı iş. Yani ağız şakalarıyla, kısa dönem yapanların hepsi yüksek okul mezunu olsa da görülen şuydu; çoğunlukla Anadolu kökenli çocuklardan çok daha fazla şakaya kapıldılar ve ağız şakaları artık el şakalarına dönüştü sonuna doğru. Buna uymayanlar da kendilerinden olmadıkları için dalga geçilerek bakılıyordu çevrelerinde. Antalya'ya hafta sonları izne gidiliyordu, o zaman sanki cezaevinde on sene kalmış da hiç kadın görmemiş insan mantığıyla her kızın peşine koşturuyorlardı. Bunu yapan gene Anadolu'dan gelen onsekiz aylıklar değil, İstanbul'dan gidenlerdi. Ve işte özellikle orada on sekiz ay kalacak olanlar Antalya genelevine gidiyorlardı. Dönüşte otobüste tek yaptıkları şey o askerlerle dalga geçmek, 'Kaç posta gittin? Kaç posta geldin? N'aptın, ne ettin?' diye. Hatta buna subayları da ortak ederek bir mavra ortamı oluşturuyorlardı. Bu da çok ilginçti."

Askerlik yapan herkesin gözlemleri bu yönde değil. Aşağıda konuşan iki erkeğin hatırladıkları tamamen farklı:

"Askerlikte kimsenin daha iyi savaşmak gibi bir derdi yok. Çok düşünüldüğü gibi bir ortam değil yani. Ama birahaneye gittiğinde dinlediğin muhabbette, maçta şurada burada kadının aşağılanması içimize nasıl sinmişse askerde daha fazla değil. Hatta daha bile az. İnsanların en hassas noktaları çünkü, anne ve bacı da yüceltiliyor komutanların sayesinde. Yeri geldiğinde yerin dibine batırılabildiği gibi, yeri geldiğinde kutsal varlık gibi gösterilebiliyor."

'Oradaki en önemli problem özgürlüğünün kısıtlanıyor olması. 'Kadın'ı düşünüyorsun elbette ama dışarıdaki kadar değil. Oradayken sivil hayattan farklı olarak daha çok anne/kardeş gibi cinsellik çağrıştırmayan kadınlar düşünülüyor. Ya da romantik boyutuyla sevgilini düşünüyorsun. Çünkü orada insanlar o kadar mahzun, o kadar zayıf ki tutup da cinsellikti, kadındı, metaydı bunlar pek akıldan geçmiyor."

Askeri lisede okumuş bir erkeğin anlattıkları ise yüksek rütbelere giden yolda işlerin nasıl oluştuğuyla ilgili bir fikir veriyor:

"Mastürbasyon sayısının ise herkes için her geçen gün katlanarak ilerleyen bir sözel yarış olduğuna tanık olmak mümkündür. Buluğa ermedikleri düşünülenler -sakalları henüz terlememiş olanlar, sarışın ve renkli gözlüler, ufak tefek ve çelimsiz olanlar- hemen herkesin gözetim ve denetimi altındadırlar. Tuvalete ya da banyoya girdiklerinde sesler kesilir, kulaklar dikilir ve beklenen sesler işitilmiyorsa tuvalet ya da banyo sonrasının tam bir felaket olduğu söylenebilir. Gözetim ve denetim altındaki 'tüyü bitmemiş'in 'kuşunun kalkmadığına' bir kez daha hükmedilir. Bu damgayı yemiş olanın artık her türlü cinsel tacizden ve yer yer de cinsel şiddetten kendisini korumasının zamanı gelmiştir.

Buluğ çağında fazla sivilceli olmanın fazla mastürbasyon yapmakla eşanlamlı olduğu konusundaki önyargının askerlikte çok daha köklü olduğunu sanıyorum. Yüzünde her geçen gün sivilceleri artan birisinin bütün boş zamanlarını mastürbasyon yapmakla geçiren birisi olduğuna o kadar inanılır ki, o kişinin olağan ihtiyaçlarını karşılamak için tuvalete giderken kimsenin ortada olmadığı zamanları kolladığına kuşku yoktur."

Bütün bunlarda cinsel açlığın ne derece rol oynayıp oynamadığıyla ilgili değişik görüşler var. Birisi, "Cinsel açlık had safhada. Eğer büyük bir yerleşim birimindeysen kolay da küçük yerdeysen birşey olmuyor," derken, başka birisi de, "Aslında sorun cinsel açlık değil. Çünkü uzun dönem askerlik yapan çocukların çoğu daha önce hayatında bir kadınla beraber olmamış. Yani adam iki sene orada olmayıp evinde olsa zaten bir kadınla beraber olmayacak," diyor.

Bir de askeriyenin herkesin bildiği Aç Aç'ları var :

"Aç Aç, bir tür striptiz gösterisi. Ama en fazla göğüs gösteriliyor. Yarım saatlik gösterinin beş-on dakikasını bir kadın alıyor, diğer kısımlarda berbat bir sihirbaz şov, berbat bir ince saz heyeti falan, bir tür kumpanya. İzmir'e gerçek revü geldiği anlatılıyordu, Ruslar varmış.

"Asker ocağı", erkekliğe büyük değer verilen bir yer. Bunun nasıl cereyan ettiği konusunda yine askeri lise mezunu erkeğin anlattıklarını okuyalım:

"En tipik öğelerden birisinin "sivil" cinsel hayatta olduğu gibi penisin uzunluğu ve mastürbasyon sayısı olduğu söylenebilir. Kuşkusuz hiç kimse eline bir cetvel alıp birbirinin penisini ölçmeye kalkışmaz ama, teneffüs aralarının ve boş zamanların temel sohbet konularından biri olduğunda kuşku yoktur."

Askerliğini olağanüstü hal bölgesinde yapmış bir erkeğin söyledikleri dehşet verici.

"Bir arkadaşım, 'Arada bir küfrederdim, ama ettiğim küfrün fiilen uygulandığını gördüğümde dehşete düştüm.' dedi."

"Arada bir küfrederdim, ama ettiğim küfrün fiilen uygulandığını gördüğümde dehşete düştüm."

BANGLADEŞ

Drahoma için kadınlar öldürülüyor

Bangladeş pazarlarını dünyaya açınca giderek artan tüketicilik, köşeyi dönme düşleri doğurmaya başladı. Bu düşlerin gerçekleşmesinin kolay bir yolu, ana-babaların evlendirmeye hevesli oldukları genç gelinlerden drahoma istemek. Drahoma alıp vermek, komşu Hindistan'da eski bir gelenek olduğu halde, Bangladeş bu adeti otuzbeş-kırk yıl önce benimsedi. Ne var ki, bunu kadınlara manevi ve fiziksel işkence aracı olarak kullanmakta gecikmedi.

Güneybatı'nın 6.5 milyon nüfuslu bu kırsal eyaletinde, geçen yıl 638 genç kadın, drahoma taleplerini karşılıyamadıkları için kocaları tarafından öldürüldü. Bunlar da sadece kayıtlara geçmiş vakalar. Aynı dönemde gerçekleşen 60 bin evlilikten 14 bini boşanmayla sonuçlandı.

RUSYA

Kadınlar ağlarını örüyor

Rusya'da bilgisayar teknolojisi kadınların emrinde.

Eski SSCB Başkam Mihail Gorbaçov, ülkesinde *Perestroyka* olarak bilinen, devletin ve toplumun yeniden yapılanmasını öngören reformları başlatırken, "Kadınlarımızı çok yorduk. Dinlenmeye ihtiyaçları var. Bundan böyle evlerimizi güzelleştirip, yuvaya dönüştürmek için daha çok zaman bulacaklar," demişti. Bu sözlerden sonra kadınların başına neler gelebileceğini kestirmek için kâhin olmaya gerek yoktu.

Perestroyka ve sonrası yaklaşık sekiz yıllık dönemdeki demokratikleşme ve pazar ekonomisinin kuruluşu sürecinde Rusya'da kadın-erkek rolleri açısından kadınlar aleyhine bir gelişme gözlendi. 1987 seçimlerinde meclislerde ve tüm karar mekanizmalarında, kadınların temsil oranı yüzde 30'ken, '89'da yüzde 15'e, '90'daysa yüzde 5.6'ya düştü.

Günümüzdeki çok partili düzende cinsler arasındaki eşitliği programına alan hiç bir siyasal parti yok. İşsizlik kadınları erkeklerden daha çok etkiliyor. Üç işsizden ikisi kadın. Çocuk yuvaları ardarda kapatılırken, yeni pazar ekonomisi koşullarında kadınlar geleneksel çocuk bakımı göreviyle yükümlü. Kadınlarla erkekler arasındaki ücret eşitsizliği de tehlikeli boyutlarda. Genel olarak kadınların ücretleri erkeklerin yüzde 40'ı kadar.

Bu olumsuz gelişmelerin yanı sıra kadın imajı popüler kültürde giderek cinselleştiriliyor. Reklamlar, duvar takvimleri, cinsel hizmet sunan çeşitli ilânlar, televizyon ve filmler kadını bir cinsel nesne haline getirmekte yarışıyor. Kısaca, kadınların ekonomik ve toplumsal bağımsızlığının tehdit altında olduğu gün gibi açık.

Bugün Rusya'da bu durumun bilincine vararak örgütlenen çeşitli kadın grupları var: İnsan haklarını savunanlar, maddi ve sosyal yardım sağlayanlar, çeşitli konularda eğitim verenler vb. Tümünün ortak özelliği kadınlar lehine çalışan ayrılıkçı örgütler olmaları.

1993'teki siyasal bunalımın ardından parlamento ve tüm sovyetler lağvedildikten sonra, "Rusya'nın Kadınları" adıyla oluşan cephe hareketi, seçimlerde 4.369.918 oy alarak yeni meclise 21 kadın milletvekili sokmayı başardı. Ne var ki, Rus Kadınlar Birliği, bazı kadın girişimciler ve askeri kuruluşlara bağlı kadınlardan oluşan bu grup oldukça gelenekçi. Kadınların yaşamını iyileştirmek için neler yapmayı başaracaklarını zaman gösterecek.

1991 ilkbaharında ilk kez toplanan FORUM ise, kadınlara yönelik toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik ayrımcılığın tartışılmış olması bakımından önem taşıyor. 48 bağımsız kadın örgütünden 200 kişinin katıldığı FORUM'da Kadınlar İçin Elektronik Bilgi Ağı (ZhISET)in kurulmasına karar veriliyor. Ülkedeki olumsuz koşullara karşın bu hareketi başlatan kadınlar bilgisayar teknolojisine dayalı gelişkin bir iletişim ağının, kadın sorunlarını gün yüzüne çıkartmakta, patriarkal düşünce yapısını kırmakta ve kadın haklarının hayata geçirilmesinde büyük rol oynayacağı inancındalar. Bu sayede Tataristan, Kola Yarımadası, Moskova ve daha birbirinden binlerce kilometre uzaktaki bölgelerden kadınlar, Çeçenya'daki savaşa karşı ortak paydalı protesto eylemleri gerçekleştirebilmişler.

Bu FORUM'un üç yıllık çalışması sonucu, "ayrılıkçılık", "feminizm" ve "fırsat eşitliği politikası" gibi sözlerin ve kavramların yeniden Rusça'ya kazandırıldığı söyleniyor.

Beril Eyüboğlu

IV. ULUSLARARASI KADIN

Paris'ten Pek

Paris'ten bir tren kalkacak. 20 Ağustos 1995'te kalkacak olan bu trenle kadınlar Pekin'e gidecekler, kendilerini, dünyayı konuşacaklar. Her istasyonda katılacak kadınlarla Brüksel, Berlin, Varşova, Moskova, Sibirya ve nihayet Gobi Çölü'ne uğradıktan sonra Çin'e ulaşıncaya dek eğlenceli bir yolculuk... 10 bin kilometrelik bu yolculuğun on gün süreceği ve 100 kadar kadının katılacağı tahmin ediliyor. Çeşitli Avrupalı kadın örgütlerince düzenlenen bu yolculuk, yoksul ülkelerden gelecek kadınlara, Pekin'deki IV. Uluslararası Kadın Konferansı'na katılabilmeleri için, görece ucuz ulaşım olanağı sağlamayı amaçlıyor. Bir de yolculuk boyunca konuşma, tartışma olanağı yaratıyor. Bu trende yolculuk etme niyetinde olan ve son yirmi yıldır tüm uluslararası kadın konferanslarına katılmış bulunan "Mouvement pour une democratie Parritaire-Eşitlikçi Bir Demokrasi Hareketi" üyesi Therese Clere "Benim için en heyecan uyandırıcı şey, yepyeni fikirlerle hareket katılan genç kadınlar... bu dünyayı ve köhnemiş düşünceleri değiştirecek güçlü bir dalga" diyor.

1995 Pekin Konferansına ön hazırlık niteliğindeki Viyana toplantısı da geçtiğimiz Ekim ayında BM'e bağlı Avrupa Ekonomik Komisyonu'nun (ECE) himayesinde, Avrupa ve kuzey Amerika'dan 54 ülkenin katılımıyla yapıldı. Bu toplantıdan önce de Avrupa ve Kuzey Amerika'daki hükümet dışı örgütlerden 1700 kadının katılımıyla bir forum düzenlendi. Amaç, hükümetleri kadın haklarına ilişkin somut girişimlerde bulunmaları için uyarmaktı. Bu forumda kadınların statüsünün geliştirilmesi için yaşamsal önemi olan üç alan belirlendi: Kadınların insan haklarının tamamını elde etmelerini sağlamak; kadınların bölgesel ve uluslararası düzeyde gelişmeleri için ekonomik ve toplumsal her türlü olanaktan yararlanmalarına yardımcı olmak; şiddetin olmadığı özgür bir ortam yaratmak.

Kadınlara karşı ayrımcılığa dikkat çekilen forumda "Kadınların ırk, sınıf, meslek, yaş, cinsel tercih vb. farklılıklarının karar mekanizmalarına tam anlamıyla yansıtılması" gereği vurgulandı.

Bosnalı delegeler, sonuç belgesinde Bosna Hersek'teki etnik arındırma ve kitlesel tecavüzlere yer verilmemesini kınadılar. Kürt delegeler ise Türkiye'deki Kürt azınlığı tanımayan Türk yetkililerin, tam yola çıkacakları sırada eylemci iki arkadaşlarını tutukladıklarını açıkladılar. Doğu Avrupalı kadınların çoğu ilk kez böyle bir toplantıya katılmıştı.

in'e trenle...

Avrupa ve Kuzey Amerika'dan 1500'ün üstünde resmi delegenin katıldığı Viyana On Hazırlık toplantısının açılış konuşmasını yapan IV. Dünya Kadın Konferansı Genel Sekreteri Gerdrude Mongella. "Dünya nüfusunun beşte birinin yaşadığı bu bölge, zenginlik kaynaklarının beşte dördüne sahip bulunuyor. Bundan dolayı dır ki, sadece bu yörede değil, dünyanın öteki bölgelerinde yaşayan kadınların durumlarını değiştirmekte de önemli bir görev yüklenmesi gerekiyor" dedi.

Doğu Avrupa ve Rusya'daki siyasal, ekonomik ve toplumsal kargaşanın en çok kadınlara ve çocuklara zarar verdiği gözle görülür bir gerçek. Bir Avrupa Komisyonu raporuna göre Rusya Federasyonu'nun bazı kesimlerinde işsizlerin yüzde 60'ı kadın. Bu durum, onların toplumsal güvenliğini tehdit etmekte; annelere sağlanan ücretli doğum izni, hasta çocuğa bakmak için kullanılan izin türünden haklarını giderek yitiriyorlar.

IV. Dünya Kadın Konferansı Genel Sekreteri Gertrude Mongella **"Küresel gelişmede kadınların etkinlik kazanması için erkeklerin ciddi bir çaba göstermesi gerekiyor. Yeni bir toplumun inşası söz konusuysa eğer, yarının kadınlarının bunu dünün erkekleriyle gerçekleştirmesi olanaksız"** diyor. Pekin Konferansı'na bakanlık düzeyinde temsilciler gönderilmesini öneriyor Böyle olursa planlama, sağlık, adalet vb. bakanların, ülkelerine döndüklerinde kadınlar yararına kararlar alınmasında kolaylık sağlayabileceklerini düşünüyor.

Kanada'da yapılan bazı yeni araştırmalara göre, kırsal bölgedeki kadınların yüzde 50'si yaşamlarının bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalmış.

Kadınlara yönelik cinayetlerde, çoğu zaman bir yabancı değil, aile fertlerinden biri suçlu... Ailenin kadınlar için en güvensiz yer olduğu, yadsınması zor bir gerçek. ABD'de her dokuz saniyede bir, bir kadın saldırıya uğruyor.

Avusturya Kadın Sığınakları Ağı sorumlusu Rosa Logar, Batı Avrupa'da 30-40 bin kadının sürekli olarak sığınma evlerinde yaşadığım söyledi. Avusturya'da aile içi şiddet ciddi boyutlarda olup, her yıl 150-300 bin kadın, yani her beş kadından biri, aile içi şiddete maruz kahyor.

Kadınlar bu konuyla uğraşan polislerin adalet, sağlık ve sosyal hizmet görevlilerinin özel olarak eğitilmelerini istiyor. İşte tüm bunların nasıl yapılacağı ve daha bir çok konuyu konuşmak için kadınlar Pekin'e gidiyor. **(IPS)**

Sünnet olmayan kadına koca yok!

Vivianne Die 12 yaşında adet görmüş. Yakuba halkı için bu, onun hayatında yepyeni bir dönemin başlaması gerektiği anlamına geliyor. Vivianne'ın 51 yaşındaki babası Bernard Die kızının "artık her an gelin gidebileceğini" söylüyor. Ama koca bulabilmesi için Viviane'ın sünnet olması gerekiyor. "Bu bizim geleneğimiz," diyor Bernard, "sünnet olmazsa hiç bir saygın adam onunla evlenmez."

Viviane sünnet oluyor: "Acıdı tabii, ama başka çarem yoktu. Sünnet olmasaydım koca bulamazdım. Şimdi omuzlarım dik; damat adaylarından saygı görebilirim artık."

Kadın sünneti, Afrika'nın birçok bölgesinde, Mısır'da ve Arap yarımadasının çeşitli bölgelerinde yaygın olarak sürdürülen bir uygulama. Batı Afrika'da genellikle klitoris ve küçük dudaklar kesilerek yapılıyor. Afrika Boynuzunda, Senegal ve Mali'nin bazı bölgelerinde ise daha korkunç bir sünnet biçimi uygulanıyor. Buralarda klitoris, küçük dudaklar ve büyük dudakların bir kısmı kesiliyor, sonra da vajina ağzının iki yam birbirine dikiliyor.

Yakuba halkı geleneklerinde kadın sünneti son dereçe ayrıntılı bir biçimde örgütlenmiş bir faaliyet. Her yıl ekinler biçildikten sonra sünnet mevsimi başlıyor. Ergenliğe ulaşmış bütün kızlar toplanıp köyün dışındaki bir mezraya götürülüyor. Kendisi de 12 yaşında sünnet olmuş bir öğretmen olan Skendou, "Sünnetin kendisi birkaç dakika sürüyor, ama yaraların iyileşmesi için kızların üç ay burada kalmaları gerekiyor" diye açıklıyor. Bu üç ay boyunca, yaşlı kadınlar bir yandan kızların yaralarım tedavi ederken, bir yandan da onlara geleneksel olarak bir kocanın karısından bekleyeceği şeyleri öğretiyorlar. "Başka şeylerin yanı sıra, kızlar burada yemek pişirmeyi, bir kocaya nasıl bakılacağını, çocuk büyütmeyi ve iyi bir evkadım olmayı öğreniyorlar."

Kızlar üç ay sonra saklandıkları yerden çıktıklarında töreri doruk noktasına ulaşıyor: Davul sesleri ve danslar arasında topluluğun içine görkemli bir şekilde kabul ediliyorlar...

Melvis Dzisah
Fildişi Kıyısı, (IPS)

Kim o?

- Sen Akademi'de Sahne ve Görüntü Sanatları okudun ve bugüne kadar çeşitli tiyatro ve sinema işlerinde sanat yönetmeni olarak çalıştın, bir sürü ödül aldın. Bir kadın olarak bu işe girmek kolay mı?

Bir bakıma kolay. Ben aslında öyle olmaması gerektiğini düşünüyorum. Şu anda çok farklı donanımlarda insanlar, kadınlar özellikle, sinema sektöründe sanat yönetmenliği yapıyorlar. Çevre düzeni, kostüm... Kadınlara uygun cici bir iş gibi görünüyor. Tabii ki bunu bir erkek de yapar, bir kadın da. Ama bu özellikle bir kadın işi değil. Başka şeyler de gerekiyor.

- Genellikle sinemada ve televizyonda, şimdi belki biraz değişiyor, yönetmenler, karar verenler erkektir, asistanlar da çoğunlukla kadındır. Çalışkan, dikkatli, titiz... Kadının hep sanat yönetmenliğine uygun görülmesi de böyle bir şey gibi geliyor. Evi kadın dekore eder, böyle bir inceliğe sahiptir. Ama bu işin sadece süsleme yanı gibi, güzelleştirme yanı gibi.

Çok haklısın. Mesela kostüm işini kadına verirler hep. Kadının dikişe eli dalıa yatkın gibi görüyorlar. Bu işin dikiş bilmekle ilgili olmadığım, önemini anlamak istemiyorlar. O yüzden ben şimdi kendi projelerimi yapmak istiyorum. Birkaç kısa metrajlı film projesi var. Aslında sinema savaş alam gibi bir şey. Çok hırpalayıcı.

- Önce "Devran", ardından "Kumpanya" senin başından beri içinde olduğun kendi işlerin. Bir yandan da kocanla, Kerem'le birlikte çalıştığın yerler. Sizin içinizde de böyle bir işbölümü oldu mu, hani erkek yönetmen, kadın sanat yönetmeni gibi... "Kim o?" senin yönettiğin bir oyun, ama daha önce genellikle Kerem'in projeleri, onun yönettiği oyunlar sahnelendi.

Biz kendi içimizde pek böyle bir şey yaşamadık. Ama ilginç bir şey oldu. Bundan önceki oyun "Canlanan Mekân"dı. Ben önce kafamdaki İstanbul temasım düşünerek mekânı oluşturdum. Kerem dahil hiç kimse ne yaptığımı bilmiyordu. Temayı da mekânı da bilmiyorlardı. Mekân bittikten sonra oyuncular girdiler. kendi yöntemleriyle mekânla tanıştılar, çok heyecanlı bir işti aslında. Kurguyu Kerem'le birlikte oluşturduk, çünkü ben kendimi pek hazır hissetmedim; ilk defa böyle bir şey yapıyordum. Ben biraz şeyim galiba. Kendime müthiş güvenip hop kendimi ortaya atan biri değilim. Neyse, sonunda oyunun çalışanları listesini biz kendimiz hazırlayıp dağıttık, orada Naz Erayda'nın yönetimi yazıyordu, ama tiyatro festivalinin kitapçığında yöneten-kurgulayan diye Kerem ile beni yanyana yazmışlar. İşin bu kısmını, yönetimi benim yaptığımı algılamamak gibi bir durum oldu.

- Bir de işin maddi zorlayıcılığı var. Evdeki işlerle oyun yönetmek gibi. Bu işi nasıl idare ediyorsun? Genellikle kadınların evde yaşadığı sorunlar onların iş hayatım hiç etkilemiyormuş gibi gösteriliyor.

Bal gibi etkiliyor.

- Peki pratik olarak evdeki hayatımla bu iş nasıl gidiyor? Pratik olarak, duygusal olarak. Çocuğun var, evde yapılması gereken işler var...

Çok zor, biraz fazla anaçım galiba, kızımla, Maya'yla ilgili. "Benim kendi yapacağım şeyler var, Maya da kendi başının çaresine baksın" diyemiyorum. Zaten çok küçük, daha iki yaşında bile değil. Kendim bakmak istiyorum, önce denedim bir iki yardımcı filan, olmadı, annem yardım ediyor şimdi. Ama yine de çok zor.

- Oyun sürecinde ev dışında epey zaman harcaman lazım, hele bir oyun yönetiyorsan. O nasıl oluyor?

"Canlanan Mekân" çok zor oldu. Hamileyken Danimarka'da tiyatroyla ilgili bir kadın haftasından davet aldım. O sırada Maya 45 günlük olacaktı. Gitmeme imkân yok diye düşündüm. Ama Kerem çok destek oldu, "Ben de seninle gelirim, sonra da her 3 saatte bir Maya'yı senin bulunduğun yere emzirmen için getiririm" dedi. Uçağın kalkacağı gün Kerem'e telefon ettim, "Valizleri hazırlayamıyorum, valizler toparlanmıyor, galiba gidemeyeceğiz" diye. Neyse gittik sonunda. Buraya döndükten sonra oyunun dekorunu yapmaya başladım. Maya'yı anneme bırakıyordum, her 3 saatte bir gidip emzirip geliyordum. O sırada bayağı sinirli biri olmuştum. Tatsızdı yani.

- "Kim O"ya gelelim mi biraz? Bu, ufak ufak parçalar, izlenimler... Azınlık olma durumu derken nasıl şeyler vardı kafanda, bunları nasıl seçtin?

Çok özel bir şeyle başlıyayım... İlk kendi tarihimle ilgili kısmından yola çıktım. Çok çok sevdiğim anneannem ve onun yaşantısı, onun çevresindeki insanlar. Sürekli ondan dinlediğim hikayeler... Ondan sonra büyüdükçe, çocukluk döneminde anneannemin evine girip çıkan insanlar... Mesela dedem Kurdoviç iken Nişli Kurdoviç iken, sınırları çizili bu ülkede yaşamaya başlıyor. Anneannemin babası bir Ibıh, Çerkez. Babamın babası Çerkez, babaannem Tunuslu, vs. Herkes bir yerlerden gelmiş. Bir sürü şey hatırlıyorum o dönemden. Mesela bir

Nergis Hanım hatırlıyorum. Şişli Nişantaşı civarında dolaşırdı, vaktiyle satın alınıp buraya getirilmiş kadınlardan biri. Osmanlı'nın son döneminden, giderek çöken ailelerden birinden arta kalan bir kadın. Sokakta yaşardı Nergis, bazen anneannemin evine yemek yemeğe gelirdi. Üzerinde on tane giysi vardı, en içten dışa doğru elbiseler, paltolar, en sonunda bir iple belini bağlayıp, bacağında bir çorap, çorabın içinde aşırdığı ettiği bir sürü şey, bir cins çanta olarak kullanırdı çoraplarını, çok da sevimli bir kadındı. Bir sabah Teşvikiye karakolu önünde trafik ışık direklerinin birinin altına bir köpek gibi bir bacağını kaldırmış çişini yaparken görmüştüm, bu onun sürekli yaptığı bir şeydi, sokakta yaşıyordu. Bir Madam Mustafayef vardı, Beyaz Rus bir kadın, buraya sığınmak için kaçmış, mesela bir Ermeni kadın vardı, anneannemin sokakta bulup acıyıp eve getirdiği, uzun süre onda yaşadı filan. Çocukluğumdan beri etrafımda azınlıktan olan insanlar vardı.

- Bütün bu tarihin parçaları canlandı oyunun oluşma sürecinde, öyle mi?

Ayrıca annemle babam ayrıldığında babanı Tarlabaşı'da tam olarak nerde olduğunu bilmiyorum ama tiyatronun arkasındaki bölgede, bir Ermeni kadının evinde pansiyoner olarak kaldı bir süre. Hafta sonları giderdik kardeşimle ona; o dönemle ilgili olarak da Tarlabaşı'yla öyle bir arkadaşlığım var. Ama bana hep fazla acı verirdi. Mesela o Ermeni kadım hatırlıyorum, o dönem burda pansiyoner alan Ermeniler vardı.

- Peki bir yandan da Tarlabaşı'nda çalışıldı bu oyun. Denk düşen bir şey de var. ...Eski Çeşme Sokağını oyunda kullandın.

Hatta bu şöyle oldu. "Canlanan Mekân" sırasında, tiyatronun, bu binanın bu bölgeyle olan ilişkisi bayağı kafamı meşgul etmeye başlamıştı. Bazen mekân havalansın diye perdeleri kaldırıp camları açıyorduk. Dışarıdan gelen sesle "hay Allah" oluyorduk, sesleri bir türlü yalıtamadık, izole edemedik. Sonra her perdeyi kaldırıp camı açtığımda bundan hoşlanmaya başladım. Sokağın sesi, sonra bir sonraki sokağın sesini duymaya çalışıp, sonra öbür sokağı... duyabildiğim en son noktaya kadar, sesleri tanımaya çalıştım. Ama bu yaşananları oyuna dahil etmeye çalışınca karşımıza kocaman bir sorun dikildi. Bulunduğumuz noktadan, -bireysel olarak, kültürel olarak- bakarak bunu yapmamız lazım. Onlardan biri olamayız. Bununla çok uğraştık.

- Bu oyundaki azınlıklar kim?

Bu sokaktan yola çıkıldı. Eski sahipleri Ermeniler ve Rumlar... Zorunlu göçten sonra başkaları geliyor. Türkçe bilmeyen Kürtler var, Karadeniz'den gelenler var. Onlar da aslında burası cennet diye gelmiyorlar. Ne su var ne bir şey. Çok zor koşullarda yaşıyorlar. Çeşitli insan pazarları oluşmuş.

- Benim oyunda özellikle dikkatimi çeken bir şey var. Oyunda herkes aynı beyaz kılığı giyiyor, kimse özel bir şiveyle konuşmuyor, kadınları erkekler, erkekleri kadınlar oynayabiliyor. Yani azınlık olmaktan bahsediyorsun ama sonuçta bunun altını çizen bir ortak payda, paylaşılabilir bir durum var gibi.

Evet öyle yaşanan bir şey bu, çok iç içe, kalabalık halinde. Tabii çoğu zaman negatif anlamda paylaşılıyor. Yalmzhk, korku... Azınlık olmak salt sayısal bir durum da değil, dünyadaki en büyük azınlık kadınlar...

- Bu oyunu yaratırken işin içine kattığın, etkilendiğini söylediğin insanlar hep kadın... Ermeni kadın, Nergis...

Evet öyle gerçekten, geçmişimde erkekler biraz silik mi kalmış acaba?

Meltem Ahıska

Penis kesme sinemalarda...

Önce Amerika'da kesildi, sonra burada da örneklerini duyduk, işittik. Gazeteler yazdı. Niçin kesilmiş, önce neler olmuş fazla bilinmeyen şeylerdi. "Aman kesiyorlar" diye yaygara koparılmıştı o kadar. Türkiyeli sinemacı boş durur mu? Bu kadar "popüler" bir konudan hemen bir film devşirildi. "Sekizinci Saat" Filmin özel gösterimine bu duygularla gittim. Ne yalan söyleyeyim, hiç de umutlu değildim. Hem sinemamızdan hem de penis kesmeden... Filmden çıktıktan sonra sinema da oyunculuk açısından umutluydum, artık bir Zuhal Gencer vardı. Hani "oyunu kurtarıyor" derler ya işte öyle. Zuhal Gencer'in oyun kalitesi, filmin tümünü izlenir kılıyor. Ama beni özellikle ilgilendiren, bu filmde anlatılan penis kesmeye kızılamayacağı. Yalnız filmden çıkınca telefon zili duymak istemeyebilirsiniz. Çünkü olay saat başı çalan telefonlarla bir adamın bir kadını arayışı ve geri dönüşlerle onların öyküsü üzerine kurulu. Önceleri "Duygu, Hale, Jale ve beş on arkadaşı..." diye yazanlar artık "Pazartesi kadınları" diyor ya, bu filmden hiç hoşlanmayacaklar. (Mayıs'ta sinemalarda)

asuman

Sinemada kadınların başarısı

Gıda pornografisi diye bir şey var. Cinsel pornografide olduğu gibi arzu ve istek uyandıran görüntüler öne çıkıyor. Cinsel pornografi erkekler içinse, gıda pornografisi de kadınlar için. Genelde zayıflama saplantısı altında yaşıyorsanız bu görüntülerden daha çok etkileniyorsunuz. Ama "Sarayın Sessizliği"nde izlediğimiz gıda pornografisi daha çok şey anlatıyordu. Tunuslu kadın yönetmen Müfide Tlatli'nin senarist-yönetmen olarak gerçekleştirdiği bu ilk filmi, geçtiğimiz ay İstanbul Film Festivalinde Uluslararası Yarışma Bölümünün birincilik ödülünü aldı. Yönetmenin "Beni en çarpıcı biçimde etkileyen şey, Arap-Müslüman dünyasında kadınlara zorla kabul ettirilen sessizliktir. Bu kadınlar, kendi varlıklarından ve kendi geçmişlerinden kuşku duyarak büyürler" diyerek anlattığı filminde kadınlar var. Bir de yiyecekler. Kamera çoğu zaman sarayın mutfağında takılıp kalıyor. Yemeklerin hazırlanmasını izliyorsunuz. Bir de o mutfakta sıkışıp kalmış kadınları... 60'lı yılların Tunus'unda geçen öykü, geri dönüşlerle anlatılıyor. Daha ilk görüntülerde kulaklarınıza takılıp kalan bir şarkı ve içinizi acıtan bir kürtaj olup olmama kararsızlığı yaşayan bir kadınla tanışıyorsunuz. Sevmemek olanaksız. Etkisini giderek artıran ve kadınların sessizliği ile büyüyen bir film bu.

İstanbul Film Festivali'nde bu yıl her zamankinden daha fazla sayıda kadın yönetmenin filmlerini izledik. Jüri Özel Ödüllünü İsveçli Oyuncu Helena Bergström, yine bir kadın yönetmen Colin Nutley'in "Son Dans" filmindeki oyunuyla aldı. Dr. Nejat Eczacıbaşı Vakfı Ödülü de "İz" filmi ile Yeşim Ustaoğlu'na verildi.

ŞU HAİN KALPLERİMİZ
KADINLAR ERKEKLERE NEDEN TESLİM OLURLAR?
Rosalind Coward
Ayrıntı Yayınları, 1995

Ulaşılması imkânsız olduğu için altında ezildiğimiz şu "iyi anne ideali". Toplum değiştiği halde, kadınların yaşama ve çalışma koşulları değiştiği halde bir türlü değişmeyen geleneksel değerler. Değişmeyen ama yeni görev ve sorumluluklarla şiştikçe şişen "kadınlık", "annelik" idealleri. Kitabı okurken gözümde canlanan imge şu: altı bacaklı, on kollu, en az dört beyinli bir süper anne. Ama nicelik yetmiyor. Örneğin bacakların ince uzun, düzgün ve mümkünse son moda uygun file çoraplarla sergilenmesi filan da gerekiyor. Ve bu hem para kazanıp hem çocuklarının ve evinin bütün ihtiyaçlarını karşılayan, hem de kocasını asla başka kadınlara kaptırmayacak kadar cazip ve seksi olan süper anneye bakıp bakıp suçluluk, eksiklik duyguları içinde kıvranan kadınlar.

Rosalind Coward, son yıllarda kadının artık erkekle eşitlendiği, feminizmin gereksiz hale geldiği iddia edilen Batı'da, aslında bazı şeylerin nasıl da hiç değişmediğini gösteriyor bu kitapta. Kadınların başarılı meslek yaşamlarını yüzüstü bırakıp çocuklarına ve yuvalarına dönüşlerinin ve orada yaşadıkları hayal kırıklığının öyküsünü anlatıyor.

Peki kadınlar işlerinden, çocuk ve yuva için vazgeçmeye neden bu kadar hazırlar? Aile ve annelik gerçekten de rekabetin, hırsın, kıskançlığın giremediği bir sığınak mı? Kadınlar neden erkek egemen toplumun anne ve kadın idealine sarılmaya bu kadar yatkınlar? Bu ideal kimin işine yarıyor? Büyük hayallerle iş dünyasından kaçıp yuvaya dönen iş kadınları, üç beş yıl sonra, bu kez nefes almak için neden iş peşine düşüyorlar?

Toplumun, erkeklerin kadınları nasd ezdiği, kadınların yaşadıkları güçlüklerin somut toplumsal, tarihsel sebepleri çok tartışıldı ve tartışılacak. Ama bu kitabın esas konusu, kadınların kendi ezilmelerini sürdürmek konusunda erkeklerle yaptıkları suç ortaklığı. Yani bizim kendi içimizdeki erkek egemenliği. Çok keyifle okuyacaksınız, kendinizi bulacaksınız, kendinizle ilgili çok şey öğreneceksiniz ve eğer hâlâ olmadıysanız, belki de feminist olacaksınız.

Nesrin Tura

HARAŞO'DAN NATAŞA'YA
Berat Günçıkan
Arion Yayınevi, Şubat 1995

Bu yüzyılın başında ve sonunda Kuzey'den gelen "zorunlu" misafirlerimiz üzerine ne düşünüyorsunuz? Berat Günçıkan'ın deyimiyle, bu kez dört koldan geldiler. Ne iz bırakacakları da henüz belli değil. Onu ya tarihçiler ya sosyologlar bulacak. İlk gelenlere Haraşo denmiş, son gelenlere Nataşa deniyor. Siz de tanırsınız... Hani o "Rus gelir aşka, Rusun aşkı başka" diye dans edilen günlerden, Karadeniz köylerinin ara sokaklarında yapılan pazarlıklara... Bu belge-kitapta bir ülkenin insanları, daha çok da kadınları anlatılıyor. Bizim buralarda yaşadıkları konu ediliyor. Yirmi yıl yolu gözlenen aşklar, paylaşılamayan yalnızlıklar ya da Claudie'nin, Madam Taskin'in, Vera'mn hikayeleri konu ediliyor. Siyah Gül'ün Haraşo garsonlarıyla tanışıyorsunuz. Rusya'nın Soğukoluk'u Sochi'yi öğreniyorsunuz. Anlatılanları dinliyorsunuz. Kısacası tarih yazılırken kadınların ağladıklarını işitiliyor. Kayıtsız kalmak olanaksız.

ABONE OLAN MUTLU OLUR! (BİZ DE!!!)

Pazartesi'ye abone olursanız, mutlu olursunuz! Her sayı, bayiye geldi mi, gelmedi mi stresini yaşayacağınıza **Pazartesi** ayağınıza kadar gelir. Az mutluluk mu? Hem dergiye olur da zam gelirse, siz muaf olacaksınız. (Abone olursanız ayrıca bizi de mutlu edeceksiniz.)
TÜRKİYE DİŞİ Altı ayhk: 25 DM, Bir yıllık: 50 DM

ABONE FORMU
Adı: .....
Soyadı: .....
Adres: .....
.....
.....
.....
.....
Abone süresi: .....

DİKKAT!
Abone ücretini yatırdığınıza dair bankadan aldığınız makbuzu ve abone formunu bize gönderin, biz de size her ay Pazartesi'nizi postalayalım.
(Asuman Bayrak, Türkiye İş Bankası, Taksim Şubesi, İstanbul.
Banka hesap numarası: 1052 30100 3184936)

ajanda

FESTİVAL

Tiyatronun festivali bir başkadır

İstanbul'da 22 Mayıs-4 Haziran tarihleri arasında uluslararası bir tiyatro festivali var. Tiyatro şarkılarından oluşan bir konser ve bir "Canlı Karikatür Gösterisi"nin yer alacağı Festivalin açılışını Barselona Olimpiyatları'nın kapanışını yapan İspanyol topluluğu Els Comediants yapıyor.

TİYATRO

Yaşayan bir "Çöplük"

Salonun içine sızan duman, neredeyse kokusunu da hissedeceğiniz bir çöplük görüntüsü seyirciye çok şey anlatıyor. Tasarıma imzasını atan Duygu Sağıroğlu bu alanda tartışılmaz bir isim. Tiyatro Stüdyosu'nun yeni oyunu "Çöplük"te Haluk Bilginer, Ahmet Uğurlu ve Zuhal Gencer oynuyor. Oyunu yöneten Işıl Kasapoğlu da uluslararası bir isim. Ancak, Yazar Turgay Nar'ın hikâyede esas dramı yaşayan kadın kahramana fazla söz vermemesine esef etmemek güç... İzlemek isterseniz Tiyatro Festivali'nde de oynayacaklar.

SEMİNER

Bilar'da seminer

2 Mayıs saat 20.00'de Bilar'da Postmodernist Feminizm/Postfeminizm konulu seminer var. Semineri Yayın Kurulumuzdan Gülnur Savran ve Meltem Ahıska veriyorlar. Feminizmin teorisini merak edenler için çok ilginç olacağı belli.

DİA GÖSTERİSİ

Dağa taşa nasıl bakıyoruz?

Nalan Şenyiğit'ten "Doğadan Seçmeler" başlıklı dia gösterisinde çiçek, mantar ya da kaya, taş doku fotoğrafları var. 17 Mayıs Çarşamba, saat 19.30, Göçerler Fotoğraf Klübünde 0216.414 44 74.

SERGİ

Kütüphane'de seramik sergisi

Türkiye, Yugoslavya ve İtalya'da çeşitli karma sergilere katılan, kişisel sergiler açan Ferhan Taylan Erder bu ay da Kadın Kütüphanesi'nde...

GEZİ

Ilgaz'ın dorukları

Kastamonu evleri, İnebolu'da eski Rum evleri ve günbatımı, Daday At Haralır ve etli ekmekli, Çömlekçiler köyü gezisi ve Eflani, Safranbolu üzerinden dönüş... 19 Mayıs tatiline rastlıyor. Katılmak isterseniz Göçerler Fotoğraf Kulübü. Tel. 00216. 414 44 74

TOPLANTI

Kadın ve Irkçılık

Toplumsal Araştırmalar Vakfı'ndaki tartışma bu aya ertelendi. 21 Mayıs pazar, saat 14.30'da Semra Somersan ve dergimiz Yazı Kurulu'ndan Hülya Eralp konuşmacı olarak katılıyorlar. Salonda bulunan herkes tartışmaya katılabilir.

Datça'da ütopyalar

Endüstri dünyası ütopyalara saldırdıkça Donkişotlar da çoğalıyor. Geçen yıl ilk kez toplanan ekolojist, anti-endüstriyalist, sosyalist, anarşist, yeşil, feminist, çevreci, anti-militaristler bu yıl da 10-14 Mayıs tarihleri arasında Datça'da olacaklar. Katılmak isterseniz; Tel, fax (Datça, Cem Avşar) 0252. 712 29 54.

SOHBET

Bilar

Biz **Pazartesi**'yi çıkaranlar her ayın ilk Cumartesi günü öğleden sonraları Bilar'ın kahvesindeyiz. Yayın kurulundan gelebilen herkes gelecek ve bizimle tanışmak, sohbet etmek isteyenlerle daha rahat bir ortamda, çay, kahve içerek konuşabileceğiz. Bilar; İstiklal Caddesi, Zambak Sokak, 4/7 Beyoğlu.

BSP

16 Mayıs Cumartesi günü saat 19.00'da ise Birleşik Sosyalist Parti'nin daveti üzerine Beyoğlu İlçesinde BSP'lilerle karşılıklı sohbet edeceğiz. BSP Beyoğlu İlçesi Mis Sokak, Demir Apt., 20/3, Beyoğlu,

PANO

İŞ ARAYANLARA

• Araştırma ve tanıtım işleri yapan şirkette part-time çalışma imkânı. Ağırlıklı olarak anket, zaman zaman masabaşı işler. (0212) 257 71 91'den Kevser Hanım'ı arayabilirsiniz.

BİR ZAMANLARIN İKD'LİLERİ...

• İKD'nin kuruluşunun 20. yılı nedeniyle 3 Haziran 1995 günü saat 15.00'den itibaren Caddebostan Kadıköy Sanat Merkezi'nde olacağız. Bekliyoruz. Ayrıca 20.yıl için düzenleyeceğimiz sergi ve yayın için elinizde birşeyler (foto, resim, rozet vb) ya da söyleyecek sözünüz varsa bizi hemen arayın. Olur mu?
0216.346 119 19'dan Cemile (Gündüz).
0216. 362 81 16'dan Selma (Gece).

ALIM SATIM İŞLERİ

• Her türlü eski eşya, giysi, takı, obje alınır.
Tel: 252 71 19 13.30'dan sonra.

KEDİ MESELESİ

• "5 tane yavru tekir kedim oldu. Ben şimdi n'apıcam??"
Nilgün
Tel: 231 84 66
21.00'den sonra.

MEKAN

• Bilar'da 13.00-21.00 arası evinizdeki gibi güzel demlenmiş çay, kahve, yanında da ev yapımı kek... Ayrıca güleryüz. Üstelik de iki kadın işletiyor... Bekliyoruz.

PAZARTESİ'DEN TEŞEKKÜRLER

• Birinci sayımızda Güneş'in o güzel resimlerini çeken Laleper'in ismini yazmayı unuttuğumuz için, affına sığınarak bu sayıda teşekkür ediyoruz. Nilgün'ün bağışladığı koltuklar sayesinde çok rahat ettik, teşekkür ederiz. Ayrıca **Pazartesi**'nin tanıtımında ellerinden gelen yardımı esirgemeyen bütün basın çalışanı arkadaşlarımıza, bu sayıyı hazırlarken Semra'nın sinüziti tuttuğu için yardıma koşan Nuran'a, yazılarımız için tanıklık toplayan Melis'e, her telefonda taleplerimizi geri çevirmeyen, ellerinden gelen herşeyi yapan tüm dost ve ahbaplara teşekkürler. Kimileri de isimlerinin yazılmasından hoşlanmıyor da... Hadi yine görüşürüz.

Sayın Kadın Haklarından Sorumlu Devlet Bakanlığına

Ankara

İzmir genelevi hayat kadınları her haksızlığa uğramaktadır, dile getireceğimiz konular sayfalara sığmaz. Haklarımızı aramamız için aşağıda bir kısmının imzası olan çilekeş arkadaşlarımız, sizi geneleve davet ediyoruz. Burayı kaale almazsanız dünya insan haklarına müracaat edeceğiz.

Saygılar

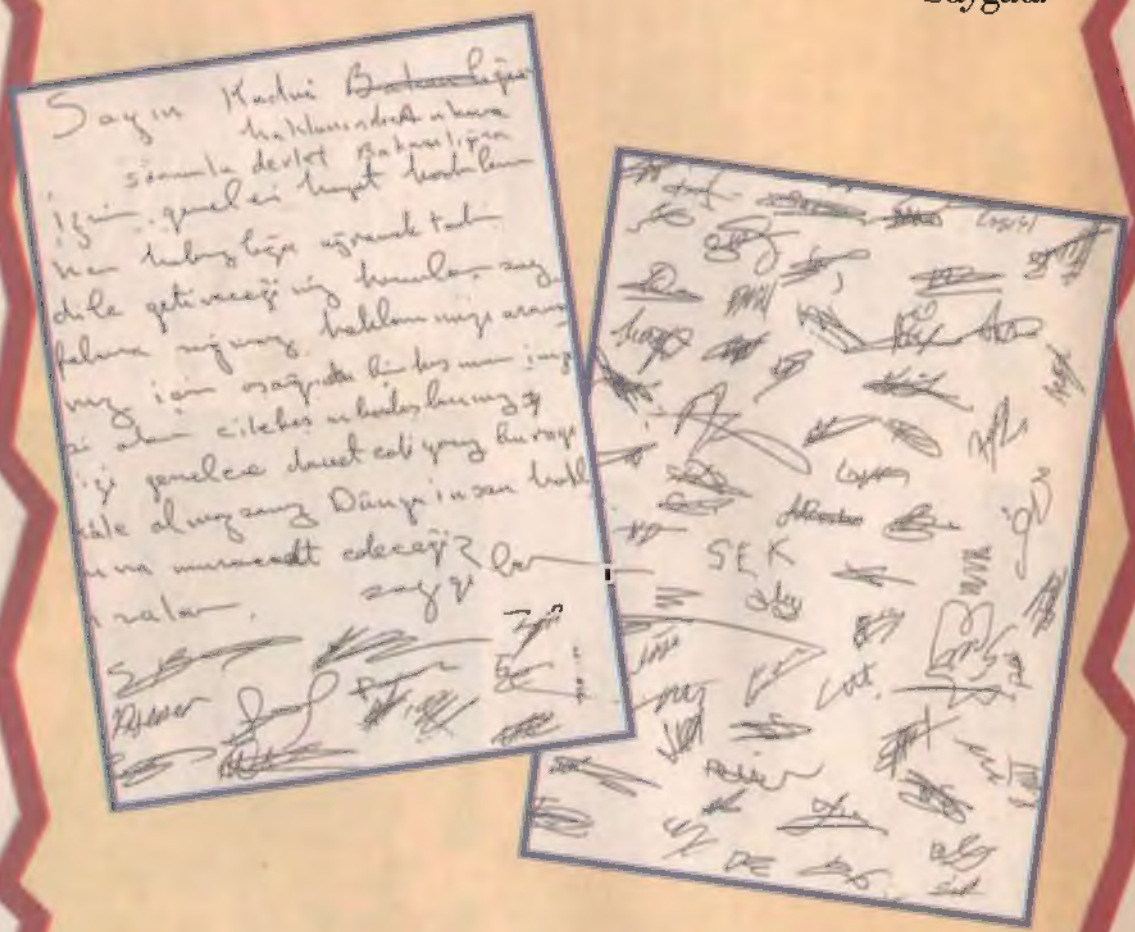

İzmir Genelevi'nden hayat kadınlarının dilekçesi

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)

Sahibi: Hülya Eralp
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Filiz Koçali

Her gün dergide olup, her türlü işe koşturup, bu işten ekmek yiyenler (Yazı Kurulu):
Asuman Bayrak, Ayşe Düzkan, Filiz Koçali, Hülya Eralp, Semra Emre.
Pazartesi günü dışındaki mesaileri kendilerine kalmış mutlu çoğunluk (Yayın Kurulu):
Beril Eyüboğlu, Emel Deniz, Esra Koç, Fadime Gök, Filiz Kerestecioğlu, Füsun Özlen, Gülnur Savran, Handan Koç, Meltem Ahıska, Minu İnkaya, Nermin Coşkun, Nesrin Tura, Nural Yasin, Yaprak Zihnioğlu.

Günü saati belli olmayanlar (Çizerler):
Feyhan Güver, Ramize Erer, Rana Mermertaş, Semra Can.
Adres: Şehit Muhtar Caddesi, 60/5, Talimhane, Taksim, İstanbul.
Tel: (0212) 256 28 59, 256 98 14-15
(Bu numaraları hemen defterinize not edin, gün olur lazım olur.)
Basıldığı Yer: Özer Yayıncılık Ltd. Şti, Hadımköy, İstanbul
Fiyatı: 35 Bin Lira